مجلس و نمایندگان مجلس آنگونه که باید باشند

با بهره‌گیری از رهنمودهای حضرت امام خمینی(ره) و حضرت امام خامنه ای (مدظله)

مجلس

ونمایندگان مجلس آنگونه که باید باشند

۳۵۷ نکته و شاخص

در رهنمودهای حضرت امام‌خمینی (ره) و رهبر معظّم‌انقلاب اسلامی

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

عنوان و نام پدیدآور	:	مجلس و نمایندگان مجلس آنگونه که باید باشند: ۲۵۷ نکته و شاخص در رهنمودهای حضرت امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی/ تدوین و تنظیم موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت.
مشخصات نشر	:	تهران: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت، ۱۳۹۰ .
مشخصات ظاهری	:	۱۹۲ص.
شابک	:	۳۲۰۰۰ریال978-964-495-289-0:
یادداشت	:	نمایه .
موضوع	:	خمینی، روح الله رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران ، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ – نظریه درباره نمایندگان مجلس
موضوع	:	خمینی، روح الله ، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران ، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸ – نظریه درباره مجلس شورای اسلامی
موضوع	:	خامنه‌ای ، علی ، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - – نظریه درباره نمایندگان مجلس
موضوع	:	خامنه‌ای، علی، رهبر جمهوری اسلامی ایران ، ۱۳۱۸ -– نظریه درباره مجلس شورای اسلامی
موضوع	:	نمایندگان مجلس – ایران– تاریخ– قرن ۱۴
شناسه افزوده	:	موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۰ ۲م۸۳ه/۵/DSR۱۵۷۴
رده بندی دیویی	:	۹۵۵/۰۸۴۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۵۸۴۸۱۳
تاریخ درخواست	:	۱۳۹۰/۰۹/۲۲
تاریخ پاسخگویی	:	۱۳۹۰/۰۹/۲۸
کد پیگیری	:	2584303

موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

مجلس

و نمایندگان مجلس آنگونه که باید باشند

از دیدگاه حضرت امام خمینی(ره) و امام خامنه ای(مدظله)

تدوین و تنظیم : موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت	
ناشر: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت	
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۰	
شمارگان: ۵۰۰۰جلد	
حروفچینی: موسسه فرهنگی هنری قدر ولایت	
طراحی جلد: امیر خلیلی فرد	
لیتوگرافی: نیما	
چاپخانه: ماه منظر	
صحافی: چاوش	
قیمت: ۳۲۰۰تومان	
شابک: ۰-۲۸۹-۴۹۵-۹۶۴-۹۷۸	ISBN: 978-964-495-289-0
تلفن : ۶۶۴۶۹۹۵۸ - ۶۶۴۱۱۱۵۱	www.ghadr110.ir

این کتاب با حمایت معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چاپ گردیده است

دارای مجوز انتشار از موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره) به شماره ۱۸۲۰ مورخه ۹۰/۱۰/۲۸

دارای مجوز انتشار از موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی

فهرست

پیشگفتار

انقلاب اسلامی، مجلس را مظهر واقعی اراده، رأی و خواست مردم قرار داد. مجلس عصارهٔ ملت شد. ملتی که همهٔ خواست و آرزویش، تحقق اسلام ناب، رفاه و پیشرفت توأم با عدالت، عزت و استقلال واقعی، ایستادگی در برابر زیاده‌خواهیها و زورگوییهای قدرتهای مستکبر، دستیابی به فناوریهای پیشرفته و نوین بود و اینها را در نظام جمهوری اسلامی و ولایت فقیه، محقق می‌دید.

مجلس شورای اسلامی با دو وظیفهٔ مهم: قانونگذاری و نظارت بر حسن اجرای قوانین، راه را برای دولت برخاسته از آراء ملت باز می‌کرد تا آرزوهای سرکوب شدهٔ مردم در نظام ستم‌شاهی را به واقعیت و عینیت تبدیل کند.

مجلس شورای اسلامی برای شناخت تکلیف دشوار و حساس خود در مقاطع مختلف نظام و قانونگذاری صحیح و نظارت قوی، می‌بایستی از نمایندگان اصلح تشکیل شود. نمایندگانی که وابسته به جناحهای ثروت و قدرت و وامدار آنان نباشند. نمایندگانی که درد محرومیت و رنج پابرهنگان را چشیده و به فکر خدمت به آنان در رویکردهای قانونگذاری و اجرا باشند. نمایندگانی که وقتی بر صندلی نمایندگی تکیه زدند، مهار نفس و خواسته‌های قومی و فامیلی را در کف عقل و شرع داشته باشند و تکلیف فراموششان نشود.

نمایندگانی که تشر و محاصره و تهدید قدرتهای سلطه‌گر جهانی، آنان را نلرزاند و نترساند بلکه برایمان و مقاومتشان بیافزاید. نمایندگانی که تصریحها و انگشت اشاره‌های راهبر نظام و ولیّ مسلمین و نایب برحق امام زمان «عج» را دریابند و در آن مسیر حرکت کنند و خروج از آن را به منزلهٔ از دست دادن مشروعیت و قانونیت خود بدانند.

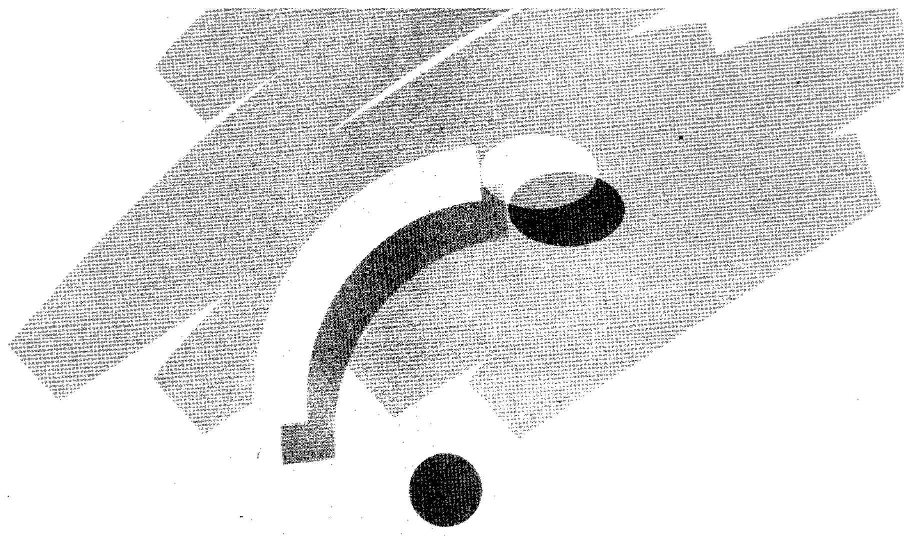
مجلس شورایی که از چنین نمایندگانی تشکیل شده باشد می‌تواند مظهر اراده، خواست و فضائل ملت باشد. برای شکل‌گیری چنین مجلسی، این مردمند که بایستی جایگاه و الزامات مجلس و نمایندگان را بشناسند. گوش به رهنمودهای رهبر آگاه و دلسوز خود در تقدم ملاکها و معیارها بر امیال گروهی و جناحی داشته باشند و در حد کمال، دقت در شناخت مصداقهای اصلحِ منطبق بر معیارها را بنمایند. مردمند که می‌توانند مجلس مستقل، آزاده، شجاع، مدبّر و خدمتگذار محرومین را درست کنند و می‌توانند عکس آن را بوجود آورند. سرنوشت هشت دورهٔ مجلس بخوبی نقش مردم را در فراز و نشیبهای مجلس و زاویهٔ انحراف آنان از مصالح انقلاب و ملت یا وفاداریشان به جهتگیریهای اصولی انقلاب و مردم را نشان داده است.

نه تنها در هنگامهٔ رأی دادن، مردم می‌توانند با شناخت درست و حضور پُر شور در صحنه، در ترکیب و تلاش و مسیر مجلس، اثر بگذارند؛ بلکه در دوران فعالیت چهار سالهٔ هر مجلس، می‌توانند با نظارت بر نمایندگان و تصمیمات آنان، در تصحیح حرکت نمایندگان و متوجه کردن آنان به خواسته‌های اصلی و مشروع خود، مانع از انحرافات احتمالی شوند. حرکت صحیح مجلس در مسیر مصالح انقلاب و ملّت، با ادامهٔ حضور مردم در رصد فعالیتهای مجلس و نمایندگان، ممکن می‌شود. بنابراین وظیفهٔ مردم، وظیفهٔ سنگین و حساس است.

در این مجموعه، مطالبات، انتظارات و رهنمودهای بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، رهبر کبیر انقلاب، امام خمینی(ره) را به همراه نقطه نظرات و

خواستهای رهبر معظم انقلاب، امام خامنه‌ای(مدظله)، از مجلس و نمایندگان مجلس را فراروی خود داریم. براساس این مطالبات و توقعات است که ملت بزرگ ایران، بایستی هم در مرحلهٔ انتخاب و هم در مرحلهٔ رصد و نظارت بر عملکرد مجلس، آن را دست‌مایه و نقشهٔ راه خود قرار دهد. ملت اگر بداند که مجلس و نمایندگان آن چگونه باید باشند، به وظیفهٔ خود در تحقق آن خواهد کوشید و نمایندگان نیز مخاطب این مجموعه‌اند تا بدانند رهبری نظام و به تبع معظم‌له، مردم از آنان چه توقعی دارند. اگر به دنبال مشروعیت و مقبولیت نمایندگی هستند باید در این مسیر که صراط الهی است گام بردارند، و این مجموعه به لطف الهی چنین امکانی فراهم می‌سازد. ان‌شاءالله

مؤسسه فرهنگی هنری قدرولایت

گفتار اوّل

الهی و خدایی بودن

اشاره:

در مورد نمایندگان مجلس می‌توان گفت که الهی بودن و خدایی بودن مهم‌ترین و اساسی‌ترین خصیصه‌ای است که مجلسیان باید واجدِ آن باشند و حساس‌ترین و سرنوشت سازترین عرصه ای است که باید در آن همت و کار و تلاش داشته باشند.

نمایندگان مجلس باید هم در اخلاق و منش‌شان، الهی بودن و خدایی بودن را رویکرد و رویه‌شان قرار دهند، هم در بررسی و تصویب قوانین.

نمایندگان باید خدا را بر اعمال خود ناظر بدانند و رضای خدا را در همه حال و در تمامی کارها در نظر بگیرند و هیچ چیز را بر آن مقدّم ندارند.

ایشان باید ذکر خدا را موجبِ طمأنینهٔ قلب خود قرار دهند و رعایت تقوا و توکّل به خداوند و توجه به معنویت و اخلاق و عبادت را در صدر برنامه‌ها و در اوّلویتِ کارهای شان قرار دهند.

مجلسیان باید بشدّت مراقب خویش بوده و بکوشند تا دورهٔ مسؤولیت خود را، مبدّل به حسنه‌ای ماندگار سازند و بدانند که برای تحققِ این امر، کمک خواستنِ متضرعانه از خداوند رحیم و قدیر و مراقبت از خود، بزرگترین کمک‌کارشان تواند بود.

نمایندگان باید هدف را خدا قرار دهند. اگر برای نماینده، هدف خدا باشد، هدف خدمت به کشور باشد،

خدمت به انقلاب باشد، تمامی اعمال و حتی نفس کشیدنش در مجلس هم به ثواب و حسنه تبدیل خواهد گردید.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- خدا را بر اعمال خود ناظر دانستن

«شماها باید در مجلس که می‌روید علاوه بر این‌که، مسائلی که طرح می‌شود که مورد احتیاج ملت است، باید آنها را در آن طرح کنید، با سلاح اخلاق اسلامی وارد بشوید، و با آن سلاح مردم را تربیت کنید که وقتی چند سال از مجلس گذشت، در مردم آثار گفتگوهای شما و مناظرات شما پیدا باشد. از مجلس منعکس می‌شود کارهای شما علاوه بر این‌که خدای تبارک و تعالی حاضر است در همه جا و ناظر است در همه جا، و پرونده‌های همه شما پیش اوست و همه عالَم. علاوه بر این‌که باید ملاحظه کنید که در حضور خدای تبارک و تعالی هستید، هر نَفَسی که می‌کشید در حضور او هست، و هر کلمه‌ای که ادا می‌کنید در محضر مبارک خدای تبارک و تعالی هست. و در محضر خدای تبارک و تعالی، بر خلاف دستور او جرم عظیمی است، و باید ناظر بدانید خدا را بر اعمال خودتان، باید شما دیگران را هم تربیت کنید. همه اشخاصی که در هر مرکزی هستند باید آن مرکز را به صورت یک تعلیمگاه درآورند. همان طوری که در صدر اسلام آن‌که رئیس دولت بود، و آن‌که سردار بود، سردار لشکر بود، با اعمال خودشان مردم را تربیت می‌کردند، با حرفهای خودشان، با کردار خودشان مردم را تربیت می‌کردند، باید ما که دعوی این را داریم که مسلمان هستیم و تابع اولیای اسلام هستیم، باید ما هم با کردار و رفتار خودمان تربیت کنیم مردم را.»(۱)

۱/۲- در نظر گرفتنِ رضای خدا

«از نمایندگان محترم که با توفیق الهی و رأی آزاد توده‌های محروم برای خدمت به اسلام عزیز و ملت محترم موفق شده‌اند، انتظار می‌رود که در تمام فعالیتها و آرای خود برای شکرگزاری از خدای متعال جانب حق را گرفته و ضوابط را در نظر گیرند. مثلاً در اعتبارنامه‌ها که مورد بحث و نظر واقع

۱- صحیفه امام، ج۱۲، صص ۳۴۵ و ۳۴۶.

می‌شود، بدون ملاحظه دوستی و دشمنی و جهات سیاسی رایج در دنیا، آنچه رضای خداست و واقعیت اقتضا می‌کند در نظر گیرند و گرایشهای سیاسی را کنار گذارند. و این رویّه را در همه اعمال و اقوال و آرای خود در مدت این خدمت ارزشمند ملحوظ دارند؛ و برای رضای مخلوق، خدای نخواسته به سَخَط خالق مبتلا نشوند. و در حقیقت مجریان عدل الهی باشند. و این رویّه از همه کس مطلوب است و از کسانی که در جایگاه حساس واقعند مطلوب‌تر. و شما نمایندگان محترم می‌توانید با یک رأی خود خدمت ارزشمندی به خدا و خلق نمایید، و بالعکس؛ و می‌توانید یک خطر بزرگ را از کشور و اسلام رفع کنید و بالعکس. حرکت در راه حق و عمل به آن، خود تفکر آزاد و ذکر خداست که موجب طمأنینه است.»(۱)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- رعایت احکام الهی

«مشروعیت مجلس به رعایت احکام الهی است و در نظام اسلامی، همهٔ ارکان و اجزای نظام، چنین‌اند. نمایندگان محترم، لازم است که با دقّت و رعایتی به اندازه، مصوبات مجلس را از مخالفت با مقررات شرعی، برکنار بدارند و برای این منظور از آگاهیهای علمای دین و تجارب نمایندگان دوره‌های قبل، و از همه بالاتر از نظرات شورای محترم نگهبان در مراحل تصویب لوایح و طرحها بهره‌گیری کنند.»(۲)

۲/۲- رعایت تقوا و توکّل به خداوند

«برادران و خواهران نماینده را به رعایت تقوا و توکّل به خداوند و توجه به معنویت و اخلاق و عبادت و بی‌اعتنایی به تشریفات زاید و تجملات اسراف‌آمیز و اجتناب از گروه‌گرایی و مقدّم داشتن مصالح کشور و مردم بر مصالح شخصی و گروهی و انقیاد در برابر حق و پرهیز از توصیه‌های

۱- صحیفه امام، ج۱۸، صص ٤٧٠ و ٤٧١.

۲- پیام به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۱۳۷۱/۳/۷.

خصوصی و شخصی و دوری از صرف نابجای بیت‌المال و دوستی و مهربانی با رقبای دوران انتخابات و بر حذر بودن از وسوسهٔ شیطان و اغوای نفس اماره، توصیه می‌کنم.»(۱)

۲/۳- هدف را خدا قرار دادن

«حقیقت قضیه این است که زندگی انسان، وقتی معنی پیدا می‌کند که این زندگی در راه یک هدف مقدّس مصرف شود. زندگی‌ای که هدفی مقدّس و الهی را دنبال نمی‌کند و این حیات و سرمایه، در همین مدت کوتاه که در دست ماست صرف این می‌شود که به ما خوش بگذرد، زندگی ضایع شده‌ای است. بنده یک وقت مثال می‌زدم که در این‌گونه حیاتها و تلاشها، انسان زندگی می‌کند تا بخورد، تا با آن خوردن، باز زندگی کند که آن زندگی هم هدفش چیزی جز خوردن نیست! البته خوردن به عنوان یک رمز و به عنوان یک سمبل گفته می‌شود. چیزهای دیگری هم از اهداف مادّی هست که مثل خوردن است. خوشگذرانی کردن، آقایی کردن، فرمانروایی کردن، کبر ورزیدن و ناز فروختن، امر و نهی کردن و در جای بالاتر نشستن؛ که باید به خدا پناه ببریم از این‌که دل ما بسته به اینها شود. در مثلی دیگر به آن می‌ماند که اتومبیلی را به پمپ بنزین ببریم؛ باک آن را از بنزین پر کنیم و اتومبیل را به راه بیندازیم و هدفمان این باشد که به پمپ بنزین بعدی برسیم، که در آن پمپ بنزین باز مخزن را پر کنیم تا حرکت و طی طریق کند و به پمپ بنزین بعدی برسد! خلاصه، همهٔ دوران این اتومبیل به این بگذرد که از این محل پمپ، به آن محل پمپ برود، برای راه افتادن و برای رسیدن به یک پمپ بنزین دیگر؛ بدون این‌که با آن طی طریقی کنیم؛ بدون این‌که با آن، هدفی را وجههٔ همت سازیم؛ بدون این‌که با آن بخواهیم از بیابان خطرناکی عبور کنیم و بدون این‌که با آن بخواهیم به کسی خدمتی کنیم!

چقدر خسران است برای یک انسان که هدفش در زندگی، همین چیزهای مادّی باشد؛ زندگی راحت‌تری به دست آوردن و چند صباحی را با یک عزّت

---

۱ - همان.

خیالی گذرانیدن! خیالی بودن این عزّت را انسان می‌تواند از نابود شدن و پوچ شدن و زایل شدن و بی‌معنی شدن آن در میلیونها مورد، در مقابل چشم خود در دنیا ببیند. روی این کرسیها، انسانهای زیادی نشستند. یک روز هستند، یک روز نیستند. در همهٔ دنیا، مناصب گوناگون - مناصب دولتی و مناصب شبه دولتی - یک روز دست زید است، یک روز دست عمرو است. وقتی عمرو آمد، از زید خبری نیست. عبرتی از این بالاتر نیست. فقط کسی می‌تواند به آن دوران تکیه کند که در آن دوران کاری کرده باشد؛ ذخیره‌ای برای خود درست کرده باشد. والّا «لفی خسر»؛ سرمایه‌اش سوخته است.

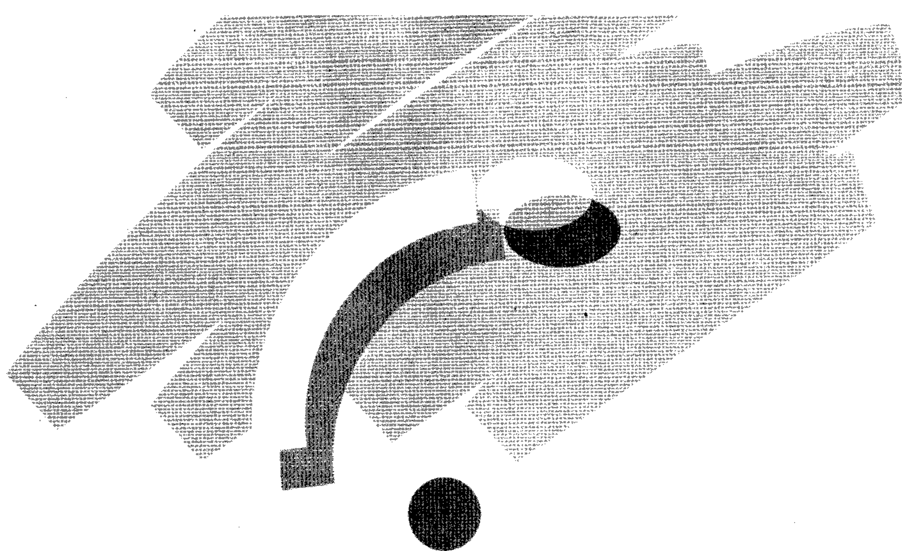
هدف را باید خدا قرار داد. اگر برای نماینده، هدف خدا باشد، هدف خدمت به کشور باشد، خدمت به انقلاب باشد، نفس کشیدنش هم حسنه است.»(۱)

۲/٤- کمک خواستن متضرّعانه از خداوند رحیم و قدیر

«نمایندهٔ ملت از جنس ملت است. شما نه از قصرهای رفیع و خاندانهای اشرافی، که از متن مردم، از مدرسه و حوزه و دانشگاه، و از میدانهای کار به مجلس گسیل شده‌اید. این رابطه و این منش را پاس بدارید و برای خود نگاه دارید. خوی اشرافی و گرایش به اسراف و طعمه انگاشتن این مسؤولیت، بلای بزرگی است که گاه مردمِ سابقاً نجیب و پارسا هم ممکن است نتوانند خود را از آن برحذر بدارند. همه باید بشدّت مراقب خویش باشیم و دورهٔ مسؤولیت خود را، حسنه‌یی ماندگار، و نه سیئه‌یی دامنگیر، بسازیم. در این کار دشوار کمک خواستن متضرعانه از خداوند رحیم و قدیر، و مراقبت از خود، بزرگترین کمک‌کار تواند بود.»(۲)

۱- ۱۳۷۱/۳/۲۰.

۲- ۱۳۸۷/۳/۰۷.

گفتار دوم

اسلامی بودن و پاسداری از اسلام

اشاره:

جهت‌گیری کلّی مجلس باید در سمت و سوی هدفها و شعارها و ارزشهای متعالی اسلام باشد. البته این موضوع با توجه به این‌که مجلس، عصارهٔ ملت مسلمان و انقلابی و محصولِ انقلاب اسلامی است، سخن تازه‌ای نیست و توصیفِ افتخارآمیزِ «اسلامی» که در دنبالهٔ نامِ مجلس شورا آمده است خود گویای طبیعت و جهت آن است.

امام خمینی بسیار بر ذکرِ کلمهٔ اسلام بعد از نامِ مجلس شورا اصرار داشتند؛ به فرموده مقام معظّم رهبری:

«در اوّل انقلاب، تهدیدهای گوناگون دشمنان داخلی، لیبرالها، مخالفین با امام و ولایت، مخالفین با اسم اسلام برای این جمهوری و مخالفین با اسم اسلام برای مجلس شورای اسلامی را دیدید!؟ در دورهٔ اوّل، امام بزرگوار ما، در نامه‌ای که به مجلس شورای اسلامی نوشتند، کلمهٔ اسلام را در مجلس آوردند که بسیار کار زیرکانه‌ای بود. امام رحمة‌الله‌علیه هم هوشمند و زیرک بود، و هم با تجربه. امام تجربه داشت و می‌دانست که اگر اسم اسلام، با نام مجلس شورا در اوّل مشروطیت هم، همراه می‌شد -مشروطیتی که با خون ملت و با نام اسلام و با رهبری علمای دین به وجود آمده بود - شصت سال از اسلام دور نمی‌افتاد!

امام این موضوع را می‌دانست. در نامه نوشت «مجلس شورای اسلامی». لذا نمایندگان مجلس گفتند باید این موضوع، قانونی و رسمی شود. بایستی اسم مجلس شورای اسلامی به صورت قانون در آید.»(۱)

این حساسیتِ بنیان‌گذار انقلاب بخوبی بیانگر لزومِ اسلامی بودنِ مجلس است. مجلسیان باید تحققِ آرمانهای اسلام را هدفِ مجلس قرار داده و حراست و پاسداری از اسلام را بر خود واجب بدانند.

نمایندگان مجلس باید از یک سو اخلاق و رفتار و گفتار اسلامی داشته باشند و از سوی دیگر باید قوانینی مطابق با اسلام تصویب نمایند و به عبارت دیگر مجلسیان باید در جهتِ اسلامی‌کردنِ تمامیِ شؤون در مجلس تلاش کنند.

۱- دیدار با مردم مشهد و زائران حضرت امام رضا (علیه‌السّلام) در صحن امام خمینی (ره)، ۱۳۷۵/۱/٤

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- تلاش در جهتِ اسلامی کردنِ تمامیِ شؤون در مجلس

«مجلس شورای اسلامی که شما آقایان وکیل هستید از طرف ملت برای خدمت در آن بنگاه، باید آن‌که دلخواه ملت است در آن‌جا طرح بشود. و آنچه دلخواه اسلام است بحث و مشورت بشود. و به ترتیبی که مقرر است تصویب بشود و همه چیزش اسلامی باشد.»(۱)

۱/۲- با سلاحِ اخلاق اسلامی وارد شدن به مجلس

«شماها باید در مجلس که می‌روید علاوه بر این‌که، مسائلی که طرح می‌شود که مورد احتیاج ملت است، باید آنها را در آن طرح کنید، با سلاح اخلاق اسلامی وارد بشوید، و با آن سلاح مردم را تربیت کنید.»(۲)

۱/۳- تصویبِ قوانینِ صد در صد اسلامی

«مجلس باید قدمهای بلندتری بردارد و لوایحی که عرضه می‌شود یا خودش قوانینی می‌خواهد بگذراند، هر چه بیشتر سرعت بدهد و اسلامی بودنش صد در صد باشد. اگر یک قانون، یک پیشنهاد، یک لایحه در آن یک نکته غیر اسلامی باشد، این در نظر اسلام و خدای تبارک و تعالی مردود است.»(۳)

۱/۴- هدف قرار دادنِ تحققِ آرمانهای اسلام

«من میل دارم که این مجلس، یعنی همه میل دارید که این مجلس که از همین ملت تشکیل شده است و با رأی همین ملت تشکیل شده است و همه می‌دانید که این ملت جز اسلام انگیزه‌ای نداشتند، حتی مذاهب که رسمی هستند، آنها هم دیانت را می‌خواهند؛ خدا را می‌خواهند؛ رضای خدا را

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳٤٤.
۲ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳٤٥.
۳ - صحیفه امام، ج۱٦، ص ۲۷۸.

می‌خواهند. ما باید فکر این معنا باشیم که این معنا که رضای خداست و آرمان اسلام است، این معنا را به تمام معنا درصدد باشیم که متحقق کنیم. انسان گاهی دیدش، مجلس هم همین طور است، دیدها مختلف است، هر دو و همه جمعیت، اسلام را می‌خواهند، لکن دید از اسلام اختلاف دارد، و می‌دانید که تقریباً بسیاری از روشنفکرهای ما هستند، افراد تحصیلکرده ما هستند که اینها ادعای اسلامشناسی می‌کنند، لکن از اسلام بی‌اطلاع‌اند. این طور نیست که اسلام را به آن معنایی که دارد، به آن معنا بتوانند بفهمند. یک جنبه‌ای یا یک جنبه‌هایی را در آن مطالعه می‌کنند و مسائلی در آن‌جا مثلاً می‌فهمند، لکن جنبه‌های زیاد دیگری که در اسلام هست توجه نمی‌کنند؛ و این اسباب این می‌شود که یک اختلاف نظرهایی پیش بیاید. من میل دارم که، شما هم میل دارید که این مجلس طوری باشد که اگر قانونی را گذراند وقتی که در شورای نگهبان برود بی‌چون و چرا قبول کنند. شما می‌دانید که مردم اسلام را می‌خواهند، دیانت را می‌خواهند، رضای خدا را می‌خواهند. این همه مردمی که در ایران در این طول مدت مبارزه کردند و حالا هم دارند در جبهه‌ها مبارزه می‌کنند و در پشت جبهه‌ها هم مبارزه می‌کنند، اینها همه برای اسلام است و برای خداست. اینها را ما باید فکر این باشیم که این نظری که به مجلس دارند و نظر اسلامی دارند، این نظر محفوظ بماند. این نه مخصوص مجلس است، دولت هم همین طور است. همه کسانی که مشغول یک شغلی در دولت هستند، این معنا را باید توجه کنند که مردم توجه به اسلام دارند؛ انحراف مختصری اگر پیدا بشود در یکی از اینها، این انحراف را مردم نمی‌پذیرند. و ما باید برای خدا درصدد رضایت این مردم باشیم. یعنی، این مردمی که آن مجلسهای طاغوتی را به هم زدند و یک مجلس اسلامی درست کردند. دست بسیاری را از توی حبسها گرفتند و بیرون آوردند از تبعیدها، تبعید شده‌ها را برگرداندند. اینها همه چیزهایی بود که مردم کردند. ما ادعا نمی‌توانیم بکنیم که من کردم؛ شما کردید؛ جامعه کرد، منتها به توفیق خدای تبارک و تعالی. خداوند این جامعه را طوری قرار داد و عنایت به طوری شد که این جامعه با دید اسلامی جلو افتادند. و جوانهای‌شان را فدا کردند و همه چیزشان را دادند

و آن رژیم را و آن کسانی که آن رژیم را تقویت می‌کردند رفتند و یک جمهوری اسلامی پیدا شد؛ و از این جهت، مردم دنبال اسلام هستند.»(۱)

۱/۵- حراست و نگهبانی از اسلام

«ما باید این اسلام عزیز را نگهداری بکنیم. مجلس اسلامی ما نگهبان اسلام باشد و همه ارگانها و دولت، نگهبان اسلام، خدمتگزار اسلام باشد.»(۲)

۱/٦- تصویبِ قوانینِ صد در صد شرعی

«بحث در مجلس از مسائل بسیار مهم است که باید بحث بشود، باید هر مسأله‌ای با دقّت رسیدگی بشود و در کمیسیونها اوّلاً و بعد در مجلس ثانیاً و بعد هم در شورای نگهبان ثالثاً رسیدگی بشود که وقتی یک قانون از مجلس بیرون آمد، یک قانون صد در صد شرعی باشد؛ چه موافق با احکام اوّلیه که مال اسلام است. یا موافق با احکام ثانویه که آن هم مال اسلام است.»(۳)

۱/۷- مراعات آداب اسلامی در محاورات

«از نمایندگان متوقع است که مراعات آداب اسلامی در محاورات بشود.»(٤)

۱/۸- تلاش در جهتِ کسبِ اخلاق اسلامی بالا و والا

«از امور لازم التذکر راجع به نطقهای قبل از دستور است؛ چه بسا که ناطق احیاناً گمان کند بی‌قید و شرط و بی‌تعهد و تکلیف باید هر چه بخواهد بگوید، و به هر کس، چه حاضر جلسه و چه غایب، می‌تواند به اصطلاح حمله کند، و میزانی الهی و شرعی و اخلاقی در کار نیست و مسؤولیتی حتی شرعی ندارد. و گاهی بعضی نطقها موجب تأسف بسیار و تأثر است؛ و چه بسا که اهانت به یک مسلمان و مؤمن را به حد اعلی می‌کشاند و حیثیات انسانها را لکه‌دار

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۷، صص ۲٤٦- ۲٤۸.

۲ - صحیفه امام، ج۱۷، ص ۲٥٤.

۳ - صحیفه امام، ج۱۷، ص ٤۷۲.

۴ - صحیفه امام، ج۱۸، ص ٤٦٥.

می‌کند؛ و گاهی ارقام و اقلام بسیار از گوشه و کنار اعم از صحیح و فاسد جمع‌آوری می‌کند و با آبروی دولت و اشخاص، بلکه مجلس بازی می‌کند؛ و مجلس شورای اسلامی را بی‌توجه همچون مجلس طاغوت می‌نماید و مورد تاخت و تاز اعراض مسلمانان در سراسر کشور قرار می‌دهد. آقایان می‌دانند مجلس اسلامی که حاصل سالهای دراز رنج و زحمت و خونهای محترم صدها هزار شهید و جانباز است برای تحقق احکام نورانی اسلام و تحوّل از رژیم طاغوت به رژیم الهی- اسلامی است. نمایندگان آن باید از اخلاق اسلامی بالا و والایی برخوردار باشند؛ و خدای بزرگ را حاضر و ناظر بر اعمال و گفتار خود بدانند، و از رفتار و گفتار رژیمهای طاغوتی احتراز نمایند. و اگر خدای نخواسته کسی از حدود شرعی، چه در نطقهای قبل از دستور و چه در مذاکرات و محاورات دیگر خارج شد، وظیفه فریضه بزرگ نهی از منکر را فراموش نکنند؛ که خدای نخواسته حق و عِرض و حیثیت مردم در مکانی که حافظ مصالح اسلام و مسلمین و مردم کشور است ضایع نگردد بلکه وکلای محترم در برخوردها و نطقها، که در همه جا منتشر می‌شود آموزندهٔ اخلاق کریم انسانی و اسلامی باشند و مردم را به کیفیت سالم برخورد با یکدیگر آشنا سازند که این خود یک خدمت بزرگ به اسلام و مسلمین و بشریت است.»(۱)

۱/۹- خدمت به محرومان در چارچوب قوانین اسلام

«در تمام این امور آنچه لازم است بدون مسامحه عمل شود موافق بودن قوانین مربوط به این امور و سایر امور کشور با قوانین مقدّس اسلام اعم از احکام اوّلیه یا احکام ثانویه است؛ که اگر جزئی انحرافی خدای نخواسته در این مجلس از شرع اسلام پیدا شود، سنّت سیئه‌ای خواهد شد که دنبال آن سنّتهای سیئهٔ دیگر خواهد آمد؛ و وزر و گناه آن و گناه هر کس که به آن عمل کند به گردن آنان است. و اگر ان‌شاءالله فعالیتهای نمایندگان محترم در جانب هر چه بهتر کردن کشور و رفاه حال محرومین با موازین اسلامی باشد، اجر آن مثل اجر هر کس [که] به آن عمل کند برای سنّت گذاران است. کسی گمان

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۸، صص ٤٦٧ و ٤٦٨.

نکند که به نفع محرومین و خدمت به آنان اگر به طور غیر مشروع هم باشد مانع ندارد. که این یک انحراف و خیانت به اسلام و جمهوری اسلامی بلکه به محرومین است که از مال حرام و غصب و با ظلم به دیگران آنان را مبتلا به آتش جهنم کنند. این‌جانب گمان ندارم که در کشوری که همه چیز خود را برای اسلام و اجرای قوانین اسلامی فدا کرده چنین مسائلی واقع شود. و حضرات نمایندگان محترم کوشش نمایند که امر مخالف با شرع و قانون اساسی به تصویب نرسد؛ که علاوه بر آن‌که رأی بر ضد قوانین الهی دادن خود گناه است، بی‌شک شورای محترم نگهبان آن را رد می‌کند و موجب عقب افتادن کارها می‌شود.(۱)

۲- رهنمود های مقام معظّم رهبری:

۲/۱- اعتقاد به اسلام و به اصول و پایه‌های دینی و عامل بودن به آنها

«رکن اصلی، تدین است؛ یعنی اعتقاد به اسلام و به اصول و پایه‌های دینی و عامل بودن به اینها. این، اساس قضیه است. نماینده‌ای که متدین باشد، شما خاطرتان جمع است که خیانت نخواهد کرد؛ کار خلاف نخواهد کرد؛ حتی کوتاهی و سستی نخواهد کرد. نمایندهٔ متدین، هر یک ساعتی را که بخواهد غیبت کند و در مجلس نباشد، احساس می‌کند این خلاف شرع است و چون متدین است، این خلاف شرع را انجام نمی‌دهد.»(۲)

۲/۲- متمرکز کردنِ سعی خود بر پیشرفت کشور در زیر پرچم احکام اسلامی

«هر حرکت و گفتار و نطقی در مجلس که به دودستگی و اختلاف یا تشویش اذهان مردم بینجامد، کاری بر خلاف طبیعت و جهت مجلس شورای اسلامی است. مجلس در همهٔ دوره‌های چهارگانهٔ گذشته محل تلاقی جناحها و سلائق سیاسی موجود در کشور بوده و در این دوره نیز چنین است. در

۱ - صحیفه امام، ج ۱۸، ص ٤٦٤.
۲ - مصاحبه در پایان بازدید از پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، به تاریخ ۱۳۷۱/۲/۱۷.

برخی دوره‌ها، برخوردهای سیاسی نمایندگان، نتوانسته است تریبون مجلس را از وظیفهٔ مهم «حفظ التیام و همدلی ملی» باز دارد و آن را به وسیله‌یی برای ایجاد تشنج و جنگ اعصاب بدل سازد. این بی‌شک برای هر دوره‌یی از ادوار مجلس شورای اسلامی مایهٔ پیشرفت است. ولی همهٔ اینها باید در محیطی سالم و آرام و به دور از تشنج و پیراسته از کارهای غیر اخلاقی باشد. بلندگوی مجلس نباید وسیله‌یی برای پراکندن سخنان زهرآگین و خاموش کردن فروغ امید در دلهای مردم و بدبین کردن آنان به دولت یا مجلس یا دیگر مسؤولان بخشهای گوناگون کشور باشد. جناحهای گوناگون سیاسی باید در عین دوگانگی‌هایی که در فهم مسائل گوناگون دارند سعی خود را بر پیشرفت کشور در زیر پرچم پرعزّت احکام اسلامی متمرکز کنند. جبهه‌گیریهای ناسالم و نسبتهایی که به معنای وجود چند دستگی در مراکز عالی نظام است، مناسب مجلسی که می‌باید مظهر وحدت ملی باشد نیست. در جمهوری اسلامی همهٔ کانونهای اصلی اندیشه و سیاست و تدبیر موظف‌اند، برگرد محوری واحد، جهت واحدی را دنبال کنند که متوجه به هدف والای بنای ایران اسلامی آباد و مقتدر و سربلند است و بحمداللّه هیچ‌کس از مسؤولان نظام جمهوری اسلامی، از این وظیفهٔ بزرگ رویگردان نیست.»(۱)

۲/۳- لزوم جهت‌گیریِ کلّی مجلس به سمت هدفها و ارزشهای متعالیِ اسلام

«نخستین نکتهٔ ناظر به جهت‌گیری کلّی مجلس است که باید در سمت و سوی هدفها و شعارها و ارزشهای متعالی اسلام باشد. این نکته اگرچه با توجه به این‌که مجلس، عصارهٔ ملّت مسلمان و انقلابی و محصول انقلاب اسلامی است، سخن تازه‌یی نیست و توصیف افتخارآمیز «اسلامی» در دنبالهٔ نام مجلس شورا خود گویای طبیعت و جهت آن هست.»(۲)

۲/٤- شرکت حتمی در رأی گیری و رأی دادن

«نمایندگان محترم را به اهمیت دادن به وقت مجلس و کمیسیونهای آن و

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۱۱.
۲ - همان.

جلوگیری از هدر رفتن حتی یک دقیقه از آن و اجتناب از غیبتهای ناموجّه، توصیه می‌کنم و نیز به استفاده از اطلاعات کارشناسانه در کمیسیونها و بخشهای مختلف، و دقّت و مطالعه بر روی لوایح و طرحهایی که تقدیم مجلس شده است، و شرکت حتمی در رأی گیری، و رأی دادن بر طبق صلاح کشور و در چهارچوب احکام نورانی اسلام، و سنجیده گویی در همهٔ اظهاراتی که از بلندگوی مجلس منتشر می‌شود.»(۱)

۲/۵- پایبندی به اسلام و عدالت و منافع ملی

«نمایندهٔ صالح آن کسی است که پایبندی او به اسلام باشد، پایبندی او به عدالت باشد، پایبندی او به منافع ملی باشد.»(۲)

---

۱ - همان.

۲ - دیدار با اقشار مختلف مردم، به تاریخ ۸٦/۱۲/۲۲

گفتار سوم

ادامهٔ راه انقلاب و امام

اشاره:

با توجه به آن که نظام جمهوری اسلامی ایـران، بـر پایهٔ اصول و ارزشهای انقلابی شکل گرفته است؛ ادامـه راه انقلاب و عمل به شاخصهای انقلاب، مهـم‌تـرین و اساسی‌ترین وظیفهٔ همگان در نظام جمهـوری اسـلامی به شمار می آید. حال ایـن سـؤالِ اساسـی و حیـاتی و سرنوشت ساز پیش می آید که شاخص در انقـلاب مـا چیست؟ پاسخ را مقـام معظّـم رهبـری بـه صـراحت و وضوح بیان فرموده اند آن‌جا که فرمودند:

«خوب، شاخص در انقلاب ما چیست؟ این خیلـی مهم است. سی سال است که ما در جهت ایـن انقـلاب حرکت می‌کنیم. ملـت مـا بـصیرت بـه خـرج دادنـد، شجاعت به خرج دادند، حقاً و انصافاً لیاقـت بـه خـرج دادند. این انقلاب را سی سال است شـما داریـد جلـو می‌برید؛ اما خطر وجود دارد. دشـمن انقـلاب، دشـمن امام بیکار نمی‌نشیند؛ سعی می‌کند این انقـلاب را از پـا در بیاورد. چـه جـور؟ بـا منحـرف کـردن راه انقـلاب. بنابراین لازم است ما شاخص داشته باشیم.

من عرض می‌کنم بهتـرین شاخـصها، خـود امـام و خط امام است. امام بهترین شاخص برای ماست....

خود امام برجسته‌ترین شاخـصهاست؛ رفتـار امـام، گفتار امام. خوشبختانه بیانات امـام در دسـترس اسـت، تدوین شده است. وصیتنامهٔ امام آشکارا همهٔ ماالـضمیر

امام را برای آیندهٔ انقلاب تبیین می‌کند. نباید اجازه داد این شاخصها غلط تبیین شوند، یا پنهان بمانند، یا فراموش بشوند. اگر این شاخصها را ما بد تبیین کردیم، غلط ارائه دادیم، مثل این است که یک قطب‌نما را در یک راه از دست بدهیم، یا قطب‌نما از کار بیفتد. فرض کنید در یک مسیر دریایی یا در یک بیابان که جاده‌ای هم وجود ندارد، قطب‌نمای انسان آسیب ببیند و از کار بیفتد؛ انسان متحیر می‌ماند. اگر نظرات امام، بد بیان شد، بد تبیین شد، مثل این است که قطب‌نما از کار بیفتد، راه گم می‌شود؛ هر کسی به سلیقهٔ خود، به میل خود حرفی می‌زند. بدخواهان هم در این میان از فرصت استفاده می‌کنند، راه را جوری تبیین می‌کنند که ملت به اشتباه بیفتد.

مواضع امام بایستی به طور روشن و واضح - همان طور که خود او گفت، همان طور که خود او نوشت - تبیین شود؛ این ملاک راه امام و خط امام و صراط مستقیم انقلاب است.»(۱)

با این اوصاف در جمهوری اسلامی ایران، ادامه راه انقلاب و امام و عمل به شاخصهای این راه، از جمله مهم‌ترین تکالیف و رسالاتی است که بر عهدهٔ آحاد ملت ایران قرار دارد. مجلس نیز به عنوان زیرمجموعه ای از ملت ایران باید ادامه‌دهندهٔ راه امام و انقلاب باشد. مجلس شورای اسلامی، آن رکن رکینی است که موضع‌گیری و تصمیم و حرکتِ صحیح و جهت دار و مدبّرانه‌اش، نقش عمده‌ای در تداوم راه انقلاب و امام

---

۱ - خطبه‌های نماز جمعه تهران در حرم حضرت امام خمینی (ره)، به تاریخ ۱۳۸۹/۳/۱۴.

خواهد داشت.

مجلسِ اسلامی و انقلابی، در همه حال باید منادی شعارهای اصولیِ انقلاب و پاسدار راه و خطِ ترسیم شدهٔ معمار و بنیان‌گذار انقلاب، حضرت امام خمینی باشد.

۱- رهنمودهای حضرت امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه)

۱/۱- تعیین درست صددرصد اسلامی و انقلابی

مجلس امروز رسمیت پیدا کرد. با رسمیت مجلس، دیگر باید تمام امور را مجلس اصلاح بکند. یعنی با تمام قدرت، دولتی که تعیین می‌کند، دولت صددرصد اسلامی دارای قدرت باشد، و کارهایی را که می‌کند دولت و همین‌طور کارهایی که در وزارتخانه‌ها می‌شود، کارهایی که در استانها می‌شود، همه تحت‌نظر باشد و مجلس بازخواست کند از اینها. بخواهد اینها را و استیضاح کند، اگر یک‌وقت خطا کردند، کار را درست انجام بدهند.(۱)

۱/۲- نظارت بر امور و پرهیز از مسامحه در برخورد با متخلّفین

ما اسلام را می‌خواهیم. غیر اسلام را نمی‌خواهیم. مجلس باید اسلامی باشد. مجلس باید افکارش افکار اسلامی باشد تا ما بتوانیم چه بکنیم. من نمی‌توانم تحمل بکنم که این‌قدر ما جوانهای‌مان از بین بروند برای این‌که ما مسامحه داریم می‌کنیم. مسامحه‌ها از کار باید برود، و باید حالا که مجلس تأسیس شد و مجلس رسمیت پیدا کرد، همهٔ امور باید بر نظارت مجلس به روال خودش بگذرد، و با جدیّت و با قاطعیت و بدون مسامحه، هر کس خلاف کرد بخواهند او را، و یا اگر خلافی واقعاً کرده، بدهند او را دست دادگاهها و دادگاهها محاکمه‌اش کنند.(۲)

۱/۳- طرح مسائل بدون ملاحظه از احدی

این مجلس، ما حصل خون یک جمعیتی است که وفادار به اسلام بودند؛ و این مجلس عصارهٔ زحمتهای طاقت‌فرسای این ملت مسلمان بوده است؛ این مجلس فراهم آمده از «الله‌اکبر»های مردم است؛ اگر بنا باشد که این مجلس فراهم آمده از «الله‌اکبر» مردم قدمی برخلاف اسلام بگذارد، این مجلس مجلسی

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۳، ص ٤۹.

۲ - صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۵۲.

خواهد بود که برخلاف مسیر مسلمین عمل کرده. با تمام قدرت، بدون این‌که ملاحظه از احدی و از مقامی بشود، مجلس باید مسائل را طرح بکنند. و رد و بدل و انتقاد صحیح، بدون جار و جنجال، بدون هیاهو، مسائل را بگویند.(۱)

۲- رهنمود های مقام معظّم رهبری

۲/۱- تداوم راه انقلاب و امام با حرکتِ صحیح و جهت‌دار و مدبّرانه

«مطمئناً مجلس شورای اسلامی، آن رکن رکینی است که موضع‌گیری و تصمیم و حرکت صحیح و جهت‌دار و مدبّرانهٔ او، نقش عمده‌یی در تداوم راه انقلاب و امام خواهد داشت.»(۲)

۲/۲- لزوم پیگیری شعارهای اصولی انقلاب و پاسداری از آن

«مجلس انقلاب، در همه حال باید منادی شعارهای اصولی انقلاب و پاسدار راه و خطِ ترسیم شدهٔ معمار و بنیان‌گذار انقلاب، حضرت امام خمینی اعلی‌اللّه‌مقامه باشد. این، تنها راهی است که به نجات و رستگاری کشور عزیز ما از آثار روزگار سیاهِ سلطهٔ بیگانگان می‌انجامد و زخمهای کهنهٔ دوران ستمشاهی را التیام می‌بخشد و رشته‌های ننگین وابستگی و محرومیت را که در گذشته، بیگانگان؛ بخصوص انگلیس و امریکا و مزدوران‌شان بر دست و پای این ملت بزرگ تنیده بودند، بکلّی باز می‌کند.»(۳)

۲/۳- پیشبرد هدفهای انقلاب

«هدف را باید خدا قرار داد. اگر برای نماینده، هدف خدا باشد، هدف خدمت به کشور باشد، خدمت به انقلاب باشد، نفس کشیدنش هم حسنه است. هر طی طریق او از خانه تا مجلس، هر لحظه نشستن او روی آن صندلی، هر کلمه حرفی که می‌زند، هر تلاشی که می‌کند، هر اعصابی که او مایه می‌گذارد، همهٔ اینها حسنه است، صدقه است، مایهٔ قرب الی اللّه است؛ وقتی

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۳۷۰.

۲ - مراسم بیعت رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۶۸/۳/۲۴.

۳ - پیام به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۱۳۷۱/۳/۷.

هدف خدا باشد، وقتی هدف خدمت به مردم باشد، وقتی هدف، پیش بردن کار انقلاب باشد و وقتی هدف، رسیدن به هدفهای انقلاب باشد.»(۱)

۲/٤- انقلابی، مؤمن و شجاع بودن

«آن کسی که به عنوان وکیل این ملت انقلابی و مؤمن و شجاع به مجلس می‌رود، باید انقلابی و مؤمن و شجاع باشد. اگر نگوییم شجاع‌ترین و مؤمن‌ترین و انقلابی‌ترین؛ لااقل در سطح این تودهٔ عظیم مردم که این گونه از خود درخشش نشان می‌دهند، باشد.»(۲)

۲/۵- دفاع قاطع و آشکار از انقلاب و نظام اسلامی

«دفاع قاطع و آشکار نمایندگان از انقلاب و نظام اسلامی و راه روشن و ماندگار امام عظیم‌الشأن، و تبرّی از بلندگوهایی که با تکرار شعار ارتجاعی «جدایی دین از سیاست» در اندیشهٔ حذف جهاد خونین بیست‌وچند سالهٔ ملت ایران برایِ استقرار نظام مترقی جمهوری اسلامی‌اند، تلاش پُرهزینهٔ دشمن را بیهوده خواهد ساخت.»(۳)

۲/٦- مرور مبانی انقلاب و در نظر داشتنِ دائمی راه امام

«مبانی انقلاب را باید مرور کرد؛ فراموش نکنید. اینی که گفته بشود ما در نظرات امام - فرض بفرمائید حالا تعبیر «تردید» نمی‌کنند، اما حرفهایی می‌زنند که معنایش همان تردید است - تردید کنیم، این درست نیست. وصیتنامهٔ امام، جمع‌بندی شدهٔ فرمایشات امام (رضوان‌الله تعالی‌علیه) مبانی انقلاب ماست، اصول انقلاب ماست. امام مرد بزرگی بود، آگاه بود. اینها را دائماً در نظر داشته باشید. قانون، موضع‌گیری و حرکت بر این اساس باشد. ممکن است یک نفر یک جور بفهمد، یک نفر یک جور دیگر بفهمد - این اشکالی ندارد - اما باید هدف این باشد، محور این باشد.»(٤)

---

۱ - دیدار با نمایندگان دوره چهارم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۲۰.

۲ - بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر، به تاریخ ۷٤/۱۲/۱.

۳ - پیام به مناسبت افتتاح ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۹/۳/٦.

۴ - بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/٤/۳

۲/۷- مواضع امام را به طور صریح مطرح کنید

مواضع امام بایستی به طور روشن و واضح- همان‌طور که خـود او گفـت، همان‌طور که خود او نوشت- تبیین شود؛ ایـن مـلاک راه امـام و خـط امـام و صراط مستقیم انقلاب است. یک نفر صریح می‌گوید من امام را قبـول نـدارم- این بحث دیگری است- خیلی خوب، پیروان امام و طرفداران امام با کسی کـه صریح بگوید من امام را قبول ندارم، راه او را غلط می‌دانم، حساب‌شان روشـن است؛ اما اگر قرار است در خط امام، با اشارهٔ انگشت امام، ایـن انقـلاب پـیش برود، باید معلوم باشد، روشن باشد و مواضع امام بزرگوارمـان بدرسـتی تبیـین شود.

نباید برای خوشامد این و آن، برخی از مواضع حقیقی امام را یا انکار کـرد، یا مخفی نگه داشت. بعضی این‌جور فکر می‌کنند- و این فکر غلطی است- کـه برای این‌که امام پیروان بیشتری پیدا کند، کسانی که مخالف امـام هـستند، آنهـا هم به امام علاقه‌مند شوند، بایستی ما بعضی از مواضع صریح امام را یـا پنهـان کنیم یا نگوییم یا کمرنگ کنیم؛ نـه، امـام هویـت‌شـان، شخـصیتش بـه همـین مواضعی است که خود او با صریح‌ترین بیانها، روشن‌ترین الفاظ و کلمات، آنها را بیان کرد. همینها بود کـه دنیـا را تکـان داد. همـین مواضـع صـریح بـود کـه توده‌های عظیم را مشتاق ملت ایران و بسیاری را پیـرو ملـت ایـران کـرد. ایـن نهضت عظیم جهانی که شما امروز درگوشه و کنار دنیای اسلام نـشانه‌هـای آن را می‌بینید، از این طریق به راه افتاد.

امام را صریح باید آورد وسط میدان. مواضعش بر علیه استکبار، مواضـعش بر علیه ارتجاع، مواضعش بر علیه لیبرال دموکراسی غرب، مواضـعش بـر علیـه منافقان و دورویان را باید صریح گذاشت. کسانی که تحت تـأثیر آن شخـصیت عظیم قرار گرفتند! این مواضع را دیدند و تسلیم شـدند. نمـی‌شـود بـه خـاطر این‌که زید و عمرو از امام خوش‌شان بیاید، ما مواضـع امـام را پنهـان کنـیم یـا پوشیده کنیم یا آن چیزهایی که به نظرمان تند می‌آید، کمرنگ کنیم. عـده‌ای در یک دورانی- که ما آن دوران را به یاد داریم؛ دوران جوانیهای ما- برای این‌کـه اسلام علاقه‌مندان و طرفدارانی پیدا کنـد، بعـضی از احکـام اسـلام را کمرنـگ

می‌کردند؛ حکم قصاص را، حکم جهاد را، حکم حجاب را انکار و پنهان می‌کردند، می‌گفتند اینها از اسلام نیست، قصاص از اسلام نیست، جهاد از اسلام نیست، برای این‌که فلان مستشرق یا فلان دشمن مبانی اسلامی از اسلام خوشش بیاید! این غلط است. اسلام را با کلّیتش بایستی بیان کرد.

امام منهای خط امام، آن امامی نیست که ملت ایران به نفس او، به هدایت او جان‌شان را کف دست گرفتند، فرزندان‌شان را به کام مرگ فرستادند، از جان و مال‌شان دریغ نکردند و بزرگترین حرکت قرن معاصر را در این نقطهٔ عالم به وجود آوردند. امام منهای خط امام، امام بی‌هویت است. سلب هویت از امام، خدمت به امام نیست. مبانی امام، مبانی روشنی بود. این مبانی- اگر کسی نخواهد مجامله کند، تعارف کند- در کلمات امام، در بیانات امام، در نامه‌های امام، و بخصوص در وصیتنامهٔ امام- که کوتاه شدهٔ همهٔ آن مواضع است- منعکس است. این مبانی فکری همان چیزی است که آن موج عظیم و سهمگین را علیه غارتگریهای غرب و یکه‌تازیهای امریکا در دنیا به وجود آورد. شما خیال می‌کنید این‌که رئیس جمهورهای گوناگون امریکا به هر کشوری از این کشورهای آسیا و خاورمیانه سفر کردند، حتی در بعضی از کشورهای اروپایی مردم جمع شدند و علیه آنها شعار دادند، همیشه این‌جور بود؟ نه، این حرکت امام بود، افشاگری امام بود، موضع‌گیری امام بود که استکبار را رسوا کرد، صهیونیسم را رسوار کرد، و روح مقاومت را در ملتها و بخصوص در جوامع زنده اسلامی زنده کرد.(۱)

۱- خطبه‌های نماز جمعه در حرم امام خمینی (ره)، به تاریخ ۱۳۸۹/۳/۱۴.

گفتار چهارم

عمل به وصیتنامهٔ سیاسی- الهی

امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه)

اشاره:

وصیتنامه امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه) عصاره اهداف عالیهٔ انقلاب اسلامی ایران و نظام جمهوری اسلامی ایران و چکیدهٔ شاخصها و آرمانهای بنیان‌گذار نظام است. مجموعه شاخصهای انقلاب و راه امام در وصیتنامه امام به صورت خلاصه تبیین گردیده‌اند.

بدون شک یکی از قوی‌ترین و بهترین مواریثِ معنویِ امام، همین وصیتنامه است؛ به فرموده مقام معظّم رهبری:

«امام با سخنان خود، با رفتار خود یک هدایت مستمری را برای امت خود- برای ما مردم- به جای گذاشته است. یعنی دست امام، انگشت اشارهٔ امام در همهٔ پیچ و خم‌های زندگی ما را راهنمایی می‌کند و یکی از قویترین و بهترین مواریث معنوی امام، همین وصیتنامهٔ اوست. جا دارد در برهه‌های مختلف، مردم، مسؤولان گوناگون، جوانها این وصیتنامه را بازخوانی کنند.»(۱)

همگی ما وظیفه داریم وصیتنامه امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه) را بازبینی و همه مکلفیم تا به وصیتنامهٔ ایشان عمل کنیم.

امام در موقعیتهای گوناگون در پیامها و سخنرانیهای

---

۱ - بیانات در نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، به تاریخ ۸۷/۳/۱٤

متعددشان، توقعات و انتظارات‌شان را از نمایندگان مجلس تبیین نموده‌اند و در وصیتنامه‌شان نیز آخرین سفارشها را به مجلسیان بیان کرده و با آنان اتمام حجّت نموده اند.

۱- وصیتهای سیاسی- الهی امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه)

۱/۱- لزوم خدمتگزاری به مردم، خصوصاً مستضعفان، محرومان و ستمدیدگان

«به مجلس و دولت و دست‌اندرکاران توصیه می‌نمایم که قدر این ملت را بدانید و در خدمتگزاری به آنان خصوصاً مستضعفان و محرومان و ستمدیدگان -که نور چشمان ما و اولّیای نعم همه هستند و جمهوری اسلامی رهاورد آنان و با فداکاریهای آنان تحقق پیدا کرد و بقای آن نیز مرهون خدمات آنان است- فروگذار نکنید و خود را از مردم و آنان را از خود بدانید و حکومتهای طاغوتی را که چپاولگرانی بی‌فرهنگ و زورگویانی تهی مغز بودند و هستند را همیشه محکوم نمایید، البته با اعمال انسانی که شایسته برای یک حکومت اسلامی است.»(۱)

۱/۲- تعهّد به اسلام و مصالح کشور

«از مهمات امور، تعهد وکلای مجلس شورای اسلامی است. ما دیدیم که اسلام و کشور ایران چه صدمات بسیار غم‌انگیزی از مجلس شورای غیر صالح و منحرف، از بعد از مشروطه تا عصر رژیم جنایتکار پهلوی و از هر زمان بدتر و خطرناکتر در این رژیم تحمیلی فاسد خورد؛ و چه مصیبتها و خسارتهای جانفرسا از این جنایتکاران بی‌ارزش و نوکرمآب به کشور و ملت وارد شد. در این پنجاه سال یک اکثریت قلابی منحرف در مقابل یک اقلیت مظلوم موجب شد که هر چه انگلستان و شوروی و اخیراً امریکا خواستند، با دست همین منحرفانِ از خدا بی‌خبر انجام دهند و کشور را به تباهی و نیستی کشانند. از بعد از مشروطه، هیچ گاه تقریباً به مواد مهم قانون اساسی عمل نشد- قبل از رضا خان با تصدی غربزدگان و مشتی خان و زمینخواران؛ و در زمان رژیم پهلوی به دست آن رژیم سفاک و وابستگان و حلقه به گوشان آن.

اکنون که با عنایت پروردگار و همت ملت عظیم الشأن سرنوشت کشور به

---

۱ - صحیفه امام، ج۲۱، ص ۴۱۲.

دست مردم افتاد و وکلا از خود مردم و با انتخاب خودشان، بدون دخالت دولت و خانهای ولایات به مجلس شورای اسلامی راه یافتند، و امید است که با تعهد آنان به اسلام و مصالح کشور جلوگیری از هر انحراف بشود.»(۱)

۱/۳- جلوگیری از راهیابیِ حتی یک عنصرِ خرابکارِ وابسته به مجلس

«از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این عصر و عصرهای آینده می‌خواهم که اگر خدای نخواسته عناصر منحرفی با دسیسه و بازی سیاسی وکالت خود را به مردم تحمیل نمودند، مجلس اعتبارنامه آنان را رد کنند و نگذارند حتی یک عنصر خرابکار وابسته به مجلس راه یابد.»(۲)

۱/٤- وفاداری به اسلام و احکام آسمانی آن

«از همه نمایندگان خواستارم که با کمال حسن نیّت و برادری با هم مجلسان خود رفتار، و همه کوشا باشند که قوانین، خدای نخواسته از اسلام منحرف نباشد و همه به اسلام و احکام آسمانی آن وفادار باشید تا به سعادت دنیا و آخرت نایل آیید.»(۳)

۱/۵- جلوگیری از انحرافِ دستگاههای خبری و مطبوعات

«رادیو و تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تئاترها از ابزارهای مؤثر تباهی و تخدیر ملتها، خصوصاً نسل جوان بوده است. در این صد سال اخیر بویژه نیمه دوم آن، چه نقشه‌های بزرگی از این ابزار، چه در تبلیغ ضد اسلام و ضد روحانیّت خدمتگزار، و چه در تبلیغ استعمارگران غرب و شرق، کشیده شد و از آنها برای درست کردن بازار کالاها خصوصاً تجملی و تزئینی از هر قماش، از تقلید در ساختمانها و تزئینات و تجملات آنها و تقلید در اجناس نوشیدنی و پوشیدنی و در فرم آنها استفاده کردند، به طوری که افتخار بزرگِ فرنگی مآب بودن در تمام شؤون زندگی از رفتار و گفتار و پوشش و فرم آن بویژه در خانمهای مرفه یا نیمه مرفه بود، و در آداب معاشرت و کیفیت حرف زدن و به

---

۱ - صحیفه امام، ج۲۱، ص ٤۱۹.

۲ - صحیفه امام، ج۲۱، ص ٤۲۱.

۳ - صحیفه امام، ج۲۱، ص ٤۲۱.

کار بردن لغات غربی در گفتار و نوشتار به صورتی بود که فهم آن برای بیشتر مردم غیر ممکن، و برای همردیفان نیز مشکل می‌نمود! فیلمهای تلویزیون از فرآورده‌های غرب یا شرق بود که طبقه جوان زن و مرد را از مسیر عادی زندگی و کار و صنعت و تولید و دانش منحرف و به سوی بیخبری از خویش و شخصیت خود و یا بدبینی و بدگمانی به همه چیز خود و کشور خود، حتی فرهنگ و ادب و مآثر پر ارزشی که بسیاری از آن با دست خیانتکار سودجویان، به کتابخانه‌ها و موزه‌های غرب و شرق منتقل گردیده است. مجله‌ها با مقاله‌ها و عکسهای افتضاح بار و تأسف‌انگیز، و روزنامه‌ها با مسابقات در مقالات ضد فرهنگی خویش و ضد اسلامی با افتخار، مردم بویژه طبقه جوان مؤثر را به سوی غرب یا شرق هدایت می‌کردند. اضافه کنید بر آن تبلیغ دامنه‌دار در ترویج مراکز فساد و عشرتکده‌ها و مراکز قمار و لاتار و مغازه‌های فروش کالاهای تجملاتی و اسباب آرایش و بازیها و مشروبات الکلّی بویژه آنچه از غرب وارد می‌شد. و در مقابل صدور نفت و گاز و مخازن دیگر، عروسکها و اسباب بازیها و کالاهای تجملی وارد می‌شد؛ و صدها چیزهایی که امثال من از آنها بی‌اطلاع هستیم. و اگر خدای نخواسته عمر رژیم سرسپرده و خانمان برانداز پهلوی ادامه پیدا می‌کرد، چیزی نمی‌گذشت که جوانان برومند ما- این فرزندان اسلام و میهن که چشم امید ملت به آنها است- با انواع دسیسه‌ها و نقشه‌های شیطانی به دست رژیم فاسد و رسانه‌های گروهی و روشنفکران غرب و شرق‌گرا از دست ملت و دامن اسلام رخت برمی‌بستند: یا جوانی خود را در مراکز فساد تباه می‌کردند؛ و یا به خدمت قدرتهای جهانخوار درآمده و کشور را به تباهی می‌کشاندند.

خداوند متعال به ما و آنان منت گذاشت و همه را از شر مفسدین و غارتگران نجات داد.

اکنون وصیت من به مجلس شورای اسلامی در حال و آینده و رئیس جمهور و رؤسای جمهور ما بعد و به شورای نگهبان و شورای قضایی و دولت در هر زمان، آن است که نگذارند این دِستگاههای خبری و مطبوعات و مجله‌ها از اسلام و مصالح کشور منحرف شوند. و باید همه بدانیم که آزادی به شکل غربی آن، که موجب تباهی جوانان و دختران و پسران می‌شود، از نظر

اسلام و عقل محکوم است. و تبلیغات و مقالات و سخنرانیها و کتب و مجلات بر خلاف اسلام و عفت عمومی و مصالح کشور حرام است. و بر همه ما و همه مسلمانان جلوگیری از آنها واجب است. و از آزادیهای مخرّب باید جلوگیری شود. و از آنچه در نظر شرع حرام و آنچه بر خلاف مسیر ملت و کشور اسلامی و مخالف با حیثیت جمهوری اسلامی است به طور قاطع اگر جلوگیری نشود، همه مسؤول می‌باشند.»(۱)

۱/۶- خاضع بودن در مقابل احکام خداوند

«وصیت من به مجلس و شورای نگهبان و دولت و رئیس جمهور و شورای قضایی آن است که در مقابل احکام خداوند متعال خاضع بوده؛ و تحت تأثیر تبلیغات بی‌محتوای قطب ظالم چپاولگر سرمایه داری و قطب ملحد اشتراکی و کمونیستی واقع نشوید، و به مالکیت و سرمایه‌های مشروع با حدود اسلامی احترام گذارید، و به ملت اطمینان دهید تا سرمایه‌ها و فعالیتهای سازنده به کار افتند و دولت و کشور را به خودکفایی و صنایع سبک و سنگین برسانند.»(۲)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری

۲/۱- عمل مو به مو به وصیتنامه امام

امام راحل (رحمة‌الله‌علیه) یک وقت فرمودند، چنانچه در این مجلس به کسی اهانت شد، حق داشته باشد که به مجلس بیاید و از خودش دفاع کند. برادران و خواهرانی که در آن مجلس بودند، لابد یادشان است.

وصیتنامه و پیام امام هم که موجود است. آنچه که امام راجع به مجلس فرموند، همانها را موبه‌مو عمل کنید. آنها درسهای جاودانه‌یی است.(۳)

---

۱ - صحیفه امام، ج۲۱، صص ٤٣٤ تا ٤٣٦.

۲ - صحیفه امام، ج۲۱، ص ٤٤٥.

۳ - دیدار با مسؤولان و کارگزاران نظام، به تاریخ ١٣٦٩/٩/١٤.

۲/۲- حفظ خط امام

نقاط کلیدی که باید مورد توجه شما عزیزان قرار گیرد، اینهاست. حفظ قانون اساسی و خط امام- که در وصیتنامه آن بزرگوار مجسم و متبلور است- و شعارهای اساسی و سیاستهای کلّی کشور. اینها چیزهایی است که باید با همه وجود از آنها پاسداری کرد و آنها را گرامی داشت.(۱)

۲/۳- وصیتنامهٔ امام، دستورالعمل کاری

امروز قوای ثلاثه و مسؤولان گوناگون کشور- اعم از نظامی و غیرنظامی و سیاسی و اجتماعی و خدماتی- باید دستورالعمل کار خود را همین وصیتنامهٔ امام در راهنماییهای امام قرار بدهند. عزّت ملت ایران، امنیّت پایدار ملت ایران، رشد و توسعهٔ مادّی ملت ایران، اعتلای معنوی و اخلاقی ملت ایران، در گرو عمل کردن به این توصیه‌هاست.(۲)

---

۱ - دیدار با جوانان اصفهان، به تاریخ ۱۳۸۰/۸/۱۲.

۲ - مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی (ره)، به تاریخ ۱۳۸۷/۳/۱۴.

گفتار پنجم

ضرورتها و اولویتها

در عرصهٔ قانونگذاری

اشاره:

مجلس شورای اسلامی حساس‌ترین و مؤثرترین نهادِ قانون‌گذاری کشور است. وظیفهٔ اصلی در نمایندگی مجلس، عبارت است از «قانون‌گذاری». البته نظارت بر اجرا نیز از جمله وظایف مجلس است اما آن چیزی که رکن ادارهٔ کشور است و آنچه که وجههٔ اصلیِ مجلس به حساب می‌آید و مجلس را بدان می‌شناسند عبارت است از وضع قوانین. این‌که نمایندگان، از تمامیِ کشور انتخاب می‌شوند، به آن خاطر است که مصالح همهٔ کشور در قالبِ قانون متجلی گردد.

ملاک در تمامی کارها و عرصه ها، قانون است. قانونی که در مجلس شورای اسلامی تصویب می‌شود و در شورای نگهبان تأیید می‌گردد، برای همه معتبر و حجّت است؛ چه کسی که آن قانون را می‌پسندد، چه کسی که آن قانون را نمی‌پسندد. قانون تا قانون است، همه موظفند به آن عمل کنند و در محدودهٔ آن حرکت نمایند.

توجه به کیفیت در تصویب لوایح و طرحها، حرکت در مسیر رفع مشکلات اساسی کشور، قرار دادنِ سیاستهای زیر بنایی کشور در مسیر کمک به محرومین و رفع استضعاف، بهره‌گیری از آگاهیهای علمای دین و تجارب نمایندگان دوره‌های قبل و از

همه بالاتر از نظرات شورای محترم نگهبان در مراحل تصویب لوایح و طرحها، رعایت اوّلویت در ارائهٔ لوایح و طرحها، در اوّلویت قرار دادنِ قوانینی که به رشد فرهنگی و سالم‌سازیِ فضای فرهنگی و اخلاقی جامعه بینجامد، نگاه ملّی به همه قوانین، تصویبِ قوانینِ گره‌گشا و پرتأثیر و جامع و سنجیده و کارآمد و روان و شفاف و روزآمد، بهره گیری از خرد جمعی و کارشناسی در تدوین قوانین، در نظر گرفتنِ ارزشهای اساسیِ انقلاب و مشکلات کشور و نیازهای مردم در تصویب قوانین، در نظر داشتنِ دو خصوصیتِ آرمان‌گرایی و واقع‌بینی در عرصه قانون‌گذاری و .... از جمله ضرورتها و اوّلویتهایی هستند که در رهنمودهای امام خمینی و مقام معظّم رهبری به آنها اشاره شده است که باید نصب العین گردند و وجههٔ همت و کارِ نمایندگان در عرصه قانون‌گذاری قرار گیرند.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- دقّت و بررسیِ لازم در تصویب لوایح و طرحها

«اگر مجلس در این سال جدید همّ خودش را صرف کند در این‌که مسائل مشکل را اسلامی کند، و با دقّت، همان دقّتهایی که اهل علم در مسائل علمی دارند. مسائل علمی همان طوری که آن دقّتهای بسیار ارزنده را لازم دارد، مسائل سیاسی کمتر از آن نیست؛ برای این‌که، مسائل سیاسی، مقدرات کشور، در دست آنهایی هست که این مسائل را می‌خواهند تفکر کنند. آقایان در فکر این معنا نباشند که زیاد طرح بدهند و زیاد از مجلس بگذرد؛ در فکر این باشند که خوب طرح بدهند و خوب از مجلس بگذرد. یعنی همان طوری که بنای اهل علم است که در هر مسأله‌ای دقّت می‌کنند، جستجو می‌کنند و مباحثه می‌کنند، مجادله می‌کنند، در این مسائل هم باید این طور باشد که سر و ته مطلب به طور کافی مورد بررسی قرار بدهد، مورد دقّت قرار بگیرد، و با دقّت و همت زیاد مسائل طرح بشوند، در مجلس که آمد یک مسأله پخته از حیث جهات مختلف باشد که راهگشا باشد براي این کشور و مشکلات این کشور.»(۱)

۱/۲- در نظر گرفتنِ مسائل اصلی و کلیدی کشور به جای پرداختن به مسائل غیر ضروری

«نمایندگان محترم مجلس قبل از پرداختن به لوایح و تبصره‌ها و مواد غیر ضروری به فکر مسائل اصلی و کلیدی کشور باشند و بر اساس اسلام عزیز در کمیسیونها با طرح قوانین و لوایح به سمتی حرکت کنند که مشکلات اساسی کشور مرتفع و سیاستهای زیر بنایی کشور در امور فرهنگی و اقتصادی و اجتماعی و سیاسی در راستای کمک به محرومین و رفع استضعاف، مدون و به مورد اجرا درآید.»(۲)

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۷، صص ۴۷۰ و ۴۷۱.

۲ - صحیفه امام، ج۲۱، صص ۵۰ و ۵۱.

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۱/۲- بهره‌گیری از آگاهیهای علمای دین و تجارب نمایندگان دوره‌های قبل و نظرات شورای نگهبان

«مشروعیت مجلس به رعایت احکام الهی است و در نظام اسلامی، همهٔ ارکان و اجزای نظام، چنین‌اند. نمایندگان محترم، لازم است که با دقّت و رعایتی به اندازه، مصوبات مجلس را از مخالفت با مقررات شرعی، برکنار بدارند و برای این منظور از آگاهیهای علمای دین و تجارب نمایندگان دوره‌های قبل، و از همه بالاتر از نظرات شورای محترم نگهبان در مراحل تصویب لوایح و طرحها بهره‌گیری کنند.»(۱)

۲/۲- رعایت اوّلویت در ارائهٔ لوایح و طرحها

«در ارائهٔ لوایح و طرحها، تا آن‌جا که ممکن است باید رعایت اوّلویتها بشود و مسائل مهمتر و فوریتر، از تقدم برخوردار شود. امروزه، جستجو از راههایی که موجب گشایش اقتصادی برای طبقات کم درآمد است و نیز قوانینی که به رشد فرهنگی و سالم‌سازی فضای فرهنگی و اخلاقی جامعه بینجامد، جزو مسائلی است که از اوّلویت برخوردارند و شایسته است که نمایندگان محترم به طور جدّی به آنها بپردازند.»(۲)

۳/۲- پیدا کردن و تصویب بهترین قوانین

«با تأمل و فکر و مطالعه روی طرحها و لوایح، و مشورت صحیح و واقعی-که صحنهٔ مجلس و کمیسیونها جای مشورت واقعی است - باید شما بهترین قوانین را پیدا و تصویب کنید و به دولت بگویید که این بهترین راه را مشی کند. مردم هم وقتی این را ببینند، خشنود می‌شوند.»(۳)

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۷.

۲ - همان.

۳ - دیدار با نمایندگان دوره چهارم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۲۰.

۲/٤- توجه به عظمتِ جایگاهِ قانون‌گذاری

«وظیفهٔ اصلی مجلس، قانون‌گذاری است. البته وظایف دیگر هم دارد که در قانون اساسی مشخّص شده است؛ مثل نظارت بر امور دولت و تعیین وزرا و از این قبیل. اهمّ این وظایف، قانون‌گذاری است. نباید قانون‌گذاری را به چشم یک امر کوچک و فردی و جدای از یکدیگر نگاه کرد. مجموعهٔ قوانینی که شما می‌گذارید - چه به صورت قانونهای جدا جدا، چه به صورت قانون بودجهٔ یک‌ساله، چه به صورت برنامه‌های بلند مدّتِ پنج ساله و یا اگر همّت کنند، بیشتر- همهٔ اینها عبارت است از آن چیزی که این کشور در آن طریق سیر خواهد کرد. راه این کشور و این ملت، همین قانونی است که شما می‌گذارید. دولت هم تابع شماست. قانونِ شماست که دولت را موظّف و مکلّف می‌کند که باید از این طرف و یا از آن طرف حرکت کند. پس، همه چیز به شما برگشت.

اگر در این کشور، یک عارضهٔ اقتصادی یا فرهنگی یا سیاسی وجود دارد که برای ملت یا برای اسلام مضّر است و یا این‌که برای ملت، معوّق رسیدن به راههای اهداف هدایت و اهداف نهایی و آرمانهاست، حلّ این مشکل به شما نگاه می‌کند.»(۱)

۲/۵- نگاه ملّی به همهٔ قوانین

«نگاه ملّی به همهٔ قوانین و برنامه‌های مصوب مجلس، وظیفهٔ عموم نمایندگان است. انواع سلیقه‌ها و گرایشهای سیاسی و اقوام ایرانی و پیروان ادیان و اهالی مناطق گوناگون کشور در مجلس حضور دارند. همهٔ تمایلات منطقه‌یی و قومی و بخشی باید در پرتو نگاه ملّی برآورده شود، و به جای قوانین کم عمق یا کم عمر و کم اثر یا غیر عملی، قوانینی گره‌گشا، پرتأثیر، جامع و سنجیده فراهم گردد.»(۲)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۱۳۷۵/۳/۲۹.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/٦

۲/۶- تصویبِ قوانینِ محکم، فراگیر و سودمند

«در مجلس، نباید نمایندهٔ فلان منطقه تصور کند که هنر نمایندگی او در این است که برای آن منطقه دائماً پشتیبانی جلب کند. اصلاً مسالهٔ نمایندهٔ مجلس این نیست؛ نباید فکر کنیم که چون ما نمایندهٔ فلان شهر یا فلان استانیم، مرتب بایستی برای آن شهر یا استان امتیاز بگیریم. این یک میدانِ رقابتِ غلط و بی‌برنامه و نادرستی است که تبعات بدی هم دارد. شما درست است که از فلان نقطهٔ کشور انتخاب شده‌اید، اما فقط نمایندهٔ آن‌جا نیستید؛ شما نمایندهٔ همهٔ ملت ایرانید. شأن مجلس هم قانون‌گذاری است، نه گرفتن تسهیلات و کمکهای عمرانی و غیره برای آن منطقهٔ خود؛ به قانون اساسی هم نگاه کنید. شأن شما این است که قانون بگذارید؛ منتها قانونی بگذارید که آن‌قدر محکم و خوب و شامل باشد که منطقهٔ شما را هم سیراب کند.»(۱)

۲/۷- بهره گیری از خرد جمعی و کارشناسی در تدوین قوانین

«هنر قانون‌نویسی و قانون‌گذاری، از برترینهای نمایندگی است. قانون باید کارآمد، روان، شفاف، روزآمد و با این حال با نگاه بلندمدت،دارای گستره‌یی هرچه پهناورتر و قابل ماندگاری، و یکسره معطوف به نیازهای مردم و منافع عمومی باشد. نگرش جزئی، بخشی، شخصی و یا خدای نخواسته با نگاه لجاجت‌آمیز در قانون‌گذاری، بی‌سود و احیاناً زیانبار است. اوّلویتها باید ترجیح یابد، تناقض و تکرار در قوانین باید ریشه‌کن شود، و از خرد جمعی و کارشناسی در تدوین قوانین بیشترین بهره گرفته شود. »(۲)

۲/۸- تصویبِ قوانینِ گره‌گشا و ناظر به مشکلات زندگی مردم

«قانون باید جامع باشد، باید کامل باشد، باید ماندگار باشد، باید کارشناسی شده باشد، باید گره‌گشا باشد، باید ناظر به مشکلات زندگی مردم باشد. نمی‌گوییم قانونی که برای کوتاه‌مدت یک گره‌ای را باز می‌کند، لازم نیست،

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۶/۳/۸

۲ - پیام به مناسبت افتتاح هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۷/۳/۷

چرا؛ بعضی از قوانین هست که یک گره کوتاه‌مدت را باز می‌کند، چاره‌ای هم نیست، بایستی این قانون گذاشته شود — این‌جور قوانین هم داریم - لیکن طبع اکثری و طبیعی قوانین این است که ماندگار، قابل تطبیق با شرایط گوناگون، مفید، صریح، شفاف و غیر قابل تأویل باشد؛ در چارچوب همان حدود و اختیاراتی که قانون اساسی برای مجلس شورای اسلامی معیّن کرده است.»(۱)

۲/۹- در نظر گرفتنِ ارزشهای اساسیِ انقلاب و نیازهای مردم در تصویب قوانین

«یک تذکر این است که مجلس قوّهٔ مفکرهٔ کشور است. فکر در لباس قانون تجلّی می‌کند، بعد در سراسر وجود کشور سریان و جریان پیدا می‌کند. چیزی که دائم باید در نظر باشد، این است که ببینیم فکر این قوّهٔ مفکره اوّلاً نسبتش با ارزشهای اساسی انقلاب چیست - چون این شاخه‌ای روییده بر بدنهٔ عظیم و قد کشیده و مستحکم انقلاب است دیگر - ثانیاً نسبتش با جامعه، با مشکلات کشور و با نیازهای مردم چیست. یک نگاه به مبدأ، یک نگاه به منتها؛ یک نگاه به خاستگاه، یک نگاه به هدف؛ این باید روشن باشد. اگر این شد، آن وقت قوانین، هم اصیل خواهد بود، درست خواهد بود، صحیح خواهد بود، هم کارآمد خواهد بود. اگر اوّلی نباشد، قانون مثل شاخهٔ از درخت بریده است؛ اصالت خود را از دست خواهد داد و دیگر قانون اصیلی نیست .اگر دومی نباشد، قانون اصیل است، مشروعیت دارد، اما مقبولیت ندارد. اگر منطبق بر خواستهای جامعه و نیازهای فوری و به‌روز و نیز نیازهای بلندمدت جامعه نباشد، آن وقت دیگر مقبولیت نخواهد داشت به حسب هر مقداری که در آن جهت کمبود دارد. این یک نکته است که باید در نظر باشد.»(۲)

۲/۱۰- توجه به آثار تربیتی و اخلاقیِ قانون

«قانون جنبهٔ الزام‌آور و حاکمیتی و ولایتی دارد. شما با قانون دارید اعمال

---

۱ - دیدار با نمایندگان هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۷/۳/۲۱

۲ - بیانات در با دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/٤/۳

ولایت می‌کنید بر جامعه، اعمال اقتدار می‌کنید بر جامعه؛ لذا قانون الزام‌آور است. اینها به جای خود محفوظ و درست. یعنی طرف شما در جامعه که آحاد مردم- از جمله خود شما - هستند، در زیر اقتدار قانون قرار می‌گیرند؛ قانون بر آنها اعمال ولایت می‌کند؛ این جنبهٔ واضح قانون است. یک جنبهٔ دیگری وجود دارد و آن، تأثیر فرهنگی و تربیتی قانون در جامعه است. هر قانونی که شما بگذرانید، ولو به حسب ظاهر این قانون ارتباط با مسائلِ تربیتی و فرهنگی هم ندارد - یک قانون اقتصادی فرض بفرمایید - این یک اثر مستقیم یا غیر مستقیم فرهنگی و اخلاقی و تربیتی بر روی مردم دارد. رفتارها و خلقیات و تربیتها اثر متقابل دارند؛ هم اخلاق در رفتار تأثیر می‌گذارد، هم رفتار بر اخلاق تأثیر می‌گذارد. شما ببینید: «ثُمَّ کانَ عاقِبَةَ الَّذینَ اَساؤُا السُّوای». کار بد که می‌کنیم، روی دل ما اثر می‌گذارد، روی اخلاق ما اثر می‌گذارد، گاهی روی برداشتها و تلقیهای ما اثر می‌گذارد؛ دلبستگی که پیدا می‌کنیم، این دلبستگی روی ذهنیات ما اثر می‌گذارد. اعمال و رفتار از یک طرف، و اخلاق و تربیت از یک طرف؛ اینها تأثیر متقابل دارند.

قانون هم همین جور است دیگر. شما هر قانونی بگذارید، مربوط به حمل و نقل جاده‌ای باشد، مربوط به گمرک باشد، مربوط به اقتصاد باشد، مربوط به سیاست خارجی باشد، هرچه باشد، یک آثار تربیتی و اخلاقی هم دارد؛ به این جنبه از قانون توجه بشود. اگر ما قانونی می‌گذاریم که روح قانون‌پذیری را در مردم تقویت می‌کند، این خوب است؛ اگر بعکس، قانونی می‌گذاریم که روح قانون‌شکنی و بی‌اعتنایی به قانون را در مردم به وجود می‌آورد - ولو به طور غیر مستقیم - این مرجوح است. اگر قانونی می‌گذاریم که روح قناعت را در مردم تقویت می‌کند، این خوب است؛ اگر بعکس، روح اسراف را در مردم تقویت می‌کند، این بد است. اگر روح دینداری را در مردم تقویت می‌کند، این خوب است؛ اگر روح لاابالیگری را در مردم تقویت می‌کند، این بد است. به این جنبه توجه کنید: تأثیر متقابل حقوق و اخلاق؛ ملازمات مسائل حقوقی و

مسائل اخلاقی. اینها مسائل بسیار مهمی است.»(۱)

۲/۱۱- توجه به کلّ کشور در قانون‌گذاریها

«نمایندگان محترم در قانون‌گذاریها نگاه‌شان به کلّ کشور باشد. البته مصلحت منطقهٔ خودشان را حتماً باید در نظر بگیرند - شکی نیست - لیکن آن مصلحت بایستی داخل بشود در مجموعهٔ نگاه به کلّ کشور؛ والّا اگر قرار باشد که نمایندهٔ شرق برای شرق کار کند، ولو برعلیه غرب؛ نمایندهٔ غرب به نفع غرب کار کند، ولو برعلیه شرق، این‌که نمی‌شود. نمایندهٔ شرق بودن یا نمایندهٔ شمال بودن یا نمایندهٔ جنوب بودن خاصیتش این است که در وضع قانون، نیاز آن منطقه را شما می‌دانید و در قانون دخالت می‌دهید، نه این‌که قانون را فقط برای آن منطقه می‌نویسید؛ قانون برای همه است. این، نگاه عام به کشور در باب قانون‌گذاری.»(۲)

۲/۱۲- در نظر داشتنِ دو خصوصیتِ «آرمان‌گرایی» و «واقع‌بینی» در عرصهٔ قانون‌گذاری

«در نگاه به مسائل کشور - که در مورد مسؤولیت شما، به شکل قانون و قانون‌گذاری تجلّی می‌کند - بایستی دو خصوصیت «آرمان‌گرایی» و «واقع‌بینی» را در نظر داشت. نگاهتان نگاه آرمان‌گرا باشد. از آرمانها پایین نیایید، کوتاه نیایید. نگاه باید نگاه آرمانی باشد، منتها با توجه به واقعیت. سقفی را معیّن می‌کنیم؛ منتها تکلیفی را که برای خودمان یا دولت یا مسؤولین معیّن خواهیم کرد، بایستی با توجه به واقعیتهای موجود باشد، منتها به طرف آن آرمان، تا هی این تواناییها روزبه‌روز بیشتر شود. واقع‌گرایی به معنایی که در مقابل آرمان‌گرایی است، مطلوب نیست. ملاک این است که ما می‌خواهیم به آن آرمانها برسیم؛ منتها در کنار این، واقع‌بینی لازم است؛ نباید دچار توهّم شد. گاهی ممکن است انسان در تصمیم‌گیری، در آنچه که باید انجام بگیرد، دچار

---

۱ - همان.

۲ - همان.

توهم باشد؛ خوب، این هم غلط است. آرمانها را باید در نظر داشت. پله‌ها را باید مطابق با واقعیتهایی که وجود دارد، یکی پس از دیگری چید و به سمت آن آرمانها پیش رفت. این یک نکته است.»(۱)

۱ - دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۹/۳/۱۸

گفتار ششم

رعایت استقلال مجلس

اشاره:

مجلس شورای اسلامی از بدو شکل‌گیری تا کنون از استقلالی منحصر به فرد و ستودنی برخوردار بوده است و بدون شک در آینده نیز باید همین روند را ادامه دهد و عملکرد مستقلانه‌ای داشته باشد.

آنچه که در خصوصِ استقلال مجلس می‌توان گفت این است که استقلال به معنای دعوا کردن با دولت و مسؤولان اجرایی و ضدّیت و مخالفت نیست؛ بلکه به معنای این است که مصلحت کشور و مصلحت مردم نباید فدای هیچ چیز شود.

نمایندگان مجلس باید مستقل باشند، یعنی به تشخیصِ خودشان نگاه کنند. البته از کارشناسان استفاده کنند؛ اما شنیدن حرف کارشناس برای سهولت در تصمیم‌گیری یک حرف است و رعایت خواست یک مسؤول اجرایی در امر لایحه و طرح قانونی و غیره، حرف دیگری است. دومی منفی است، ولی اوّلی مثبت و لازم است.

۱- رهنمودهای حضرت امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه)

۱/۱- مستقیم و مستقل عمل کردن و مقابله با سیاست‌بازیهای غرب و شرق

«چنانچه این انقلاب اسلامی یک انقلاب عادی نیست و متکی به هیچ یک از دو قطب شرق و غرب نمی‌باشد، از این جهت، ویژگیهای خاص خود را داشته و دارد. و با پیمودن صراط مستقیمِ «لاشرقیه و لاغربیه» در مقابل هر دو قطب ایستاده است و از هیچ‌یک از قدرتهای افسانه‌ای نهراسیده است که همین موجب پیروزیهای معجزه‌آسایش گردید؛ گرچه موجب توطئه‌ها و آتش‌افروزیهای فراوان علیه خودش هم شد لکن در هیچ مرحله‌ای عقبگرد نکرد.

مجلس جوشیده از این ملت انقلابی نیز یک مجلس عادی نیست؛ که یک پدیدهٔ خاصِ به خود با ویژگیهای خاص است. امروز به جرأت می‌توان ادعا کرد که در زیر این آسمان کبود تنها مجلسی است که متکی به آرای تودهٔ میلیونی مردم است که با رأی مستقل و مستقیم مردم به دور از اعمال نفوذ خانها و سرمایه‌دارها و مالکها و سلطه‌ها و بست و بندهای به اصطلاح سیاسی و فعالیتهای انحرافی، به وجود آمده، و از قلدریهای رژیم شاهنشاهی و وابستگان به آن خالص بوده است. قهراً مسؤولیتهایی که چنین مجلسی دارد بسیار بزرگ است: مسؤولیّت مقابله با سیاست‌بازیهای غرب و جناح سرمایه‌داری آن، و دیکتاتوری شرق و قطب کمونیستی آن. این مجلسی است که باید سیاست «نه شرقی و نه غربی» را در جهان دو قطبی اجرا کند؛ و احکام سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی اسلام را که به طاق فراموشی سپرده شده بود و قرنها منزوی بود به صحنه آورد و چنین مجلسی است که قدرت روحی مافوق عادی و قدرت تشخیص مسائل پیچیدهٔ جهان و قدرت تصمیم‌گیریهای قاطع بی‌گرایش به دو قطب الحادی و سرمایه‌داری را لازم دارد. قدرتی که اگر همهٔ جهان در مقابل آن به سوی باطل روند، بی‌وحشت به

سوی حق رود. قدرتی که جوّسازیها و شایعه‌پردازیها را به هیچ شمارد.»(۱)

۱/۲- وارستگی از زخارف دنیا، عامل استقلال و نهراسیدن از قدرتها

«اگر بخواهید بی‌خوف و هراس در مقابل باطل بایستید و از حق دفاع کنید و ابرقدرتان و سلاحهای پیشرفتهٔ آنان و شیاطین و توطئه‌های آنان در روح شما اثر نگذارد و شما را از میدان به در نکند، خود را به ساده زیستن عادت دهید و از تعلّق قلب به مال و منال و جاه و مقام بپرهیزید. مردان بزرگ که خدمتهای بزرگ برای ملتهای خود کرده‌اند اکثر ساده زیست و بی‌علاقه به زخارف دنیا بوده‌اند. آنها که اسیر هواهای پست نفسانی و حیوانی بوده و هستند برای حفظ یا رسیدن به آن تن به هر ذلت و خواری می‌دهند؛ و در مقابل زور و قدرتهای شیطانی خاضع، و نسبت به توده‌های ضعیف ستمکار و زورگو هستند. ولی وارستگان به خلاف آنانند. چرا که با زندگانی اشرافی و مصرفی نمی‌توان ارزشهای انسانی- اسلامی را حفظ کرد.»(۲)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- پافشاریِ اصولی و منطقی بر مصوبات مجلس

«وقتی که ما می‌گوییم نمایندگان مجلس مستقل باشند، یعنی به تشخیص خودشان نگاه کنند. البته از کارشناسان باید مدد بگیرند. کارشناسان، هم در وزارتخانه‌ها و هم در دانشگاهها و هم در خود مجلس هستند. بحمداللّه امروز ما کارشناس کم نداریم. من روزی دغدغهٔ کارشناسان ناسالم را داشتم و در دورهٔ گذشته که نمایندگان مجلس، در اوّل دوره به این‌جا آمده بودند، هم به آنها و هم به مسؤولان کشور و کارگزاران امور اجرایی گفتم که مراقب کارشناسان باشید. کارشناسی را شما نمی‌شناسید کیست؛ اما ورقهٔ کارشناسی‌اش روی میز کار شماست. احیاناً امضای یک کارشناس مهمّ مؤیّد به امضای یک مدیر یا یک وزیر هم روی میز شماست. بفهمید کارشناس کیست.

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۸، صص ٤٦٢ و ٤٦٣.

۲ - صحیفه امام، ج ۱۸، ص ٤٧١.

کارشناس گاهی توجیهی می‌کند که صاحب کار و کنندهٔ کار، از فلسفهٔ آن توجیه بی‌اطّلاع است. ما در تجربهٔ طولانی کار اجرایی، به این معانی از نزدیک رسیدیم. الان هم من مراقب مسائل هستم و کارهایی را که به مجلس یا به دولت و یا به بخشهای مختلف داده می‌شود، مشاهده می‌کنم. امروز بحمداللّه ما دچار کمبود در امر کارشناس نیستم. ما در سازمان برنامه و وزارتخانه‌ها و در خود مجلس، کارشناسان خوب و مؤمن و حزب‌اللّهی داریم. از کارشناسان باید استفاده کرد؛ اما شنیدن حرف کارشناس برای سهولت تصمیم‌گیری و تدبّر و تأمّل روی آن، یک حرف است و رعایت خواست یک مسؤول اجرایی در امر لایحه و طرح قانونی و غیره، حرف دیگر است. دومی منفی است، ولی اوّلی مثبت است.

اگر مجلس، مجلسی باشد که خود نماینده و کمیسیون فکر کند و تشخیص دهد و روی آن پا بفشارد و دولت را به دنبال خود بکشد، آن وقت این مجلس، مجلس کارآمدی خواهد بود که می‌تواند کشور را به بهترین وجهی اداره کند.»(۱)

۲/۲- رعایت مصلحت کشور و مردم

«این استقلالی که بحمداللّه قوّهٔ مقنّنهٔ ما دارد، چیز خیلی با ارزشی است. استقلال، به معنای دعوا کردن با دولت و مسؤولان اجرایی نیست؛ به معنای ضدّیت و مخالفت نیست - همهٔ قوا باید با هم همدست و همکار باشند و به هم کمک کنند - استقلال به معنای این است که مصلحت کشور و مصلحت مردم نباید فدای هیچ چیز شود. دستگاه مقنّنه طبیعتش این است که برای جریان امور به وسیلهٔ قوّهٔ مجریّه، خطوطی را ترسیم کند؛ این کار را با دقّت و با وجدان حقیقیِ کاری انجام دهد.»(۲)

۲/۳- معیار قرار دادنِ شجاعت در گفتار و رفتار

«استقلال نمایندگان و شخصیت متین و استوار آنان، مورد انتظار همهٔ

---

۱ - دیدار با نمایندگان پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۲۹.

۲ - دیدار با نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۸/۳/۱۰.

موکلان است. هیچ تطمیع و تهدیدی نباید نماینده را تحت تأثیر بگیرد و او را از شأن و وظیفهٔ نمایندگی باز دارد. شایسته‌گزینی و ارزش‌گرایی و شجاعت، معیار درست برای قول و فعل نمایندگان است.»(۱)

۲/٤- معامله نکردن استقلال نمایندگی با چیزهای کوچک

«نماینده مجلس این استقلال را که قانون اساسی به او داده است، خدا به او داده است، این قدرت تصمیم‌گیری و انتخاب را خیلی باید اهمیت بدهد؛ این چیز مهمی است، چیز بزرگی است، این را نمی شود با چیزهای کوچک معامله کرد.»(۲)

۱ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/٦
۲ - دیدار با نمایندگان مجلس هشتم، به تاریخ ۸۷/۳/۲۱

گفتار هفتم

وحدت و تعامل سایر قوا با یکدیگر

اشاره:

تلاش در راستایِ وحدت و تعامل قوا نه تنها وظیفهٔ مجلس، بلکه وظیفهٔ تمامی دستگاهها است. هیچ کس و هیچ دستگاهی حق ندارد در صددِ تضعیفِ یک دستگاه و یا یک رکن در کشور بر آید و بر سر راه آن سنگ اندازی کند و از خدمات‌رسانیِ شایستهٔ آن دستگاه جلوگیری به عمل آورد، چرا که دودِ این کار به چشم همه می رود و امور مملکتی بر زمین می مانند و همه ضرر می کنند. بنابراین در جمهوری اسلامی هیچ کس حق ندارد مجلس و سایر نهادهای اساسی کشور را تضعیف نماید بلکه دستگاهها باید در جهت تقویت یکدیگر تلاش کنند؛

مجلسیان باید در مسیر وحدت و تعامل قوا گام برداشته و در جهت تقویت سایر قوا بکوشند. یکی از مهم‌ترین قوایی که مجلسیان با آن ارتباطِ نزدیک و تنگاتنگی دارند دولت است. نمایندگان مجلس باید همکاریِ نزدیک و شانه به شانه ای با دولت داشته و همواره کمک حالِ دولت باشند؛ باید هدایت‌گر دولت بوده و قوانینی تصویب کنند که دولت را موظف و قادر بر ادارهٔ صحیحِ امور نماید؛ باید رابطه با دولت را به صورت صحیحی تنظیم کرده و در جهت همکاری و همدلی با دولت گام بردارند؛ باید با دولت صمیمانه کار کنند، البته استقلال‌شان را رعایت کرده و خط و خطوط

سیاسی را هم در عرصه همکاری با دولت در نظر نگیرند و خلاصه آن که مجلسیان باید از دولت حمایت کنند و رابطه‌شان با دولت به گونه‌ای باشد که دولت، مجلس را گره‌گشای کارهای بزرگ بشناسد و از حکمت و مصلحت‌شناسی آن در اجرای وظایفِ دشوارِ خود بهره بگیرد.

نمایندگان مجلس باید نه تنها با دولت بلکه با قوّهٔ قضاییه نیز تعاملی مناسب و منطقی داشته باشند و اساس کار را در تعاملات‌شان بر همدلی و همکاریِ صمیمانه و رفع نیازهای قانونی این قوّه قرار دهند.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه)

۱/۱- رعایت وحدت کلمه در بین خود

«نمایندگان مجلس نیز به عدالت و عطوفت با یکدیگر برخورد کنند و به مسائل دامن نزنند و خصوصاً در اعتبارنامه‌ها به مسائل شخصی و گروهی نپردازند و در نطقهای قبل از دستور و غیر آن به شخصیت و اعتبار نمایندگی مجلس توجه کنند و حرمت مجلس و نظام و اخلاق کریمهٔ اسلامی را مقدّم دارند و خلاصهٔ کلام این‌که مجلس و نمایندگان باید مؤید وحدت و انسجام جامعه باشند و مسؤولین در کنار مردم و مردم همراه و پشتیبان مسؤولین به وظیفهٔ خود عمل کنند و از برکات مادّی و معنوی اتحاد مقدّس خود بهره‌مند شوند و از صحنه‌ها کنار نروند که امروز شاید گناهی بالاتر از کناره‌گیری نباشد و هیچ عذر و بهانه‌ای برای ترک صحنهٔ انقلاب پذیرفته نمی‌شود.»(۱)

۱/۲- حفظ وحدت و انسجام، مقدّم بر هر چیز

تکلیف و وظیفهٔ همگان بویژه روحانیون معظّم و مجلس محترم و دولت و سران قوای مسلح بسیار حساس و سنگین است. اینان حافظان این وحدت و انسجامند، و با اعمال شایستهٔ خود می‌توانند اسلام و کشور را از میان این فتنه‌های غم‌انگیز نجات دهند.

شک نیست که مقدّم بر هر چیز وحدت و انسجام خود حضرات نمایندگان و دست‌اندرکاران و پشتیبانی هر قشر از سایر اقشار است. امروز با وضع حاضر جهان نسبت به ایران، اختلافات و تفرقه در داخل هر قشر یا قشری با اقشار دیگر که ناچار به اقشار ملت نیز سرایت می‌کند سم مهلکی است که اوّل خود و در پی آن کشور و ملت و بالاتر از همه اسلام بزرگ را به خطر نابودی می‌کشاند.»(۲)

---

۱ - صحیفه امام، ج ۲۱، صص ۵۱-۵۲.

۲ - صحیفه امام، ج ۱۸، ص ٤٦٩.

۱/۳- تضعیف نکردنِ دولت

«مرکز همه قانونها و قدرتها مجلس است. مجلس هدایت می‌کند همه را و باید بکند، اما بنای بر این نباشد که مجلس دولت را ضعیف کند. و بنای بر این هم نباشد که دولت مجلس را ضعیف کند. تضعیف هر یک، تضعیف خودش هم هست. اگر رئیس دولت؛ رئیس جمهور تضعیف کند مجلس را، خودش قبل از مجلس سقوط می‌کند. و اگر مجلس تضعیف کند دولت و رئیس جمهور و آنهایی که اجرا می‌خواهند بکنند، این خودشان هم تضعیف می‌شوند و امروز صلاح نیست.»(۱)

۱/٤- انتقاد سالم و راهنماییِ دولت

«انتقاد سالم باید بکنید، این هم در پیشرفت مسائل مؤثر است. انتقاد سالم و راهنمایی دولت در همه کارهایی که می‌خواهد انجام بدهد، اینها از اموری است که لازم است.»(۲)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- همکاریِ نزدیک و شانه به شانه با دولت

«دولت و مجلس، باید شانه به شانهٔ هم حرکت کنند. مجلس باید کمکِ دولت باشد، و این مخصوص امروز هم نیست. در همهٔ ادوار این گونه است که اگر نمایندگان مردم، دولتها را کمک نکنند، دولتها نمی‌توانند کار کنند. مجلس، مرکز قانون‌گذاری است. عِقال، دستِ مجلس است. ترمز، زیر پای مجلس است. اگر دولتی در حال حرکت باشد و ترمز کردید، طبعاً نمی‌تواند حرکت کند. اگر در هدایت دولت، بی‌توجهی شد، نتیجهٔ خوبی عاید نخواهد شد. باید هدایت انجام گیرد و همان استقلالی که قبلاً گفته شد، وجود داشته باشد.»(۳)

---

۱ – صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳٤۷.

۲ – صحیفه امام، ج۱۹، ص ۳۹۸.

۳ – دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۳/۳/۱۱.

۲/۲- حمایت از دولت

«مجلس بر حسب طبیعت خود دارای رابطه‌یی نزدیک و مهم با دولت است. تنظیم صحیح این رابطه، یکی از مهمترین کارهای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی است. تصویب قوانینی که دولت را موظف و قادر بر ادارهٔ صحیح امور نماید و سپس نظارت بر اجرای آن از راههای قانونی، نخستین وظیفهٔ مجلس است و این وظیفه مستلزم همکاری و همدلی میان مجلس با دولت و حمایت مجلس از دولت است. سلامت این رابطه باید به گونه‌یی باشد که دولت، مجلس را گره‌گشای کارهای بزرگ بشناسد و از حکمت و مصلحت‌شناسی آن در اجرای وظائف دشوار خود بهره بگیرد.»(۱)

۲/۳- زمینه‌ساز و آسان‌کنندهٔ خدمات و وظائف اجرایی دولت

«همواره مجلس محترم باید همچون چشمی تیزبین و مغزی مصلحت‌شناس و سرانگشتی گره‌گشا عمل کند تا دولت و مجلس هر یک در جایگاه خود بتوانند مشکلات مردم را حل کنند و کشور را به پیش ببرند و مجلس زمینه‌ساز و آسان‌کنندهٔ خدمات و وظائف اجرایی دولت باشد.

بدیهی است که این سخن به آن معنی نیست که نمایندگان به وظائف قانونی تذکر و سؤال و استیضاح در موارد خود عمل نکنند یا در رسیدگی به تخلفات کوتاهی نمایند. نمایندگان محترم در هر حال باید صراحت و حقگویی و آزادگی خود را حفظ کنند و بالخصوص مراقب باشند که وسوسه‌های بعضی از شیاطین که احیاناً ممکن است در صفوف مقدّس مدیران اجرایی کشور نفوذ کرده باشند، آنان را از وظائف نمایندگی ملت -که امانت الهی است- باز ندارد.»(۲)

۲/٤- ارتباط منطقی با قوای دیگر بر پایهٔ همکاری و همدلی

«ارتباط منطقی با قوای دیگر بر پایهٔ همکاری و همدلی، وظیفهٔ مهم دیگر مجلس است. کمال این وظیفه آن‌گاه تحقق می‌یابد که با اعمال نظارت قانونی

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۱۱.

۲ - همان.

و نهادینه ساختن پاسخگویی در دیگر قوا، که وظیفهٔ دیگر مجلس است، همراه گردد. تعامل و تفاهم با شورای محترم نگهبان که خود، بخشی از قوّهٔ مقنّنه است، البته در اولویت قرار دارد.»(۱)

۲/۵- همراهی با دولت و حلِ مسالمت آمیزِ موارد اختلاف سلیقه

«البته ارتباطات مجلس و دولت خوب است و من می‌دانم که ارتباطات مجلس و دولت چه‌طور است. الحمدللّه جهت‌گیریهای کلّی، جهت‌گیریهای یکسانی است؛ اگرچه اختلاف سلائقی وجود دارد. در موارد اختلاف سلیقه، بالاخره هر طرف بایستی یک مقداری کوتاه بیاید تا بتوانند مسائل را جمع کنند. این را به عنوان یک نگاه مصلحت‌اندیشانهٔ اساسی من عرض می‌کنم، با دولت بایستی همراهی بشود.»(۲)

۲/٦- نظارت و همکاری صمیمانه در تعامل با قوای دیگر

«دو عنصر نظارت و همکاری صمیمانه، در تعامل با قوای دیگر، باید دو بخش تفکیک‌ناپذیر باشند. مسؤولیت نظارتی مجلس هرگز نباید به دست اهمال سپرده شود، اما هرگز هم نباید نظارت مجلس به معنای رقابت با دولت و نشنیدن نیازها و ضرورتها و تنگناهای آن شمرده شود. محور کار و عمل در کشور و نماد داخلی و خارجی نظام جمهوری اسلامی، عمدتاً قوّهٔ مجریه است. همه باید به آن کمک کنند و هرگاه دولتی بانشاط بیشتر و همت بالاتر و ارزش‌گرایی قویتر در صحنه است، این کمک باید مضاعف گردد. متقابلاً دولت باید مجلس قانون‌گذاری را راهنمای عمل خود بداند و به قوانین مجلس، یکسره پایبند باشد و از آن تخلّف نکند. بر سر دوراهیهای اختلاف‌نظر، کارشناسانی از دوطرف، گره را بگشایند و راه درست را پیش پای هر دو طرف باز کنند.»(۳)

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح دوره هفتم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/٦

۲ - بیانات در دیدار با نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸٦/۳/۸

۳ - پیام به مناسبت افتتاح هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۷/۳/۷

۲/۷- مماشات و مدارا در عرصهٔ همکاری با دولت

«یک نکتهٔ دیگر این است که شما این سه سالی که در پیش دارید، با این دولت جدید بناست مجتمعاً کشور را اداره کنید؛ شما در یک جهت، دولت در یک جهت؛ شما مقنن، دولت مجری؛ باید با هم کار کنید. بنا را بر مماشات، مدارا و روح همکاری بگذارید. البته ما تذکراتی هم در این زمینه دربارهٔ همین مسالهٔ همکاری به دولت داریم و خواهیم گفت - در جلسات با عناصر محترم دولت و با مجموعهٔ دولت - او به جای خود محفوظ؛ اما آن چیزی که به شما می‌خواهیم عرض کنیم، این است که بنا را بر این بگذارید که با دولت همکاری بشود. دولت آن کسی است که توی میدان است. من هم توی مجلس بودم، مثل شماها نماینده بودم، هم توی دولت بودم؛ هر دو حالت را من درک کردم. خوب، بله، نماینده متوقع است که من زحمت می‌کشم، می‌نشینم قانون می‌گذارم، باید به این قانون عمل بشود؛ این حرف درستی است، حرف حقی است؛ اما دولت هم حرف حقی دارد؛ دولت می‌گوید من توی این سنگلاخ، توی این راه دشوار، توی این سربالاییِ نفس‌گیر، دارم با این همه بار می‌روم؛ یک جا گیر می‌کنم، کمکم کنید؛ سخت‌گیری نکنید. دولت، آن عنصر وسط میدان است؛ وسط معرکه است. توی این دسته‌جات سینه‌زنی عَلمهایی حمل می‌شود - ظاهراً این‌جاها به آن می‌گویند عَلم یا علامت؛ ما در مشهد به آن می‌گوییم جریده، یعنی همین علامتهای بزرگ - که گاهی ده شاخه، دوازده شاخه است و خیلی هم سنگین است. این گردن‌کلفت‌های مشهد مأمور کشاندن این جریده بودند؛ خیلی هم سخت بود. یادم هست این جریده‌ها را توی بازار می‌آوردند. یک جایی از بازار بود که یک قدری وسیع‌تر هم بود؛ آن‌جا باید این را دور میزدند و نمایش می‌دادند و کارهایی می‌کردند. این یک نفری که داشت جریده را حمل می‌کرد، ده نفر، دوازده نفر از او پذیرایی می‌کردند: یکی عرقش را پاک می‌کرد، یکی آب توی دهنش می‌کرد، یکی خداقوّت می‌گفت، یکی گاهی شانه‌اش را مالش می‌داد.

کار اجرایی سخت است. من یادم هست افراد خدمت امام می‌رفتند، می‌گفتند که آقا فلان جا اشکال دارد، بازرگانی چنین شده. خوب، هر بخشی از

کشور نابسامانیها زیاد است و همیشه هم هست؛ آن روز هم بود، خیلی هم بود. می‌رفتند به امام شکایت می‌کردند. بنده دیده بودم یا از بعضیها شنیده بودم که امام حرفها را گوش می‌کردند و بعد می‌گفتند آقا کار سخت است. واقعش هم همین است .کار توی برنامه‌ریزی و روی کاغذ و چارت و نمودارهای گوناگون و فلان یک معنا دارد، اما کار در میدان عمل یک معنای دیگری دارد. همانی که انسان روی کاغذ خیلی راحت می‌کشد، در عمل خیلی سخت است.

این کالکهای جنگ را می‌آوردند توی اتاق بنده، دوستانِ دست‌اندرکار در مسائل جنگی هم جمع می‌شدند؛ فرماندهان جنگ توضیح می‌دادند که نقشهٔ عملیات این است، از این‌جا می‌رویم این‌جا. من می‌دیدم بعضی از دوستان ما نگاه می‌کردند، می‌گفتند عجب، این‌که خیلی کار آسانی است. این یک خط کوتاه مثلاً به قدر نصف چوب کبریت، حرکت است. خوب، این نصف چوب کبریت، یعنی مثلاً فرض کنید ده کیلومتری که بناست چند هزار نفر در این‌جا درگیر بشوند و تعداد خیلی زیادی کشته و مجروح بشوند. روی نقشه، نصف چوب کبریت راه است و به نظر می‌رسد زحمتی هم ندارد؛ اما در عمل سخت است. غرض، مشکل است؛ باید با دولت مدارا کرد. نباید بگذارید کار به اصطکاک برسد.»(۱)

۲/۸- صمیمانه کار کردن با دولت، بدون در نظر گرفتنِ خط و خطوط سیاسی

«نکتهٔ دیگری که همیشه محل کلام بوده است، ما هم عرض کرده‌ایم، شماها هم می‌گویید، دولت هم می‌گوید، مسالهٔ همکاری مجلس و دولت است؛ این باید تحقق پیدا کند. این‌که مجلس بگوید از طرف ما همهٔ کارها انجام گرفته، دولت است که باید جلو بیاید؛ از آن طرف هم دولت بگوید از طرف ما همهٔ کارهای لازم انجام گرفته، این مجلس است که باید جلو بیاید؛ این نمی‌شود. صمیمانه باید همکاری کنیم. هم دولت، هم مجلس، هر کدام در قانون حدودی دارند. البته بعضی از این حدود، واقعاً مشخص نیست. حقیقتاً

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/۴/۳

بعضی از این خطوط، خطوط بارز و شاخصی نیست، که از عیوب قوانین ماست؛ باید ما این خطوط را مشخص کنیم. امروز نیاز کشور به همکاری است؛ یعنی نه در دولت باید انگیزهٔ نافرمانیِ نسبت به مجلس پدید بیاید و وجود داشته باشد، نه در مجلس بایستی مطلقاً انگیزهٔ اذیت کردن دولت، معطل کردن دولت وجود داشته باشد. بنابراین هر دو صمیمانه، به صورت واقعی، با ملاحظهٔ جایگاه یکدیگر، بایستی به هم کمک کنند؛ این یک وظیفهٔ بسیار مهمی است.

مثلاً در مسالهٔ قانون- که حالا محل کلام هم هست - دو طرف با همدیگر گفتگوهایی می‌کنند. از یک طرف این حرف درست است که دولت باید به قانون عمل کند - یعنی آنچه که شکل قانونی گرفت، وظیفه است که دولت عمل کند -از آن طرف دیگر قانون‌گذار باید نقش مدیر اجرایی را در نظر بگیرد. اجرا کار سختی است. کسانی از شماها خودشان مجری بودند، وزیر بودند، یا در بخشهای مختلف اجرایی حضور داشتند؛ اجرا خیلی فاصله دارد با طراحی اجرا، با آن طرحی که باید انسان تهیه کند تا اجرا شود. بنابراین باید به واقعیتها توجه داشت. دولت، آن عنصر وسط گود است که می‌خواهد کارها را انجام دهد. باید ما کار دولت را تسهیل کنیم. باید ما کار دولت را رعایت کنیم. درست است که دولت باید به قانون عمل کند، این هم درست است که مجلس باید کاری کند که دولت بتواند به قانون عمل کند؛ و الاّ اگر فرض کنیم یک تکلیفی بر دوش دولت گذاشتیم، اعتبارش را تصویب نکردیم؛ خوب، این نمی‌شود؛ اینها مشکلات دارد. یا فرض بفرمایید دولت لایحه‌ای را به مجلس می‌آورد - که دولت طبعاً با توجه به امکاناتش، با توجه به قدرت خودش، با توجه به موجودی کشور و زمینه‌های مساعد، این لایحه را تنظیم کرده - بعد در مجلس تصرفاتی در این لایحه می‌شود که بکلّی یک چیز دیگری از آب در می‌آید. غالباً دولتیها از این جهت به ما گله می‌کنند. بنده هم دستم در کار است. من، هم در دولت، هم در مجلس بوده‌ام؛ می‌دانم چه جوری می‌شود عمل کرد و چه جوری می‌شود درستش کرد و چگونه می‌شود یک جور دیگر عمل کرد.

باید به این نکات توجه شود.

واقعاً باید صمیمانه کار کنند؛ این دیگر مربوط به خط و خطوط سیاسی هم نیست. اینی که ما می‌گوییم، خطاب به کسانی نیست که حالا از لحاظ فکر سیاسی همجهت با دولتند؛ نه، حتّی آنهایی که از لحاظ فکر سیاسی، نقطهٔ مقابل دولتند؛ آنها هم برادران مؤمنند، مسلمانند، بچهٔ انقلابند. بحث، سر انقلاب است. بحث، سر مصالح کشور است. همه باید این‌جور تقیدی را داشته باشند. آن طرف، این قانون این‌جوری تنظیم می‌شود؛ این طرف هم دولت الزام خواهد شد که بله، باید به این قانون عمل کند. این‌جوری می‌شود دولت را عملاً به اجرای قانون الزام کرد. این همکاری از دو طرف باید وجود داشته باشد.»(۱)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۹/۳/۱۸

گفتار هشتم

تقویت وحدت ملی

اشاره:

مجلس شورای اسلامی، مظهر وحدت ملی و یکپارچگی و اتفاق همهٔ جناحها، گروهها، قومیتها، سلائق و عقاید است. در مجلس نمایندگان شهرها و استانهای دور و نزدیک، نمایندگان اقوام گوناگون ایرانی، نمایندگان سلائق و عقاید و جناحهای سیاسی، نمایندگان اقلیتهای دینی در کنار مسلمانان، همه با هم برای انجام وظایف قانونی‌شان همکاری دارند و تلاش می‌کنند. این امر به منزلهٔ یکی از باشکوه‌ترین جلوه‌های اتحاد ملت ایران است.

مجلس شورای اسلامی باید سرچشمه و مظهر وفاق ملی و آرامش و اعتماد عمومی باشد. محسوس‌ترین و نقدترین هدیهٔ نمایندگان مجلس به مردم و موکلانی که آنان را به مجلس فرستاده‌اند، آن است که با منش و گفتار خود، امید و نشاط و آرامش را بر فضای عمومی کشور حاکم سازند.

همهٔ مصوبه‌ها و نطقها در مجلس باید در جهت ایجاد همدلی بیشتر در جامعه باشد. هر گفتار و کرداری در مجلس که به فرسایش نظام و چالش انگیز نمودنِ اختلافات بینجامد و همبستگی ملی را سست کند؛ بی‌گمان در سمتی مخالف با شأن و منزلتِ واقعیِ نمایندگی مجلس قرار دارد.

مجلسیان باید بدقّت مراقب باشند که مبادا خدای

نخواسته اظهارات آنان، از تریبون عمومی مجلس دلسردی و یأس را، در سطح جامعه پراکنده سازد. نمایندگان مجلس باید قولاً و عملاً مظهر یکپارچگی ملت ایران باشند و باید همت مضاعف و کار مضاعفی در مسیر تقویت وحدت ملی داشته باشند و چراغ راه و روشنگر راه‌شان در این عرصه نیز بدون شک رهنمودها و شاخصهای ولایت فقیه خواهد بود.

۱- رهنمودهای حضرت امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- عدم صف‌آرایی نمایندگان در برابر هم و تصفیه حسابهای شخصی

«مجلس شورای اسلامی که شما آقایان وکیل هستید از طرف ملت برای خدمت در آن بنگاه، باید آن‌که دلخواه ملت است در آن‌جا طرح بشود. و آنچه دلخواه اسلام است بحث و مشورت بشود. و به ترتیبی که مقرر است تصویب بشود و همه چیزش اسلامی باشد.

اغراض شخصیه را باید همهٔ ما کنار بگذاریم. فرضاً که من با شما خدای نخواسته، یک حساب و خرده دارم، این در مجلس نباید، در مجلسی که مجلس اسلامی است نباید این خرده حسابها را آن‌جا به آن رسید. مجلس شورای اسلامی در یک محفظهٔ سربسته نیست که اگر خدای نخواسته انحرافی در آن پیدا شد همان اجزای خود مجلس بفهمند، این سر باز است و رادیو و تلویزیون این را منتشر می‌کند، همهٔ ایران می‌بینند و می‌شنوند، و خارج از ایران هم تا آن‌جایی که موج اینها می‌رود، آنها هم می‌شنوند و می‌فهمند که چه شده است. اگر بنا باشد که خدای نخواسته از اوّل صف‌آرایی بشود برای جنگ اعصاب، و آن مجالسی که در زمان طاغوت بود، آن مجالس، باز محتوایش تکرار بشود، این مجلس اسلامی نیست، و آقایان به وظیفهٔ شرعی و الهی خودشان عمل نکرده‌اند.

من امیدوارم که آقایان بدون این‌که جهات نفسیت را در نظر داشته باشند، و بدون این‌که اغراض خودشان را و مخالفتهای شخصی که با اشخاص دارند در نظر داشته باشند، به آن چیزی که وکیل او، به آن چیزی که در آن چیز وکیل هستند، اندیشه کنند و مباحثه کنند و شور کنند. شوری که در محیطی واقع شد که اسلامی است و اخلاق اسلامی است منتهی به جنگ نمی‌شود، منتهی به آن مسائلی که در آن مجلسها و بعضی از آن مجلسها واقع می‌شد که انصافاً شرم‌آور است نمی‌شود. باید همان طوری که تا حالا تحوّلات زیادی پیدا شده است در این ملت، شما که وکیل از جانب ملت هستید، و عصارهٔ فضایل ملت هستید، باید در آن‌جا همان معنایی که مأمور او شدید از طرف ملت، همان

معانی باشد. ملت یک ملت اسلامی است و اسلام را می‌خواهد و احکام اسلام را می‌خواهد.

شما وکیل نیستید که بروید آن‌جا بنشینید و حسابهایی که خودتان با هم دارید صاف کنید.

اگر یک همچو کاری بشود، این انحراف است و غصب است آن محل برای شما.»(۱)

۱/۲- عدم جبهه‌بندی و نزاع در مجلس

«می‌خواهید هر کدام مسائلی که دارید به دیگری بگویید با برهان، با بیان، البته باید بگویید اما مبارزه ندارید با هم. و همه برای اسلام هستید و خدمتگزار اسلام هستید و می‌خواهید برای اسلام خدمت بکنید. از حالا بنا نگذارید به این‌که یک جبهه‌بندی بکنید، یک دسته این طرف، یک دسته آن طرف و همان کارهایی که در مجالس سابق می‌کردند، و همان دعواها و نزاعهایی که به انحطاط می‌کشید خودشان و ملت را.»(۲)

۱/۳- عدم تضعیف دولت

«مرکز همه قانونها و قدرتها مجلس است. مجلس هدایت می‌کند همه را و باید بکند، اما بنای بر این نباشد که مجلس دولت را ضعیف کند. و بنای بر این هم نباشد که دولت مجلس را ضعیف کند. تضعیف هر یک، تضعیف خودش هم هست. اگر رئیس دولت؛ رئیس جمهور تضعیف کند مجلس را، خودش قبل از مجلس سقوط می‌کند. و اگر مجلس تضعیف کند دولت و رئیس جمهور و آنهایی که اجرا می‌خواهند بکنند، این خودشان هم تضعیف می‌شوند و امروز صلاح نیست. چنانچه در یک وقتی هم یک همچو مطلبی واقع بشود، آن هم یک جرم است. امروز این مسأله، جرم بسیار بزرگ است.»(۳)

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۲، صص ٣٤٤ و ٣٤٥.

۲ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ٣٤٦.

۳ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ٣٤٧.

۱/٤- حرکت بر مدار قانون

«دولت هم هر کس می‌شود و هر کس هست، و نخست‌وزیر هم هر کس هست، دولت هم هر کس هست، آنها هم کارشکنی برای مجلس نکنند. آنها قوّهٔ مجریه هستند، همه روی قانون عمل بکنند. این قانونی که ملت برایش رأی داده است. همین رأی نداده است که توی طاقچه بگذارید و کاری به آن نداشته باشید، بروید مشغول کار خودتان بشوید.

این قانون باید دست همه باشد و همهٔ حدود را قانون معیّن بکند. قانون برای مجلس حدود معیّن کرده است، تخلف از این حدود نشود. برای رئیس جمهور تحدید کرده، حدود قرار داده، او هم تخلف نکند. برای نخست وزیر و امثال اینها و دولتها حدود معیّن کرده. آنها هم نباید خارج بشوند. هر که خارج بشود از حدود، باید این را تنبه بدهند، هدایت کنند آن را.»(۱)

۱/۵- حل مسائل در محیط آرام و دور از جنجال

«این مجلس که اوّلین دوره در جمهوری اسلامی است، الگویی است برای مجالس آینده؛ و هر سنّت حسنه و یا سیئه‌ای ممکن است در مجالس دیگر اثر گذارد و برای شما اجر جزیل و یا خدای نخواسته وزر و وبال به بار آورد. لازم است در مذاکرات و برخورد آرا به طور آرام و با احترام متقابل عمل شود، نه مثل دوره‌های رضاخان و بعد از آن. و لازم است از دسته‌بندیها و جهت‌گیریهای غیر اصولی برای کوبیدن طرف مقابل جداً احتراز شود که تنها حل مسائل در محیط آرام امکان‌پذیر است.»(۲)

۱/٦- هماهنگی با دولت و اعتصام به حبل‌الله

«ویژگی این مجلس و محیط کشور در این دوره ایجاب می‌کند که مجلس و دولت هماهنگ شود تا بر مشکلات کشور فائق آیند. و هیچ یک از نهادهای جمهوری اسلامی خصوصاً مجلس و رئیس جمهوری و دولت برای یکدیگر و دیگران کارشکنی نکنند و خود را به‌طور جدّی در خدمت اسلام و کشور

۱ - صحیفه امام، ج ۱۲، صص ۳٤۸ و ۳٤۹.
۲ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳٦۳.

درآورند تا خدای متعال آنها را پشتیبانی فرماید. و ندای آسمانی انسان‌ساز وَ اعْتَصِمواْ بِحَبْلِ اللهِ جَمیعاً وَ لا تَفَرَّقوا (۱) را در نظر داشته و اطاعت نمایند، و از منازعه و تفرقه اجتناب نمایند و به امر آموزندهٔ الهی گوش فرا دهند و وَلا تَنازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَ تَذْهَبَ ریحُکُمْ (۲) که دنبالهٔ آن تنازع، فشل (۳) و شکست و رفتن رنگ و بو و آبروست.»(۴)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- پراکنده نساختنِ دلسردی و یأس از تریبون عمومی مجلس

«نمایندگان محترم ملت در مجلس شورای اسلامی، باید بدقّت مراقب باشند که مبادا خدای نخواسته اظهارات آنان، دلسردی و یأس را از تریبون عمومی مجلس، در سطح جامعه پراکنده سازد؛ بلکه قولاً و عملاً مظهر یکپارچگی ملت باشند.»(۵)

۲/۲- کوشش و مجاهدت در راهِ تحکیم و تعمیقِ یکپارچگیِ ملت ایران

«مجلس شورای اسلامی، مظهر وحدت ملی و یکپارچگی و اتفاق همهٔ گروهها و قومیتها و سلائق و عقاید است. در این مجلس که از منتخبان حقیقی ملت بزرگ ایران تشکیل شده است، نمایندگان شهرها و استانهای دور و نزدیک، نمایندگان اقوام گوناگون ایرانی، نمایندگان سلائق و عقاید سیاسی، نمایندگان اقلیتهای دینی در کنار مسلمانان، همه با هم برای انجام وظایف قانونی مجلس شورای اسلامی همکاری و تلاش می‌کنند. این یکی از باشکوه‌ترین جلوه‌های اتحاد ملت ایران است. این‌جا همه برای پیشرفت ایران اسلامی، و سربلندی و پیروزی نظام پرافتخار جمهوری اسلامی مجاهدت

---

۱ - سوره آل عمران، آیهٔ ۱۰۳.

۲ - سوره انفال، آیه ٤٦.

۳ - سستی و رخوت، ضعف.

۴ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳٦۳.

۵ - پیام به نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مردم ایران درباره حفظ وحدت و یکپارچگی، حمایت از دولت، جایگاه مجلس شورای اسلامی و دفاع از اصل ولایت فقیه، به تاریخ ۱۳٦۸/۱۰/۱۸.

می‌کنند و همه یک هدف را می‌جویند. نمایندگان محترم باید این یکپارچگی را قدر شناخته، همهٔ کوشش و مجاهدت خود را صرف تحکیم و تعمیق آن کنند. همهٔ گفته‌ها و مصوبه‌ها و نطقها در مجلس باید در جهت همدلی بیشتر میان ملت باشد و حتی منش و رفتار و گفتار نمایندگان محترم باید زخمهایی را که احیاناً در هنگام انتخابات در برخی از حوزه‌ها پدید آمده است، التیام بخشد. هر حرکت و گفتار و نطقی در مجلس که به دودستگی و اختلاف یا تشویش اذهان مردم بینجامد، کاری بر خلاف طبیعت و جهت مجلس شورای اسلامی است. مجلس در همهٔ دوره‌های چهارگانهٔ گذشته محل تلاقی جناحها و سلائق سیاسی موجود در کشور بوده و در این دوره نیز چنین است. در برخی دوره‌ها، برخوردهای سیاسی نمایندگان، نتوانسته است تریبون مجلس را از وظیفهٔ مهم «حفظ التیام و همدلی ملی» باز دارد و آن را به وسیله‌یی برای ایجاد تشنج و جنگ اعصاب بدل سازد. این بی‌شک برای هر دوره‌یی از ادوار مجلس شورای اسلامی مایهٔ پیشرفت است. ولی همهٔ اینها باید در محیطی سالم و آرام و به دور از تشنج و پیراسته از کارهای غیر اخلاقی باشد. بلندگوی مجلس نباید وسیله‌یی برای پراکندن سخنان زهرآگین و خاموش کردن فروغ امید در دلهای مردم و بدبین کردن آنان به دولت یا مجلس یا دیگر مسؤولان بخشهای گوناگون-کشور باشد. جناحهای گوناگون سیاسی باید در عین دوگانگی‌هایی که در فهم مسائل گوناگون دارند سعی خود را بر پیشرفت کشور در زیر پرچم پرعزّت احکام اسلامی متمرکز کنند. جبهه‌گیریهای ناسالم و نسبتهایی که به معنای وجود چند دستگی در مراکز عالی نظام است، مناسب مجلسی که می‌باید مظهر وحدت ملی باشد نیست. در جمهوری اسلامی همهٔ کانونهای اصلی اندیشه و سیاست و تدبیر موظف‌اند، برگرد محوری واحد، جهت واحدی را دنبال کنند که متوجه به هدف والای بنای ایران اسلامی آباد و مقتدر و سربلند است و بحمدالله هیچ‌کس از مسؤولان نظام جمهوری اسلامی، از این وظیفهٔ بزرگ رویگردان نیست.»(۱)

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۳/۳/۱۱.

۲/۳- حاکم ساختنِ امید و نشاط و آرامش بر فضای عمومی کشور

«مجلس شورای اسلامی می‌تواند سرچشمه و مظهر وفاق ملی و آرامش و اعتماد عمومی، و یا خدای نخواسته منشأ دو دستگی و تشویش و اضطراب دلها و فکرها شود. محسوس‌ترین و نقدترین هدیهٔ نمایندگان محترم به مردمی که آنان را به مجلس فرستاده‌اند، آن است که با منش و گفتار خود، امید و نشاط و آرامش را بر فضای عمومی کشور حاکم سازند و گفتارها و نطقهای خود را همچون الگویی از رفتار سیاسی سالم و سرشار از سماحت و تحمل و انصاف، تنظیم کنند.»(۱)

۲/٤- اجتناب از فرسایش نظام و بر افروختن چالشهای جناحی

«هر گفتار و کرداری در مجلس که به فرسایش نظام و بر افروختن چالشهای جناحی بینجامد؛ همبستگی ملی را سست و دشمن را به نفوذ در صفوف ملت و مسؤولان امیدوار کند؛ مردم را از کارگشایی نمایندگان خود نومید و در راستگویی آنان به تردید افکند؛ بی‌گمان در سمتی مخالف با وظیفهٔ نمایندگی است. نمایندهٔ مجلس در این صورت، وکیلی بی‌موکل و نشسته بر اریکه‌یی ناسزاوار است.»(۲)

۱ - پیام به مناسبت افتتاح ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۹/۳/٦.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/٦.

گفتار نهم

احترام متقابل و حل اختلافها

اشاره:

مجلس شورای اسلامی، صحنه‌ای علنی در معرض دید آحاد ملت ایران، بلکه تمامیِ مردم جهان است. پخش مستقیم مذاکرات مجلس، یکی از افتخارات نظام و نشانهٔ بارز آزادی اندیشه و بیان است به طوری که همهٔ نمایندگان مردم به برکت این آزادی کم‌نظیر، قادرند از تریبون مجلس، با آحاد ملت ایران سخن بگویند. این فرصت و امکان بزرگ، رسالت مجلسیان را بسیار سنگین و خطیر می‌سازد. نمایندگان مجلس باید با درک صحیحِ حساسیتِ جایگاه مجلس در جهتِ احترام متقابل و حل اختلافها در درون مجلس گام بردارند تا وجههٔ مجلس حفظ گردد و بر شأن و مرتبهٔ والای آن افزوده گردد.

اختلاف نظر در هر جامعه‌ای امری طبیعی است و در یک جامعهٔ اسلامی و آزاد مثل جامعهٔ ما، نه تنها اجتناب‌ناپذیر بلکه لازم هم محسوب می‌گردد، اما اگر همین اختلافات از حد و حدود خود خارج شوند، قطعاً به نفع دشمن تمام خواهند شد؛ لذا در مخالفتهای جناحی و گروهی و اختلاف سلایق باید حدود نگه داشته شود و حرمتها و خط قرمزها زیر پا گذاشته نشود تا اعمال خودیها موجبات خوشحالی دشمن را فراهم نیاورد.

مجلس جای گفتگو و اظهارنظر است. سطح

گفتگوها هم طبعاً بسیار بالاست؛ چون سطح فکر و علم و معرفتِ نمایندگان بحمداللّه بالاست. در چنین گفتگوها و مذاکرات سطح بالایی، مسلماً به وجود آمدن اختلاف نظر و اختلاف عقیده اجتناب ناپذیر است که این اختلاف نظرها باید با رعایت احترام متقابل کنترل و مدیریت گردد تا به این ترتیب اختلافات موجب رشد شود نه چالش و جنجال و دعوا.

مجلسیان باید روحیهٔ تحمل حرف مخالف را در خود بالا ببرند و باید همت مضاعف و کار مضاعفی در جهتِ احترام متقابل و حل اختلافها داشته باشند و چراغ راه و قطب‌نمای شان در این عرصه نیز بدون شک رهنمودها و شاخصهای ولایت فقیه خواهد بود.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- پرهیز از مطرح کردنِ اغراض و مخالفتهای شخصی در مجلس

«من امیدوارم که آقایان بدون این‌که جهات نفسیت را در نظر داشته باشند، و بدون این‌که اغراض خودشان را و مخالفتهای شخصی که با اشخاص دارند در نظر داشته باشند، به آن چیزی که وکیل او، به آن چیزی که در آن چیز وکیل هستند، اندیشه کنند و مباحثه کنند و شور کنند. شوری که در محیطی واقع شد که اسلامی است و اخلاق اسلامی است منتهی به جنگ نمی‌شود، منتهی به آن مسائلی که در آن مجلسها و بعضی از آن مجلسها واقع می‌شد -که انصافاً شرم آور است- نمی‌شود. باید همان طوری که تا حالا تحوّلات زیادی پیدا شده است در این ملت، شما که وکیل از جانب ملت هستید، و عصاره فضایل ملت هستید، باید در آن‌جا همان معنایی که مأمور او شدید از طرف ملت، همان معانی باشد. ملت یک ملت اسلامی است و اسلام را می‌خواهد و احکام اسلام را می‌خواهد.»(۱)

۱/۲- توجه به نقشِ الگویی مجلس و تلاش در جهتِ معلم اخلاق بودن

«شما وکیلِ نیستید که بروید آن‌جا بنشینید و حسابهایی که خودتان با هم دارید صاف کنید.

اگر یک همچو کاری بشود، این انحراف است و غصب است آن محل برای شما. شما باید- ان‌شاءاللّه همین طور هم هست- شما باید در آن‌جا معلم اخلاق باشید از برای همه کشور؛ برای این‌که مطالب شما به همه کشور بسط پیدا می‌کند. وقتی که همه مردم در تمام کشور دیدند که این وکلایشان با راستی و صداقت در خدمت کشور هستند و در خدمت اسلام هستند، و مناظره‌هایی که می‌کنند مناظره‌های اسلامی است، و بحث و تفتیشی که می‌کنند بحث و تفتیش اسلامی است، این یک تعلیمی می‌شودِ به همه افرادی که در این کشور هستند، و به آن‌جایی که این موجها می‌رسد در خارج کشور. ما باید

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳۴۵.

همه قشرها را تربیت کنیم.»(۱)

۱/۳- با آرامش و با احترامِ متقابل عمل کردن در مذاکرات و برخورد آرا

«لازم است در مذاکرات و برخورد آرا به طور آرام و با احترام متقابل عمل شود، نه مثل دوره‌های رضا خان و بعد از آن. و لازم است از دسته‌بندیها و جهت‌گیریهای غیر اصولی برای کوبیدن طرف مقابل جداً احتراز شود که تنها حل مسائل در محیط آرام امکان‌پذیر است.»(۲)

۱/٤- پیشبردِ کارها با کمال تفاهم و خیرخواهی برای ملت و کشور

«مجلس باید یک محیطی باشد که با کمال تفاهم و خیرخواهی برای ملت و کشور، مسائل را پیش بیاورند. انتقاد می‌کنند، انتقاد خیرخواهانه باشد. جواب انتقاد می‌دهند، آن هم خیرخواهانه باشد. و منظره مجلس یک منظره صالح باشد، که مردم وقتی که این منظره را دیدند بگویند چه کار خوبی کردیم که یک همچو اشخاص صحیح را در مجلس بردیم.»(۳)

۱/۵- رعایت مسائل اخلاقی در مباحث مجلس

«مهم این است که مجلسیها با هم و با دولت و با سایر مقامات تفاهم داشته باشند. و مجلسی که اساس یک کشور است باید محلی برای بحث و ساختن اخلاق جامعه باشد، و انتقاد و استیضاح حق مجلس است اما برخورد با متخلف با آرامی و طرح مسائل اخلاقی بهتر رفع اختلاف می‌کند تا با الفاظ نیشدار و مقابله کردن با یکدیگر. لذا باید نطقهای قبل از دستور یا مسائلی که در مجلس واقع می‌شود همانند خطبه‌های نهج‌البلاغه و خطب ائمه اطهار مردم را رو به صلاح ببرد، و آقایان در صحبتهای‌شان این احساس را داشته باشند که برای مصلحت جامعه حرف می‌زنند، نه برای مقابله و خودشان را یک واعظ حساب بکنند که می‌خواهند مردم را موعظه کنند و مردم هم احساس کنند که

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳٤۵.

۲ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳٦۳.

۳ - صحیفه امام، ج۱٤، ص ۳٦۹.

این آقایان خیر و صلاح آنها را می‌گویند.»(۱)

۱/۶- بحث و گفتگو با ملایمت و به صورت دوستانه

«در مسائل، ملایمت و جهت رحمت بیشتر از جهت خشونت تأثیر می‌کند. من در زمان اختناق رضا خانی وقتی در مدرسه فیضیه صحبت می‌کردم، آن گاه که از جهنم و عذاب الهی بحث می‌کردم همه خشکشان می‌زد، ولی وقتی از رحمت حرف می‌زدم می‌دیدم که دلها نرم می‌شود و اشکها سرازیر می‌گردد و این تأثیر رحمت است. با ملایمت انسان بهتر می‌تواند مسائل را حل کند تا شدّت.

و مجلس باب مباحثه است، و باید مثل مباحثه طلبه‌ها باشد که با هم دوست هستند و با یکدیگر بحث و گفتگو می‌کنند ولی معلوم است که مباحثه هست.»(۲)

۱/۷- اخلاق حسنه داشتن

«میل دارم وضع و امور با ملایمت و اخلاق حسنه صورت گیرد، و این خیلی بهتر است. دو نفر که با هم دعوا دارند وقتی یکی از آنها با رأفت و ملایمت حرف زد، دعوا تمام می‌شود. اصولاً کارها با ملایمت و رأفت بهتر انجام می‌گیرد.»(۳)

۱/۸- بحث با هدفِ خدمت هر چه بهتر به اسلام و کشور و ملت

«از نمایندگان متوقع است که مراعات آداب اسلامی در محاورات بشود؛ و انگیزه آن یافتن حق و راه حل باشد و این امور در محیط دوستی و صفا چون بحثهای علمی در محیط مدارس فقاهتی که مقصود، یافتن واقعیت نه تحمیل عقیده است، آقایان را بهتر و آسانتر به حقیقت می‌رساند و مجادلات با حال غضب و عصبانیّت انسان را از واقع دور می‌کند و چون مقصود از بحثها یافتن طریق هر چه بهتر برای خدمت به اسلام و کشور و ملت است و از عبادات و

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۸، صص ٤٢ و ٤٣.

۲ - صحیفه امام، ج۱۸، ص ۲۰۲.

۳ - صحیفه امام، ج۱۸، ص ۲۰۳.

مقربات الهی محسوب است، حقاً لازم است از آنچه مخالف رضای خداوند متعال است اجتناب شود و محیط مجلس طوری باشد که علاوه بر یافتن راه صحیح برای شنوندگان، آموزنده اخلاق اسلامی و آداب انسانی باشد، که این خود یک عبادت دیگر است. و اگر خدای نخواسته در این محیط مقدّس مقصود کسی اعمال غرض و تحمیل عقیده و احیاناً تسویه حساب باشد که قهراً به هتک یک مسلمان و رد و بدل الفاظ غیر مناسب منجر می‌شود علاوه بر آن‌که از مسیر حق دور می‌شود و بر خلاف آنچه وظیفه وکیل است می‌باشد، گاهی اشاعه فحشا در یک محیط بسیار وسیع است که معصیتی عظیم است.»(۱)

۱/۹- انجام نظارت و استیضاح، به دور از عیبجویی و انتقام‌گیری

«شک نیست که مجلس به همه امور کشور نظارت دارد؛ و حق نمایندگان است که از هر انحراف و خلافی که از وزرا و ادارات می‌بینند به حکم قانونی جلوگیری کنند و دولت را تا حد استیضاح بکشانند. لکن فرقهاست بین نظارت و استیضاح، و بین عیبجویی و انتقامگیری. و این فرق را همه کس پس از رجوع به وجدان خویش می‌فهمد. انسان با کمی تفکر در حال خود تشخیص می‌دهد که احضار دولت یا وزیر برای خدا و مصالح اسلام و کشور است و در آن جز هدایت و جلوگیری از انحراف و حفظ مصالح ملت چیز دیگری دخالت ندارد؛ یا از معیارهای غیر الهی، چون حُبّ و بغض، دوستی و دشمنی، هواهای نفسانی چون خودنمایی، عرض اندام و از این قبیل مکاید نفسانی و شیطانی، برخوردار است. و محک تشخیص معیار الهی از شیطانی آن است که پس از مراجعه، به خود بیاید که آنچه که او می‌خواهد نفْس عمل است گر چه این کار را دیگری انجام دهد؛ و یا آنچه را که بدان سبب شخصی را احضار کرده است اگر از دوستان عزیز او سر می‌زد، با او همان می‌کرد که با این انجام می‌دهد. و این است معنای روابط و ضوابط و صراط مستقیم که از ارزشهای انسانی برخوردار است. خداوند قادر ما را بر آن هدایت فرماید و از ما

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۸، ص ٤٦٥.

دستگیری کند.

مرحله‌ای دیگر: به فرض آن‌که هیچ مقصدی جز حقجویی و جلوگیری از انحراف نباشد، در کیفیت ادای وظیفه و بیان اشکال می‌توان معیار الهی و نفسانی را تشخیص داد.

معیار الهی آن است که اثبات مدعا مبنی بر استدلال و شواهد متقن باشد، و از کلمات نیشدار و اهانت‌آمیز و کردار ناروا مبرّا باشد. و در غیر این صورت، باید دانست که دست شیطان و نفس امّاره بالسوء در کار است و گوینده بازیچه هوای نفس است.

نمایندگان محترم و خواهران و برادران گرامی، مسأله بسیار مهم است. آبرو و حیثیت یک مسلمان یا یک انسان در کار است. چه بسا با یکِ انحراف شما یک انسان آبرومند در جامعه ساقط شود و شرف یک مؤمن خدشه‌دار گردد. اگر انحرافی دیدید، نخست بدون سر و صدا دنبال تحقیق روید. پس از آن‌که مسلّماً معلوم شد، قبل از کشیده شدن به مجلس با طرف به گفتگو بنشینید، و مسأله را حتی الامکان با خود او حل کنید. اگر در این مرحله توفیق حاصل نشد، در کمیسیون مربوط او را بخواهید، و با کمک دوستان فیصله دهید. و اگر فیصله نشد و شخص مذکور می‌خواهد بر خلاف مصالح اسلام و کشور و ملت عمل کند و در انحراف پافشاری نماید، حفظ مصلحت عمومی و اسلام مقدّم است بر حفظ مصلحت شخص، هر کس باشد؛ در این صورت تقاضا کنید و با استدلال و منطق، بدون کوچکترین اهانت، مطلب را عرضه کنید. و مهلت دهید تا در محیطی آرام و بی‌تشنج از خود دفاع کند. در این موقع مجلس به هر چه تکلیف قانونی و شرعی دارد عمل کند، بی‌کوچکترین توهین.»(۱)

۱/۱۰- انجام انتقاد به صورتِ سازنده و نصیحت وار

«باید آقایان نظر داشته باشند، انتقاد کنند، انتقاد سازنده، انتقاد نصیحت، و انتقاد خصمانه نکنند.

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۸، صص ٤٦٥ تا ٤٦٧.

در نطقهای قبل از دستور و در صحبتهایی که وقتی معرفی می‌کنند وزرا را هتاکی نکنند این از شأن آقایان دور است. نباید یکی دیگری را تضعیف کند، همدیگر را تضعیف کنند، نه آنهایی که در اکثریت هستند، نه آنهایی که در اقلیت هستند، نه آنهایی که ممتنع هستند، هیچ کدام نباید این کار را بکنند، برای این‌که این خلاف رضای خداست، خلاف شرع است.»(۱)

۱/۱۱- مقدّم دانستنِ حرمت مجلس و نظام و اخلاق کریمهٔ اسلامی بر هر چیز

«نمایندگان مجلس نیز به عدالت و عطوفت با یکدیگر برخورد کنند و به مسائل دامن‌نزنند و خصوصاً در اعتبارنامه‌ها به مسائل شخصی و گروهی نپردازند و در نطقهای قبل از دستور و غیر آن به شخصیت و اعتبار نمایندگی مجلس توجه کنند و حرمت مجلس و نظام و اخلاق کریمه اسلامی را مقدّم دارند.»(۲)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- نگه‌داشتنِ حدود در مخالفتهای جناحی و گروهی

«جمعی از برادران از یک جناح، و جمعی از جناح دیگر، در مجلس و یا در بیرون از مجلس، با هم اختلاف نظر و اختلاف سلیقه و بگومگو دارند. البته شامل همهٔ شما نمی‌شود؛ من این را قطعا می‌دانم. مکرّر گفته شده، همه هم می‌دانند که یک مقدار از این اختلاف نظرها هم طبیعی است؛ اما به یک نکته توجه کنید که اگر همین اظهارنظرهای سلیقه‌یی - که خیلی هم طبیعی به نظر می‌آید و در یک جامعه، بخصوص در یک جامعهٔ اسلامی و آزاد مثل جامعهٔ ما، اجتناب‌ناپذیر، بلکه لازم است - از حدود خود خارج شد، قطعا به نفع دشمن است. در این مخالفتهای جناحی و گروهی با یکدیگر، باید حدود را

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۹، ص ۴۰۰.

۲ - صحیفه امام، ج۲۱، صص ۵۱ و ۵۲.

نگه‌دارید.»(۱)

۲/۲- محکم بودن و جدّی بودن در بحثها با رعایت دوستی و رفاقت

«امام یک وقت خطاب به مجلس می‌فرمودند که مثل مباحثهٔ طلبه‌ها با هم بحث کنید. آن کسانی که طلبه بودند و یا هستند، می‌دانند که طلبه‌ها در مقام بحث، گاهی با همدیگر تندی و خشونت می‌کنند و به هم بد می‌گویند. اگر کسی از بیرون نگاه کند، خیال می‌کند که کدورت بین اینها، تا آخر عمر تمام‌شدنی نیست. مباحثه که تمام شد، همه چیز تمام می‌شود؛ می‌نشینند با همدیگر چای می‌خورند، صحبت می‌کنند و با هم به مسافرت و گردش می‌روند. امام به مجلس می‌فرمودند که با هم این‌طور بحث کنید و نگذارید اختلاف شما - از هر جناحی که هستید - به حدی برسد که دشمن خوشحال بشود.»(۲)

۲/۳- رعایت تقوا، اخلاق و ادب اسلامی در گفتگوها و مباحثات

«مجلس شورای اسلامی، صحنه‌ای علنی در معرض دید آحاد ملت ایران، بلکه همهٔ مردم جهان است. پخش مستقیم مذاکرات مجلس، یکی از افتخارات نظام اسلامی و نشانهٔ بارز آزادی اندیشه و بیان است و همهٔ نمایندگان مردم، با هر گرایش سیاسی و اقتصادی، به برکت این آزادی کم‌نظیر، قادرند از تریبون مجلس، با آحاد ملت ایران سخن بگویند. این فرصت و امکان بزرگ، از سوی دیگر، وظیفهٔ شما نمایندگان محترم را بسیار سنگین و خطیر می‌سازد. اگر نماینده‌ای خدای ناخواسته، از تریبون مجلس، سخنی خلاف واقع یا موجب اضطراب و تشویش اذهان عموم، یا متضمن اهانت و افترا به دیگران، یا همراه با افشای اسرار کشور، یا مایه یأس و سرخوردگی مردم را پخش کند، گناه ناشی از آن، به عظمت و گستردگی شعاع این رسانهٔ مهم است و مردم چنین کسی را عفو نخواهند کرد. چه نیکوست که مجلس محترم، با پیش‌بینی‌های قانونی لازم، خود پیشقدم شود و چنین فرد بی‌مسؤولیتی را از غفلت خارج

---

۱ - دیدار با مسؤولان نظام به همراه مرحوم حاج سیداحمد خمینی، به تاریخ ۱۳۶۹/۹/۱٤.

۲ - همان.

سازد. همچنین، رعایت تقوا و اخلاق و ادب اسلامی در گفتگوها و مباحثات، از جملهٔ مسائل مهم و قابل توجه نمایندگان و مجلس محترم است. نمایندگان عزیز باید توجه کنند که هر کار و گفتار آنان، در جامعه منعکس می‌شود و تأثیر سیاسی و اخلاقی ویژه‌ای بر فضای کشور می‌گذارد. بی‌گمان، هنگامی که در مذاکرات مجلس، نشانه‌های تقوا و راستگویی و پایبندی به ارزشهای اخلاقی و حس مسؤولیت مشاهده شود، فضای کشور به عطر این خصال پسندیده معطر خواهد شد.»(۱)

۲/٤- در نظر گرفتنِ رضای خدا و ضرر نزدن به انقلاب در مسائل خطّی

«در این مسائل خطّی و خطوطی و نزاعی و دعوا و خط‌کشی‌ها و امثال اینها- کاری نداریم که اینها درست است یا غلط است - مهم این است که اگر همهٔ اطراف قضیه که معتقد به مبانی اسلام و ارزشهای انقلاب اسلامی و ارزشهای اسلامند، چنانچه معیارشان همین باشد که بخواهند رضای خدا را کسب کنند، هیچ‌کدام از اینها به انقلاب ضرر نخواهد زد؛ اما اگر این معیار و ملاک نبود؛ دنبال رضای خدا نبودیم، دنبال هوی‌ها و هوسها و خواسته‌ها و خودخواهی‌ها و خود بینی‌ها بودیم، طبیعی است که دهها و صدها مشکل به‌وجود خواهد آمد؛ دهها و صدها منفذ برای نفوذ دشمن به‌وجود خواهد آمد و خدای متعال هم ما را هدایت نخواهد کرد. اگر ما رضای الهی را هدف قرار ندهیم، از هدایت الهی هم به گمان زیاد محروم خواهیم ماند. البته یک وقت هم ممکن است تفضّلاً لطفی در حق ما بشود، اما نمی‌توانیم دیگر به هدایت الهی مطمئن باشیم و سکون نفس داشته باشیم. این سکون نفس، آن وقتی پیش خواهد آمد که ما هدفمان را رضای خدا قرار دهیم؛ بخصوص شما برادران و خواهران عزیز نماینده، چون جای مهمی نشسته‌اید، این را باید در همه‌جا معیار خودتان قرار دهید. در درجهٔ اوّل، این مسائل دوستیها و دشمنیها را بر اساس این تفسیر کنید؛ نه این‌که رضای خدا را براساس آنها توجیه کنید.»(۲)

---

۱ - پیام به مناسب افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۷.

۲ - بیانات در دیدار با نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۸/۳/۱۰.

۲/۵- بحث و مجادلۀ منطقی و صحیح بر سر مسائل اساسی کشور

«شما دویست‌ونود نفر نخبگان گرد آمدۀ از اطراف کشورید؛ این فرصتِ خیلی بی‌نظیری است. دویست‌ونود نفر به عنوان نمایندۀ ملت، از نخبگان و از قشرهای گوناگون، در مرکزی زیر یک سقف جمع شوند و چهار سال با هم باشند؛ این فرصتِ بسیار بی‌نظیر و استثنایی است. جای چالش منطقی و بحث و مجادلۀ صحیح بر سر مسائل اساسی کشور، همین‌جاست. بنده با مجادلات داخل مجلس هیچ مخالفتی ندارم؛ خیلی موافقم. امام (رضوان‌اللّه‌علیه) مکرّر می‌فرمودند که مجلس جای مباحثه، مثل مباحثه‌های طلبگی است. دو نفر طلبه وقتی با همدیگر مباحثه می‌کنند، گاهی سر یکدیگر داد هم می‌کشند؛ اما این داد کشیدن نه از روی کینه است، نه از روی انگیزه‌های سیاسی است، نه از روی انگیزه‌های شخصی است؛ این شخص از حقیقتی که به نظر او حقیقت است، دفاع می‌کند، آن شخص هم از نظرِ خودش دفاع می‌کند؛ غالباً هم به یک نتیجه می‌رسند. فرق است بین جنجال صاحب‌نظران و مجادلات منطقیِ اصحاب علم و تجربه و تخصص، با غوغاهای دبستانی. انسان وقتی وارد دبستان می‌شود، سر و صدا و جنجال بلند است؛ به یک محیط علمی هم که پا می‌گذارد، عده‌یی نشسته‌اند و دارند با یکدیگر بحث می‌کنند؛ آن‌جا هم جنجال بلند است؛ اما این جنجال با آن جنجال فرق دارد. جنجالهای دبستانی، جنجالهای حزبی و جنجالهای دلال‌مآبانه‌یی که چند نفر بر سر جیفۀ دنیا یقۀ هم را می‌گیرند، زشت و دون شأن مجلس است؛ اما مجادلات علمی، مباحثات تخصصی، بخصوص در کمیسیونها - که کمیسیونها جای این حرفهاست - بسیار صحیح و درست است. با این روش، نشاط مجلس تأمین می‌شود و باید حتماً وجود داشته باشد.»(۱)

۲/۶- بالا بردنِ روحیۀ تحمل حرف مخالف

«مجلس جایِ گفتگوست. سطح گفتگوها هم علی‌القاعده بالاست؛ چون سطح فکر و علم و معرفت دوستان بحمداللّه بالاست. اظهارنظر می‌شود،

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۲۷

مشورت می‌شود، جای مشاوره است. آنی که من می‌خواهم تأکید کنم و به همهٔ شما برادران و خواهران عرض کنم، این است که روحیهٔ تحمل حرف مخالف را در مجلس بالا ببرید. یک چیزی برخلاف نظر شماست؛ خوب، بگوید؛ آسمان که به زمین نمی‌آید. گوش کنید، بعد هم با استدلال آن را رد کنید. اگر وقت رد کردن و جواب گفتن ندارید، برطبق آن رأی ندهید، عمل نکنید. اگر رفیقی، دوست و آشنایی دارید که می‌خواهید ذهن او را روشن کنید، خیلی خوب، آهسته به او بگویید. نگذارید گفتنها و اظهار نظر کردن‌ها ابتر و ناقص بماند. متأسفانه در مجالس ما از اوائل هم این حالت بود که یک عده‌ای وسط صحبتی، وسط حرفی، پرخاشگرانه صدا را بلند کنند و حرف بزنند. من یادم هست زمان ریاست جمهوری یک بار رفتم مجلس برای یک موضوعی، یک سخنرانی در مجلس داشتم؛ سخنرانی طولانی و مفصلی هم شد. یکی از نمایندگان که با ما دوست هم بود، اما زاویه داشت دیگر - از لحاظ افکار سیاسی، یک زاویه‌ای با ما داشت؛ که آن وقتها می‌دانید یک مقداری برخوردها تند و تیز بود - از آن ته مجلس هی شروع کرد با صدای بلند حرف زدن؛ به قول آقایان پارازیت دادن. من می‌گفتم خوب، برادر عزیز! من حرفهایم را می‌زنم، شما هم قبول نکن؛ این‌که اشکالی ندارد. ساکت می‌شد، اما بعد از یک لحظه‌ای باز صدایش را بلند می‌کرد. او را بعد دیدم، گفتم شما چرا این‌جوری می‌کنید؟ خوب، حرف را گوش کنید؛ بعد هم بیایید شما بایستید آن‌جا - مجلس است، مال شماست - حرف خودتان را بزنید. من که آمدم حرف بزنم، رئیس جمهورم، می‌روم بیرون؛ مجلس در اختیار شماست؛ هرچه خواستید، بگویید. گفت نه، نکته‌اش این است که شما وقتی می‌گویید، در دل بعضیها اثر می‌گذارید؛ من می‌خواهم از همین اثر جلوگیری کنم! خوب، این یک روشی است؛ اما به نظر من روش مجلس شورای اسلامیِ مجمع نخبگان جامعهٔ اسلامی نیست.

ما توی بحثهای طلبگیِ خودمان همیشه عادت کرده بودیم. رسم بحثهای طلبگی، حرف تو حرف آوردن است. یعنی یک نفر بنا می‌کند استدلال کردن؛ وسط حرف او می‌گویند نخیر، این‌جوری نیست؛ او می‌گوید نخیر، این‌جوری

نیست. بحثها غالباً هم به آخر نمی‌رسد. شنیده‌اید بحثهای طلبگی که کتاب به هم می‌زنند و اینها؟ این ناشی از همین است. یواش یواش توی حوزه از سالها پیش این عادت رائج شد که در مباحثات، انسان گوش کند؛ حرفهایی که به نظر انسان غلط، خلاف واقع، سست و ضعیف می‌آید، همهٔ اینها را گوش کند؛ بعد بگوید خیلی خوب، حالا شما گوش کن؛ این حرفت جوابش این است، این حرفت خدشه‌اش این است. بعضی از رفقای ما، من می‌دیدم، می‌بینم تا این اواخر هم آن حالت را حفظ کرده‌اند؛ حرفهای‌شان را می‌زنند، آدم گوش می‌کند تا حرفها تمام می‌شود؛ بعد که انسان شروع می‌کند به حرف زدن، باز آنها شروع می‌کنند همین طور هی جواب دادن! این باب یک مجلسی مثل مجلس شورای اسلامی نیست.

بنابراین، هم به این معنا که انسان در مجلس حالت تحمل را بالا ببرد، هم به این‌که سعی شود اظهارنظرها از سر لجاجت نباشد، توجه شود. البته گفتنش آسان است، اما عملش سخت است. من واقعاً قبول دارم که عملش هم سخت است. گاهی انسان از روی لجاجت، از روی ستیزه‌گری و مخالفت با فلان زیدی یا فلان جریانی یا فلان گروهی اظهار نظری می‌کند؛ این درست نیست. یعنی حرف زدن بر اساس لجاجت و بر اساس زورآزمایی شخصی و جناحی و اینها نباید باشد. حرف هر کسی را، ولو آن کسی که حرف می‌زند، جزو جریان شما و گروه شما و جبههٔ شما و هرچه که می‌خواهید اسمش را بگذارید، نیست، گوش کنید؛ اگر دیدید حرف درستی است، آن وقت «فَیَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ». حکمت قرآنی را ملاحظه کنید: «یَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَیَتَّبِعُونَ اَحْسَنَهُ»(۱). باید استماع کرد؛ بعد هرچه بهتر است، انسان قبول کند؛ ولو آن بهتر از زبان کسی در بیاید که انسان او را دوست ندارد، قبول ندارد. این خیلی حالت خوبی است. اگر این پیش بیاید، خیلی خوب است؛ برخلاف این‌که انسان تا دید این کسی که پا شده، جزو جناح مخالف است، جزو گروه منفی است از نظر من، از همان اوّل بنا بگذارد که او را رد کند. این به نظرم خیلی مسالهٔ مهمی است.

---

۱ - سورهٔ زمر: آیهٔ ۱۸.

علمی و استدلالی و فکرشده عمل بشود، سالم و اخلاقی گفتگو و مشورت بشود، از سر لجاج نباشد، تحمل نظر مخالف وجود داشته باشد.»(۱)

۲/۷- صمیمی، مهربانانه، مؤمنانه و برادرانه بودن برخوردها

«مردم هم واقعاً دیگر از اصطکاک خوش‌شان نمی‌آید. بعضی از دوره‌های مجلس، دوره‌های پراصطکاکی بود. بازخورد این تشنجها در مجلس، بازخورد بسیار منفی‌ای بود. مردم هیچ خوش‌شان نمی‌آید. هر وقت مردم این رادیوی مجلس را باز می‌کردند، یک دعوایی توی آن بود؛ یک حرف نیشدار و گزنده‌ای توی آن بود. مردم این را دوست ندارند. مردم می‌خواهند ماها که این‌جا در مسند مدیریت کشور نشستیم، با همدیگر مهربان باشیم، با هم کار کنیم، نسبت به هم صمیمی باشیم. نه این‌که از گناهان و خطاهای هم اغماض کنیم؛ ابداً - این‌که هیچ مطلوب نیست، این ضد ارزش است - اما نوع برخوردها، نوع صمیمی، نوع مهربانانه، نوع مؤمنانه و برادرانه باید باشد.»(۲)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/٤/۳

۲ - همان.

گفتار دهم

استفاده از نظرات کارشناسی

اشاره:

هرچه دقّت و سنجیدگی و به‌کار گرفتن دانش و اطلاعات در کار قانون‌گذاری بیشتر و افزون‌تر باشد، پیشرفت و موفقیت و گره‌گشایی در کار اجرا، امکان‌پذیرتر خواهد شد. بدیهی است که قانون گذاری صحیح و حکیمانه، نیازمند آن است که نمایندگان علاوه بر حضور در جلسات عمومی و جلسات کمیسیونها، ساعاتی را هم صرف مطالعه و تفکر و مشورت با کارشناسان کنند و از وجود کارشناسان خبره و دانا و امین در کمیسیونها حداکثر استفاده را ببرند.

استفاده از نظرات کارشناسی از لوازم کار مجلس بویژه در کمیسیونهاست. مجلسیان باید نظرات پخته و سنجیده را از کارشناسان بگیرند و روی آن بحث و بررسی و تبادل نظر نمایند و به این ترتیب اوّلویتها را تشخیص دهند.

در این که لازم است نمایندگان از نظرات کارشناسی استفاده کنند شکی نیست؛ اما باید کارشناس را هم شناخت. هر کارشناسی مورد اعتماد نیست باید شناخته شده باشد؛ باید به انگیزه و عشق اسلامی و انقلابی و میهنی او، اطمینان حاصل شده باشد و باید بدخواه نباشد.

مجلسیان باید کارشناسان خوب و شایسته را شناسایی نموده و از نظراتشان بهره برداری نمایند.

نمایندگان مجلس باید همت مضاعف و کار مضاعفی در جهتِ استفاده از نظرات کارشناسی داشته باشند و راهنما و روشنی بخشِ راه‌شان نیز بدون تردید رهنمودها و شاخصهای ولایت فقیه خواهد بود.

۱- رهنمودهای حضرت امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- ارتباط قوی با مدیران، کارشناسان و مشورت با شورای نگهبان

«امروز کشور و نظام و مدیریت آن همچون گذشته نیاز به شجاعت در حل مسائل و چه بسا وسوسه‌ها، ما را از رسیدن به اهداف بزرگتری که در پیش رو و در نظر داریم محروم کند، که امیدوارم این مجلس با هماهنگی و همدلی نمایندگان و نیز با همسویی و ارتباط قوی با مدیران و مجریان و کارشناسان و همچنین با استفاده از نظریات و مشورت با شورای محترم نگهبان، بتواند گامهای بلندی در حل معضلات محرومین و پابرهنه‌ها بردارد و در تنگناها و موانع، از قدرت و قاطعیت و سرعت عمل مجمع تشخیص مصلحت که پشتوانهٔ عظیم و با برکت و پر ثمری برای کشور ماست، بهره‌مند شود.»(۱)

۱/۲- استفاده از کارشناسان و متخصصان در کمیسیونهای مجلس

«چنین مجلسی در کمیسیونهای مختلفش کارشناسان و متخصصان متعهد و زبردست لازم دارد. هر چند برای مشورت در هر رشته خصوصاً در سیاست خارجی و نیز سیاست اقتصادی که امروز از اهمّ امور است از اشخاص کاردان دعوت کنند و چون مقصد همه ان‌شاءالله پیشرفت احکام اسلام و خدمت به بندگان خدای متعال است، باید از این‌که از خارج مجلس استمداد می‌کنند خوشوقت باشند.»(۲)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- وقت گذاشتن برای مطالعه و تفکر و مشورت با کارشناسان

«هرچه دقّت و سنجیدگی و به‌کار گرفتن دانش و اطلاعات در کار قانون‌گذاری بیشتر باشد، پیشرفت و موفقیت و گره‌گشایی در کار اجرا، ممکن‌تر خواهد شد. و این حقیقت روشن، بار مسؤولیت نمایندگان محترم را

---

۱ - صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۵۱.

۲ - صحیفه امام، ج ۱۸، ص ٤٦٣.

سنگین‌تر می‌سازد. بدیهی است که قانون‌گذاری صحیح و حکیمانه، مستلزم آن است که نمایندگان، همهٔ وقتی را که مجلس شورای اسلامی به آن نیاز دارد، صرف کنند و علاوه بر حضور در جلسات عمومی و کمیسیونهایی که در آنها مباحثه و تبادل نظر انجام می‌شود، ساعاتی را هم صرف مطالعه و تفکر و مشورت با کارشناسان کنند و نیز از وجود کارشناسان امین در کمیسیونها استفاده ببرند.»(۱)

۲/۲- استفاده از نظرِ کارشناسان شناخته شده و مورد اعتماد

«شما هستید که باید اوّلویتها را پیدا و روی آنها بحث کنید. نظرات پخته و سنجیده را بگیرید. نظرات کارشناسان را بگیرید. البته کارشناس را باید بشناسید. هر کارشناسی مورد اعتماد نیست. ای بسا کارشناسانی که مسؤولین بالا را گمراه کردند! ما در این چند سال، اینها را دیده‌ایم. اینها جزو تجربیات ماست؛ که کارشناسی، راهی را جلو نمایندهٔ مجلس یا مسؤول می‌گذارد که به وسیلهٔ آن، واقعیتی را واژگونه و غلط به او معرفی می‌کند. این‌طور نیست که شما بتوانید به هر کارشناسی اعتماد کنید. کارشناس باید شناخته شده باشد؛ باید مورد اعتماد باشد؛ باید به انگیزه و عشق اسلامی و انقلابی و میهنی او، اطمینان حاصل شده باشد و بدخواه نباشد.»(۲)

۲/۳- نظر دادن و تصمیم گرفتن با استفاده از نظرات کارشناسی

«در داخل مجلس، همهٔ اهتمام باید به کاری باشد که در صحن مجلس یا در داخل کمیسیون می‌گذرد. این، اساس قضیه است. حضور باید تأمین باشد و حتماً همه در مجلس حاضر باشند؛ مگر این‌که اضطراری باشد. خدای متعال هم در نماز و روزه، اضطرار را به شکلّی قبول فرموده است. آن، بحث دیگری است. در غیر موارد اضطراری، همه نمایندگان در سر مأموریت‌شان حاضر می‌شوند؛ در حالی که استراحت کرده‌اند و برای لایحهٔ مورد بحث‌شان، پیش مطالعه کرده‌اند و آماده‌اند که راجع به لایحهٔ دولت یا طرحی که در مجلس

---

۱ - پیام به منابت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۷.

۲ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۲۰.

مطرح است، منصفانه، از روی کمال بینش و دقّت و با استفاده از نظرات کارشناسی، نظری بدهند و تصمیمی بگیرند.»(۱)

۲/٤- استفاده از اطلاعات کارشناسان در کمیسیونها و بخشهای مختلف

«نمایندگان محترم را به اهمیت دادن به وقت مجلس و کمیسیونهای آن و جلوگیری از هدر رفتن حتی یک دقیقه از آن و اجتناب از غیبتهای ناموجّه، توصیه می‌کنم و نیز به استفاده از اطلاعات کارشناسانه در کمیسیونها و بخشهای مختلف، و دقّت و مطالعه بر روی لوایح و طرحهایی که تقدیم مجلس شده است، و شرکت حتمی در رأی‌گیری، و رأی دادن بر طبق صلاح کشور و در چهارچوب احکام نورانی اسلام، و سنجیده گویی در همهٔ اظهاراتی که از بلندگوی مجلس منتشر می‌شود.»(۲)

۲/۵- شنیدنِ حرف کارشناس برای سهولتِ تصمیم‌گیری

«وقتی که ما می‌گوییم نمایندگان مجلس مستقل باشند، یعنی به تشخیص خودشان نگاه کنند. البته از کارشناسان باید مدد بگیرند. کارشناسان، هم در وزارتخانه‌ها و هم در دانشگاهها و هم در خود مجلس هستند. بحمداللّه امروز ما کارشناس کم نداریم. من روزی دغدغهٔ کارشناسان ناسالم را داشتم و در دورهٔ گذشته که نمایندگان مجلس، در اوّل دوره به این‌جا آمده بودند، هم به آنها و هم به مسؤولان کشور و کارگزاران امور اجرایی گفتم که مراقب کارشناسان باشید. کارشناسی را شما نمی‌شناسید کیست؛ اما ورقهٔ کارشناسی‌اش روی میز کار شماست. احیاناً امضای یک کارشناس مهمّ مؤیّد به امضای یک مدیر یا یک وزیر هم روی میز شماست. بفهمید کارشناس کیست. کارشناس گاهی توجیهی می‌کند که صاحب کار و کنندهٔ کار، از فلسفهٔ آن توجیه بی‌اطّلاع است. ما در تجربهٔ طولانی کار اجرایی، به این معانی از نزدیک رسیدیم. الان هم من مراقب مسائل هستم و کارهایی را که به مجلس یا به دولت و یا به بخشهای مختلف داده می‌شود، مشاهده می‌کنم. امروز بحمداللّه ما

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷٤/۳/۸.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۱۱.

دچار کمبود در امر کارشناس نیستم. ما در سازمان برنامه و وزارتخانه‌ها و در خود مجلس، کارشناسان خوب و مؤمن و حزب‌اللّهی داریم. از کارشناسان باید استفاده کرد؛ اما شنیدن حرف کارشناس برای سهولت تصمیم‌گیری و تدبّر و تأمّل روی آن، یک حرف است و رعایت خواست یک مسؤول اجرایی در امر لایحه و طرح قانونی و غیره، حرف دیگر است. دومی منفی است، ولی اوّلی مثبت است.»(۱)

۲/۶- انجام مجادلات علمی و مباحثات تخصصی، بخصوص در کمیسیونها

«جنجالهای دبستانی، جنجالهای حزبی و جنجالهای دلال‌مآبانه‌یی که چند نفر بر سر جیفهٔ دنیا یقهٔ هم را می‌گیرند، زشت و دون شأن مجلس است؛ اما مجادلات علمی، مباحثات تخصصی، بخصوص در کمیسیونها - که کمیسیونها جای این حرفهاست - بسیار صحیح و درست است. با این روش، نشاط مجلس تأمین می‌شود و باید حتماً وجود داشته باشد.»(۲)

---

۱ - دیدار با نمایندگان دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۲۹.

۲ - بیانات در دیدار با نمایندگان دوره هفتم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۲۷

گفتار یازدهم

برآوردنِ انتظاراتِ ولی‌فقیه

اشاره:

مقوله‌هایی همچون گام برداشتن در مسیر عمل به تکلیف به تبعیت از معصومین(ع)، مجری عدل الهی بودن و عادلانه رفتار کردن، عادت دادنِ خود به ساده زیستی و پرهیز از تعلق قلب به مال و منال و جاه و مقام؛ تلاش در جهتِ هر چه بیشتر سالم و قوی و کارآمد کردنِ مجلس ، هدر ندادنِ وقت مجلس و صرف نکردنِ وقت مجلس برای کارها و مباحثات کم ارزش، توجه به معنویت و اخلاق و عبادت، انقیاد در برابر حق، دوری از صرف نابجای بیت‌المال، نظر دادن و تصمیم گرفتن با مطالعه و انصاف، آگاه و دانا بودن، معیار قرار دادنِ شایسته‌گزینی و ارزش‌گرایی در گفتار و رفتار، تلاش برای رشد مجلس در جهتِ صحیح و به سمت اهداف، تلاش در جهتِ افزایش کارایی و تأثیر مجلس در کشور، انس با قرآن و دل دادن به قرآن و .... همه و همه از جمله انتظاراتی هستند که در رهنمودهای ولایت فقیه بدان ها اشاره شده است و مجلسیان باید در جهت تحقق آنها کوشا و تلاش‌گر باشند.

نمایندگان مجلس باید در مسیر برآورده کردن انتظاراتِ ولایت فقیه تلاش و مجاهدت داشته باشند و راهنما و روشن‌گر راهشان در این عرصه بدون شک رهنمودها و شاخصهای ولایت فقیه خواهد بود.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- گام برداشتن در مسیر عمل به تکلیف به تبعیت از معصومین(ع)

«من عرض می‌کنم که وقتی بنا شد که ما به تکلیفمان عمل بکنیم، و ما آن راهی را که خدای تبارک و تعالی پیش پای ما گذاشته است آن راه را برویم، برای ما شکست هیچی نیست. برای این‌که از دو حال خارج نیست: یا این است که ما پیش می‌بریم که شکست هیچ نیست، و یا این است که نه، می‌آیند و ما را عقب می‌زنند، ما تکلیفمان را عمل کرده‌ایم، چه شکستی است؟ سید الشهدا هم شکست خورد در کربلا، اما شکست نبود این. کشته شد و زنده کرد یک عالَمی را. امیرالمؤمنین هم در جنگها، در جنگ صفین شکست خورد، لکن شکست نبود این. او به خدمت اسلام بود و برای خدا کار می‌کرد.

کسی که برای خدا کار بکند، هیچ وقت شکست تویش نیست، بُرد همیشه با آنهاست.»(۱)

۱/۲- حق مداری در هنگام نظر دادن

«انسان ناچار سه جور نظر دارد: یک نظری که نظر بیطرف است. این یک نظر است یکی هم نظر طرفداری از یک روش، از یک جریان؛ یک نظری هم مخالفت با یک روش و یک جریان؛ نظر بیطرف و نظر طرفداری از یک مسأله و نظر طرفداری از یک مسأله دیگر. نظری که حُبّ باشد به یک جریانی، یا بغض باشد به یک جریانی، این نظر نمی‌تواند یک نظر سالم باشد؛ حُبُّ الشَیءِ یُعمِی و یُصِمُّ. بغض هم همین طور است؛ نور عقل را خاموش می‌کند. حُبّ مفرط به یک روشی اسباب این می‌شود که خود آن کسی که حُبّ دارد توجهی به این ندارد که از مبدأ حُبّ دارد این مطلب صادر می‌شود و این مطلب حق نیست؛ مطلبی است که از راه حُبّ است. و خواه یا ناخواه این نظر، نظر صائب نیست. انسان خودش را نمی‌تواند بشناسد به این زودیها؛ انسان تا آخر عمرش، تا آن وقتی که از این دنیا خارج می‌شود، گرفتار یک مسائلی در باطن خودش

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳۵۰.

هست که خودش هم نمی‌تواند بفهمد. باید عرضه کند خودش را انسان به کسانی که بی‌نظر هستند.

اگر نظر از راه حُبّ شد، همیشه دنبال این می‌رود که آن مطلبی را که مربوط به آن روشی است که این دوست دارد آن روش را، آن مطلب را، به هر عنوانی که هست ثابت کند، و لو این‌که این عنوانی که هست عنوان خلاف باشد، خلاف اخلاق باشد، خلاف منطق باشد. آنی هم که بغض به یک روشی دارد نظرش نظر سالم نیست، آن هم دنبال این است که آن طرفی که مورد بغض اوست و آن روشی را که نمی‌پسندد، با هر توجیهی که باشد، آن را تصحیح کند. و لهذا می‌بینید که یک مطلب، یک امر، از یکی صادر می‌شود، [در] یک وقت و یک محیط، یک مطلب از یک کسی صادر می‌شود، یک عمل از یکی صادر می‌شود، دو طایفه‌ای که یکی‌شان این را خوب می‌دانند و دوست می‌دارند و یک طایفه این را بد می‌دانند و دشمن می‌دانند، آن مطلب واحدی که زمانش واحد و همه جهات واحد است وقتی که پیش آنها می‌رود که مورد مَحبّت هست آن آدم. تمام مطالب او را، و لو مخالف با عقل باشد، و لو مخالف با منطق باشد، می‌پذیرند و تأیید می‌کنند، شروع می‌کنند به این‌که خیر، مطلب همین است. و آن دسته‌ای که با این خوب نیستند اگر یک مطلب خوبی هم این بگوید، آنها دنبال این هستند که نه، این حرف صحیح نیست. این دو نظر را انسان مبتلا به آن هست. نظر بیطرف بسیار کم است.

یعنی «نظر» بیطرف باشد؛ خود آدم هیچ وقت نمی‌تواند بیطرفِ بیطرف باشد. لکن در نظر دادن حق را ببیند. تحت تأثیر حق واقع بشود؛ این حق چنانچه از دشمن من هم صادر شد، من او را تمجید کنم به عنوان این‌که حق است. و باطل اگر از دوست من هم صادر شد، آن را تکذیب کنم به عنوان این‌که باطل است. و لو در باطن فرض کنید یکی یک روشی را دوست دارد، یکی روش دیگر را؛ لکن در مقام نظر دادن، در مقام مصلحت‌اندیشی برای کشور یا برای اشخاص، آن نظر حُبّ و بغض خودش را کنار بگذارد، برود دنبال حق و باطل.

حق هر جا هست باید دنبالش رفت و او را با آغوش باز پذیرفت، و لو بر خلاف نظر خود من هست. و باطل را هر چه هست و از هر کس صادر بشود

باید نپذیرفت به عنوان این‌که باطل است. اشخاص و گروهها و اینها را باید کنار گذاشت، حق و باطل را ملاحظه کرد. آن وقت هم برای اثبات حق و ابطال باطل اگر انسان گرفتار بشود به عصبانیّت و عرض می‌کنم غیظ و غضب کردن، نه می‌تواند حق را به دست بیاورد؛ و نه می‌تواند باطل را ردش کند.»(۱)

۱/۳- محاسبه اعمال خود به صورت روزانه و تلاش در جهتِ اصلاح اعمال

«اگر کسی مراقب حال خودش باشد، توجه به مسائل انسانی داشته باشد، با مراقبت و با این‌که خودش را محاسبه کند، اگر فرض کنید در مجلس، یا در جای دیگر، یک روزی گذشته است که در آن‌جا مسائلی پیش آمده است، شب برود حساب کند ببیند که واقعاً این‌که من امروز گفتم مبدأ این چه بود، مبدأ شیطانی داشت یا مبدأ الهی داشت، اگر محاسبه کند آدم شب از خودش و خودش را در محاسبه قرار بدهد که امروز تو این صحبت را کردی، این مبدأ، مبدأ شیطانی بوده است نه مبدأ انسانی و الهی، ممکن است کم کم دنبال این برود که اصلاح کند.»(۲)

۱/٤- حق مداری و رعایت ضوابط در تمام فعالیتها و آرا

«از نمایندگان محترم که با توفیق الهی و رأی آزاد توده‌های محروم برای خدمت به اسلام عزیز و ملت محترم موفق شده‌اند، انتظار می‌رود که در تمام فعالیتها و آرای خود برای شکرگزاری از خدای متعال جانب حق را گرفته و ضوابط را در نظر گیرند. مثلاً در اعتبارنامه‌ها که مورد بحث و نظر واقع می‌شود، بدون ملاحظه دوستی و دشمنی و جهات سیاسی رایج در دنیا آنچه رضای خداست و واقعیت اقتضا می‌کند در نظر گیرند و گرایشهای سیاسی را کنار گذارند. و این رویّه را در همه اعمال و اقوال و آرای خود در مدت این خدمت ارزشمند ملحوظ دارند؛ و برای رضای مخلوق، خدای نخواسته به سَخَط خالق مبتلا نشوند. و در حقیقت مجریان عدل الهی باشند. و این رویّه از

---

۱ - صحیفه امام، ج۱٤، صص ۳٦٦ -۳٦۸.

۲ - صحیفه امام، ج۱٤، ص ۳٦۹.

همه کس مطلوب است و از کسانی که در جایگاه حساس واقعند مطلوب‌تر. و شما نمایندگان محترم می‌توانید با یک رأی خود خدمت ارزشمندی به خدا و خلق نمایید، و بالعکس؛ و می‌توانید یک خطر بزرگ را از کشور و اسلام رفع کنید و بالعکس. حرکت در راه حق و عمل به آن، خود تفکر آزاد و ذکر خداست که موجب طمأنینه است.»(۱)

۱/۵- ساده زیستی و پرهیز از تعلق قلب به مال و منال و جاه و مقام

«اگر بخواهید بی‌خوف و هراس در مقابل باطل بایستید و از حق دفاع کنید و ابرقدرتان و سلاحهای پیشرفته آنان و شیاطین و توطئه‌های آنان در روح شما اثر نگذارد و شما را از میدان به در نکند، خود را به ساده زیستن عادت دهید و از تعلق قلب به مال و منال و جاه و مقام بپرهیزید. مردان بزرگ که خدمتهای بزرگ برای ملتهای خود کرده‌اند اکثر ساده زیست و بی‌علاقه به زخارف دنیا بوده‌اند. آنها که اسیر هواهای پست نفسانی و حیوانی بوده و هستند برای حفظ یا رسیدن به آن تن به هر ذلت و خواری می‌دهند؛ و در مقابل زور و قدرتهای شیطانی خاضع، و نسبت به توده‌های ضعیف ستمکار و زورگو هستند. ولی وارستگان به خلاف آنانند.»(۲)

۱/۶- تأیید صلاحیت وزرای کاردان و فعال

«مجلس اسلامی است، باید نظرها، نظرهای خیرخواهانه اسلامی باشد، هم درباره دولت، هم درباره وزرا. وزرایی که شما انتخاب می‌کنید، باید همان طوری که گفته شده است شرایطی داشته باشند که کاردان باشند و یک طور نباشد که یک وزیری باشد که بعد نتواند کار بکند؛ فعال باشد. و کمک کنید که یک همچو وزرایی [انتخاب] بشود و زودتر کار هم انجام بگیرد.»(۳)

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۸، صص ۴۷۰ و ۴۷۱.

۲ - صحیفه امام، ج۱۸، ص ۴۷۱.

۳ - صحیفه امام، ج۱۹، ص ۳۹۹.

۱/۷- تلاش در جهتِ رفع گرفتاریها، محرومیتها و دگرگونی در نظام اداری کشور

«اهمیت و نقش مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان در نظام کشور اسلامی ایران بر کسی پوشیده نیست. و ان‌شاءاللّه نمایندگان محترم مجلس، سنگینی بار مسؤولیت و رسالت خود را در این امر خطیر احساس کرده و می‌کنند و بخوبی دریافته‌اند که نظام و مردم از آنان چه انتظاری دارند، که باید گفت مجموعه خواسته‌ها و انتظارات اسلامی مردم از مجلس، رفع گرفتاریها و محرومیتها و دِگرگونی در نظام پر پیچ و خم اداری کشور، از انتظارات بحقی است که باید آنها را جدّی گرفت.»(۱)

۱/۸- فعالیت برای رفاه و آسایش اقلیتهای مذهبی

«مجلس جمهوری اسلامی همان سان که در خدمت مسلمین است و برای رفاه آنان فعالیت می‌نماید، برای رفاه و آسایش اقلیتهای مذهبی- که در اسلام احترام خاصی دارند و از قشرهای محترم کشور هستند- اقدام و فعالیت و اساساً آنان با مسلمانان در صف واحد و برای کشور خدمت می‌کنند و در صف واحد از تمام ارزشها و مآثر آن برخوردار می‌باشند.»(۲)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- حفظِ احترام و عظمتِ مجلس و پرهیز از تضعیف آن

«مجلس، والاترین و رفیع‌ترین بخش از مجموعهٔ قانونی این نظام است و جایگاه ملت می‌باشد. باید مجلس را با همین احترام و عظمت حفظ کنند و هیچ‌کس، نه در داخل مجلس و نه خارج از آن، کاری که موجب تضعیف مجلس بشود، نباید انجام بدهد.»(۳)

---

۱ - صحیفه امام، ج۲۱، ص ۵۰.

۲ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳٦٤.

۳ - بیانات در دیدار با گروهی از آزادگان، خانواده شهدا، مسؤولان اجرایی و نمایندگان مجلس، به تاریخ ٦۹/۸/۲.

۲/۲- تلاش در جهتِ هر چه بیشتر سالم و قوی و کارآمد کردنِ مجلس

«سلامت نظام، به سلامت مجلس وابسته است. یک مجلس سالم و قوی و کارآمد و دارای اعضای مؤمن و منطبق با ضوابط، خواهد توانست پشتیبانی قانونی نظام را به شکل صحیحی انجام بدهد.»(۱)

۲/۳- جرأت و جسارت در برخورد با مسائل

«برای نماینده، آگاهی سیاسی لازم است؛ جرأت و جسارت در برخورد با مسائل لازم است؛ آگاهی از مسائل کشور لازم است؛ آگاهی از مسائل جهان لازم است. همهٔ اینها لازم است. لکن رکن اصلی، تدیّن است؛ یعنی اعتقاد به اسلام و به اصول و پایه‌های دینی و عامل بودن به اینها. این، اساس قضیه است. نماینده‌ای که متدین باشد، شما خاطرتان جمع است که خیانت نخواهد کرد؛ کار خلاف نخواهد کرد؛ حتی کوتاهی و سستی نخواهد کرد. نمایندهٔ متدین، هر یک ساعتی را که بخواهد غیبت کند و در مجلس نباشد، احساس می‌کند این خلاف شرع است و چون متدین است، این خلاف شرع را انجام نمی‌دهد. نمایندهٔ متدین، از تریبون مجلس برای گفتن سخن ناحق، استفاده نمی‌کند. نمایندهٔ متدین، مصالح انقلاب و کشور را بر مسائل شخصی یا گروهی، مقدّم می‌داند. تدیّن، این خصوصیات و این خواص مهم را دارد.»(۲)

۲/٤- هدر ندادنِ وقت مجلس و صرف نکردنِ آن برای کارها و مباحثات کم ارزش

«مجلس، فراهم آمدهٔ خون مقدّس شهدا و محصول مجاهدتهای عظیم این ملت و یکی از نقاط امید روشن برای آحاد مردم است. هر دقیقه وقت این مجلس با مقیاسهای مادّی و معنوی، دارای ارزش والایی است و هیچ‌کس حق ندارد این سرمایهٔ گرانبهای ملت را به هدر دهد یا صرف کارها و مباحثات کم ارزش کند.»(۳)

---

۱ - بیانات در دیدار با اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی.

۲ - مصاحبه در پایان بازدید از پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتابِ تهران، به تاریخ ۷۱/۲/۱۷.

۳ - پیام به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۷.

۲/۵- توجه به معنویت و اخلاق و عبادت

«برادران و خواهران نماینده را به رعایت تقوا و توکّل به خداوند و توجه به معنویت و اخلاق و عبادت و بی‌اعتنایی به تشریفات زاید و تجملات اسراف‌آمیز و اجتناب از گروه‌گرایی و مقدّم داشتن مصالح کشور و مردم بر مصالح شخصی و گروهی و انقیاد در برابر حق و پرهیز از توصیه‌های خصوصی و شخصی و دوری از صرف نابجای بیت‌المال و دوستی و مهربانی با رقبای دوران انتخابات و بر حذر بودن از وسوسهٔ شیطان و اغوای نفس اماره، توصیه می‌کنم.»(۱)

۲/۶- نگاه به نمایندگی به عنوان عرصهٔ خدمتگزاری

«نمایندگی مجلس، دارای دو بعد است. یعنی از دو دیدگاه می‌شود به این امر نگریست. یک دیدگاه این است که ما از نمایندگی و حضور در مجلس شورای اسلامی و دسترسی داشتن به مسؤولین کشور و به تریبون آزاد، به چشم یک امتیاز نگاه کنیم؛ یک امتیاز شخصی و عنوانی. البته در دنیای مادّی، غالباً وضع به همین نحو است. می‌کوبند؛ می‌زنند؛ زحمت می‌کشند؛ پول خرج می‌کنند؛ انواع و اقسام تلاشها را می‌کنند، تا به این امتیاز دست پیدا کنند. یک محاسبهٔ مادّی و واضحی هم هست؛ نوعی تجارت و نوعی به دست آوردن فرصت! اما در نظام اسلامی و در جمهوری انقلابی ما؛ در میان مردم ما که شما هم از متن آن مردم برخاسته‌اید و بسیاری از شما، تجربه‌های پر افتخار فداکاری در این راه را دارید - در جبهه‌ها بوده‌اید؛ در زندانهای دشمنان بوده‌اید؛ در اسارت بوده‌اید؛ سالها در تلاش و سازندگی بوده‌اید؛ زحمت کشیده‌اید و خدمت کرده‌اید - این دیدگاه مردود است. اگر بخواهیم یک حکم علی‌القاعده بکنیم، باید بگوییم که «در میان نمایندگان ما، حتی یک نفر هم، با این فکر و از این دیدگاه، نگرنده به موضوع نمایندگی نیست.» قاعدهٔ مطلب، این است.

دیدگاه دوم این است که ما به نمایندگی مردم در مجلس شورای اسلامی، به عنوان یک مسؤولیت، یک ادای وظیفه و یک صحنهٔ کارآمد برای خدمت

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۷.

نگاه کنیم. اگر شوقی هم به نماینده شدن هست، به این خاطر باشد. اگر تلاشی هم در راه معرفی خود و بیان مطالب در باب خود و تلاش برای رسیدن به این میدان هست، برای این مقصود باشد. مثل آن بسیجی سر از پا نشناخته که وقتی به پایگاه می‌آمد که او را اعزام کنند و آنها می‌گفتند «اعزامت نمی‌کنیم»، رو برمی‌گرداند و «و تفیض اعینه من الدمع»؛ درست مثل همان چیزی که در صدر اسلام بود. با دل شکسته برمی‌گشت که چرا او را به جبهه نبردند. تلاش می‌کرد تا برود و در میدان مجاهدت کند. این هم یک دیدگاه است برای رفتن به مجلس شورای اسلامی که کسی تلاش کند تا بتواند به اسلام خدمت کند؛ به مردم خدمت کند، و استعداد خود را در این‌جا در معرض آزمایش الهی و مردمی قرار دهد.

بنا، بر این است که ما دیدگاه دوم را در مورد برادران و خواهران نماینده در نظام اسلامی، دیدگاه حاکم یا لااقل دیدگاه غالب بدانیم. حقیقت قضیه این است که زندگی انسان، وقتی معنی پیدا می‌کند که این زندگی در راه یک هدف مقدّس مصرف شود. زندگی‌ای که هدفی مقدّس و الهی را دنبال نمی‌کند و این حیات و سرمایه، در همین مدت کوتاه که در دست ماست صرف این می‌شود که به ما خوش بگذرد، زندگی ضایع شده‌ای است. بنده یک وقت مثال می‌زدم که در این‌گونه حیاتها و تلاشها، انسان زندگی می‌کند تا بخورد، تا با آن خوردن، باز زندگی کند که آن زندگی هم هدفش چیزی جز خوردن نیست! البته خوردن به عنوان یک رمز و به عنوان یک سمبل گفته می‌شود. چیزهای دیگری هم از اهداف مادّی هست که مثل خوردن است. خوشگذرانی کردن، آقایی کردن، فرمانروایی کردن، کبر ورزیدن و ناز فروختن، امر و نهی کردن و در جای بالاتر نشستن؛ که باید به خدا پناه ببریم از این‌که دل ما بسته به اینها شود. در مثلی دیگر به آن می‌ماند که اتومبیلی را به پمپ بنزین ببریم؛ باک آن را از بنزین پر کنیم و اتومبیل را به راه بیندازیم و هدفمان این باشد که به پمپ بنزین بعدی برسیم، که در آن پمپ بنزین باز مخزن را پر کنیم تا حرکت و طی طریق کند و به پمپ بنزین بعدی برسد! خلاصه، همهٔ دوران این اتومبیل به این بگذرد که از این محل پمپ، به آن محل پمپ برود، برای راه افتادن و برای رسیدن به یک پمپ بنزین دیگر؛ بدون این‌که با آن طی طریقی کنیم؛ بدون

این‌که با آن، هدفی را وجهۀ همت سازیم؛ بدون این‌که با آن بخواهیم از بیابان خطرناکی عبور کنیم و بدون این‌که با آن بخواهیم به کسی خدمتی کنیم!

چقدر خسران است برای یک انسان که هدفش در زندگی، همین چیزهای مادّی باشد؛ زندگی راحت‌تری به دست آوردن و چند صباحی را با یک عزّت خیالی گذرانیدن! خیالی بودن این عزّت را انسان می‌تواند از نابود شدن و پوچ شدن و زایل شدن و بی‌معنی شدن آن در میلیونها مورد، در مقابل چشم خود در دنیا ببیند. روی این کرسیها، انسانهای زیادی نشستند. یک روز هستند، یک روز نیستند. در همۀ دنیا، مناصب گوناگون - مناصب دولتی و مناصب شبه دولتی - یک روز دست زید است، یک روز دست عمرو است. وقتی عمرو آمد، از زید خبری نیست. عبرتی از این بالاتر نیست. فقط کسی می‌تواند به آن دوران تکیه کند که در آن دوران کاری کرده باشد؛ ذخیره‌ای برای خود درست کرده باشد. والاّ «لفی خسر»؛ سرمایه‌اش سوخته است.

هدف را باید خدا قرار داد. اگر برای نماینده، هدف خدا باشد، هدف خدمت به کشور باشد، خدمت به انقلاب باشد، نفس کشیدنش هم حسنه است. هر طی طریق او از خانه تا مجلس، هر لحظه نشستن او روی آن صندلی، هر کلمه حرفی که می‌زند، هر تلاشی که می‌کند، هر اعصابی که او مایه می‌گذارد، همۀ اینها حسنه است، صدقه است، مایۀ قرب الی اللّه است؛ وقتی هدف خدا باشد، وقتی هدف خدمت به مردم باشد، وقتی هدف، پیش بردن کار انقلاب باشد و وقتی هدف، رسیدن به هدفهای انقلاب باشد.»(۱)

۲/۷- چهار خصوصیت لازم

«آن طور که بنده به عنوان یک ناظر در مسائل کشور احساس می‌کنم، اگر مجلس شورای اسلامی چهار خصوصیت داشته باشد، در جایگاه حقیقی خود قرار خواهد داشت. بحمداللّه امروز تا آن‌جا که ما مشاهده می‌کنیم، مجلس این خصوصیّات را دارد. لکن می‌شود هر چه بیشتر به این خصوصیّات افزود و مراقب بود. این چهار خصوصیّت، عبارت است از اوّلاً، احساس مسؤولیت. ثانیاً، استقلال. ثالثاً، شجاعت. رابعاً، فرزانگی و به کار گرفتن فکر و علم و

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۲۰.

تخصّص.»(۱)

۲/۸- بایدها و نبایدهای نمایندگی

«نماینده، بایدها و نبایدهایی دارد. بعضی نمایندگان، به این بایدها و نبایدها، خیلی پایبندند و بعضی به طور متوسط پایبندند. شاید بعضی هم، خدای ناکرده، کمتر پایبند باشند. این بایدها و نبایدها را در امر نمایندگی باید در نظر گرفت. یکی از آنها این است که نمایندهٔ مجلس، چون نمایندهٔ این ملت عزیز است، باید عزّت این ملت را حفظ کند. بالاخره انتساب به یک جای بالا و بزرگ، اقتضائاتی دارد. آن کس که فرضاً یک نوجوانِ معمولی در کوچه و بازار است، یک طور حرکت می‌کند. امّا همین نوجوان، وقتی پسر فلان آقای محترم بود، مجبور است طوری دیگر حرکت کند؛ و ناچار، باید شؤونی را رعایت نماید و محدودیتهایی را بپذیرد. لذا اگر شما روشی را از پسر فلان آقا مشاهده کنید، به او ایراد می‌گیرید؛ امّا همان کار را اگر از یک نوجوان معمولی در کوچه و بازار ببینید، می‌گویید «حالا نوجوانی است که کاری انجام داده است.»

خوب؛ ما نمایندهٔ ملتی هستیم که حقاً و انصافاً مصداق آیهٔ شریفه «کُنْتُمْ خَیْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنّاسِ»(۲)است. اگر ملتهای مظلوم دنیا بخواهند به کارنامهٔ یک ملت نگاه کنند و نیرو بگیرند؛ احساس عزّت و شرف کنند و درس بگیرند، باید به این ملت نگاه کنند. این، ملتی است که مادرِ چهار شهیدش، احساس افتخار می‌کند که چهار شهید در راه خدا داده است. این، ملتی است که جانباز و آزاده‌اش که ده، دوازده سال در زندان دشمن مانده است، به خاطر سربازیِ اسلام و قرآن، احساس افتخار می‌کند. اینها چنان مقامات بالایی است که اگر واقعاً در زندگی ما اتّفاق نیفتاده بود، حق داشتیم باور نکنیم که می‌شود این‌گونه بود. کمااین‌که خیلی از مجاهدتها، فداکاریها و بزرگ‌منشیهای صدر اسلام را، وقتی در گذشته در سخنرانیها و گفتارهای خصوصی، نقل می‌کردیم، بعضی حتّی گاهی خود گوینده‌هایش ته دلشان خیلی باور نمی‌کردند که همهٔ

---

۱ - بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۳/۳/۱۱.

۲ - سورهٔ آل عمران: آیهٔ ۱۱۰.

این جزئّیات، همین‌طور اتّفاق افتاده است؛ از بس بزرگ و باعظمت است. آنچه ما امروز می‌بینیم، واقعاً من به شما عرض می‌کنم که در صدر اسلام، در زمان نبیّ اکرم صلّی‌اللّه‌علیه‌وآله‌وسلّم، نمونه‌های نادری دارد. حتّی بعضیش اصلاً نمونه ندارد.

این ملّت، چنین ملتی است. ما اگر نمایندهٔ مجلس شدیم، نمایندهٔ این ملتیم. خوب؛ این ملتِ به این عظمت، جلالت قدر و عزّت، از وقتی بندهٔ خدا شد، سر در مقابل غیر خدا فرود نیاورد. شانزده سال است که این ملتْ به دنبال عبدِ صالحِ خدا حرکت کرده و همهٔ قیود بندگی قدرتها، شخصیتها و مقامات را برای خاطر بندگی پروردگار، بُریده است. پناه خودش را از همه قطع کرده و به خدای متعال پناه برده است. چنین ملّتی، عزیز است. «عزّ جارک.» ای خدای متعال! آن‌که به تو پناه می‌آورد، عزیز است. خدا پناه آورنده به خودش را وا نمی‌گذارد. آن شأن لئام است که کسانی را که به آنها پناهنده می‌شوند و با آنها پیوند دوستی می‌بندند، در گرفتاریها رها می‌کنند. «اکرم الاکرمین» کسی را که به او پناه آورده است، عزیز می‌دارد؛ همچنان که خود او عزیز است. «عزّ جارک و جلّ ثنائک.» همان‌طور که می‌گوییم «جلّ ثناءاللّه»، همین‌طور هم می‌گوییم «عزّ جار اللّه». باید این عزّت حفظ شود. نمایندهٔ مجلس نباید خدای ناکرده یک وقت در مقابل کسانی که با این نظام دلِ همراه ندارند، یا فلان آدم طاغوتی که یک شاهی صنّار پول در جیبش است احیاناً فرض کنید در قضایای انتخابات یک خرج بیخود هم کرده است سر فرو آورد. یا در مسافرت به حوزهٔ انتخابی، یا فلان نقطهٔ دیگر (احیاناً عرض می‌کنم. این مسائل ممکن است گاهی پیش آید)به جای این‌که شما را در حسینیهٔ حزب‌اللّه و خانهٔ فلان شهید ببینند، خبردار شوند که به خانهٔ فلان آدمی که با انقلاب، نظام اسلامی و با اصل اسلام هیچ رابطه‌ای ندارد یا رابطهٔ خوبی ندارد، رفته‌اید. این، حفظ عزّت اسلام نیست.

خوب؛ این یکی از این بایدها و نبایدهاست. اینها، آن چیزهایی است که مورد توجّه است. یا فرض بفرمایید یکی از مسائلِ مربوط به بایدها و نبایدهای این مجلس، این است که ذرّه ذرّهٔ وقت آن، قیمت دارد. وقت نباید هدر برود. بدین صورت که مثلاً در وقت معیّن، سرِ این مأموریت حضور نداشته باشیم،

یا در هنگام مباحثات، در مباحثات داخل نباشیم. فرض کنید، در حالی که شخصی به دفاع از مسأله‌ای می‌پردازد و دیگری رد می‌کند، ما برای خودمان مشغول مطالعه یا مذاکره باشیم، یا فرصت نمایندگی را برای کارهای غیر نمایندگی مغتنم بشماریم. من عرض می‌کنم: شغل نمایندگی، اعزّ از مشاغل دیگر و قیمت وقتِ مجلس، حتّی از تحصیلِ علم بالاتر است؛ چه رسد به تحصیل مال یا تأمین آتیه! در داخل مجلس، همهٔ اهتمام باید به کاری باشد که در صحن مجلس یا در داخل کمیسیون می‌گذرد. این، اساس قضیه است. حضور باید تأمین باشد و حتماً همه در مجلس حاضر باشند؛ مگر این‌که اضطراری باشد. خدای متعال هم در نماز و روزه، اضطرار را به شکلّی قبول فرموده است. آن، بحث دیگری است. در غیر موارد اضطراری، همه نمایندگان در سر مأموریت‌شان حاضر می‌شوند؛ در حالی که استراحت کرده‌اند و برای لایحهٔ مورد بحث‌شان، پیش مطالعه کرده‌اند و آماده‌اند که راجع به لایحهٔ دولت یا طرحی که در مجلس مطرح است، منصفانه، از روی کمال بینش و دقّت و با استفاده از نظرات کارشناسی، نظری بدهند و تصمیمی بگیرند.

باید مجلس این‌گونه باشد. یک دقیقه از وقت این مجلس نباید هدر برود. این قبیل مسائل، جزو شؤون نمایندگی مجلس و چیزهایی است که عزّت، عظمت و قرار گرفتن مجلس در موضع حکمت، وابسته به اینهاست، که اگر این رعایت نشود، مجلس از آن پایگاه خواهد افتاد.»(۱)

۲/۹- نمایندهٔ خوب یعنی مؤمن، شجاع، آگاه و دانا و...

«مجلس خوب، کلید کارهای صحیح در یک کشور است. در مجلس خوب، نمایندهٔ خوب حضور دارد. نمایندهٔ خوب، یعنی نمایندهٔ مؤمن، شجاع، آگاه، دانا، دارای احساس مسؤولیت، و علاقه‌مند به کار بزرگی که بر دوش او نهاده شده است.»(۲)

---

۱ - دیدار با نمایندگان چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷٤/۳/۸.

۲ - بیانات در دانشکده افسری، به تاریخ ۷٤/۱۲/۱٦.

۲/۱۰- چون چشمی تیزبین و مغزی مصلحت شناس

«همواره مجلس محترم باید همچون چشمی تیزبین و مغزی مصلحت شناس و سرانگشتی گره‌گشا عمل کند.»(۱)

۲/۱۱- کنارگذاشتنِ کارهای جزیی و ایراد نطق برای خوشامدِ خطّ های سیاسی

«بایستی کارهای جزیی و ایراد نطق برای جلب توجّه این یا آن را و این‌که فلان طایفه و اهل فلان شهر و فلان روستا از ما راضی شوند و فلان خطّ سیاسی از ما خوشش بیاید، این کلمه را بگوییم یا نگوییم، این تأیید را بکنیم یا نکنیم، کنار گذاشت. اینها کارهای مجلس نیست. بعضی معوّق کار مجلس است، بعضی هم خنثی است. اگر بعضی از نمایندگان، به‌خاطر این‌که اهل حوزهٔ انتخابیه خوش‌شان بیاید، پیشنهادی بکنند و بگویند فلان جا فلان چیز را بسازید که دولت الان آمادگی و بودجه هم ندارد و در برنامه هم نیست، این کارها مناسب شأن نمایندگی نیست. »(۲)

۲/۱۲- خوب و درست و متقن انجام دادنِ کارها

«ارزش یک دقیقه وقت شما خیلی زیاد است. نبایستی یک دقیقه وقتِ مقرّر و موظّف مجلس - چه در کمیسیونها و چه در داخل صحن مجلس - تلف و ضایع شود. باید فعّال حرکت کنید. واقعاً مسؤولیتِ سنگینی است. خدای متعال در روز قیامت، از یکایک دقایق و اقدامات شما در این کار سؤال خواهد کرد. از همهٔ آن تأییدها یا ردهایی که می‌کنید، سؤال خواهد کرد. اگر تأیید نکنید و بگویید پس حالا که این قدر سخت است، کارت سفید می‌دهیم یا در این مجلس بی‌طرف می‌شویم؛ از این هم سؤال خواهد کرد که چرا رأی ندادید؟ باید رأی دهید. وقتی که شما در امری حَکَم هستید و برای تصمیم‌گیری جهت کاری بزرگ، شما را در آن‌جا نصب کرده‌اند، باید آن کار را انجام دهید. اگر انجام هم ندهید، مؤاخذه خواهید شد. اولاً موظفید انجام دهید،

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح دوره پنجم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۱۱.

۲ - بیانات در دیدار نمایندگان ملس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۲۵.

ثانیاً خوب و درست و متقن انجام دهید. قضیه این است. کار بسیار سنگینی است.

اگر با این دید به نمایندگی نگاه کردید، آن وقت همهٔ آنات شما حسنه است. بدانید هیچ عبادتی هم دیگر بالاتر از کاری که شما می‌کنید، نخواهد بود. هیچ کس غصه نخورد که من با آمدن به مجلس، مثلاً از فلان وظیفهٔ عبادی بازماندم و فرضاً دیگر عمره و یا زیارت نمی‌توانم بروم. نخیر؛ این به مراتب از آن بالاتر است. اگر این گونه عمل کردید، از هر عبادتی در میزان الهی سنگین‌تر است. با احساس مسؤولیت و مراقبت نمایندگان الهی و کرام‌الکاتبین و «کنت انت‌الرّقیب علیّ من وارئهم و الشّاهد لما خفی عنهم»، خود خدای متعال هم مراقب شماست.»(۱)

۲/۱۳- تنظیمِ گفتارها و نطقهای خود براساس الگویی از رفتار سیاسی سالم

«محسوس‌ترین و نقدترین هدیهٔ نمایندگان محترم به مردمی که آنان را به مجلس فرستاده‌اند، آن است که با منش و گفتار خود، امید و نشاط و آرامش را بر فضای عمومی کشور حاکم سازند و گفتارها و نطقهای خود را همچون الگویی از رفتار سیاسی سالم و سرشار از سماحت و تحمل و انصاف، تنظیم کنند.»(۲)

۲/۱٤- بهره جستن از همهٔ فرصتها و مغتنم شمردنِ زمان نمایندگی

«در میان گرفتاریها و مشکلات عمومی، شناختِ فوریتها و اوّلویتها، هنر بزرگ مجلس شورای اسلامی است. مشکلات عمومی‌تر، محسوس‌تر، مرارت‌بارتر را باید جست و به رفع آنها همت گماشت. مسالهٔ اشتغال، مسالهٔ ارزش پول ملی، مسالهٔ امنیّت، مسالهٔ گرانی و مسائل چند دیگری هست که برای پرداختن به آن از همهٔ فرصتها باید بهره جست و زمان نمایندگی را که بسی زودگذر است، برای گشودن این گره‌ها باید مغتنم شمرد. خطای بزرگ آن است که این خواسته‌های حقیقی مردم به دست غفلت سپرده شود و

---

۱ - دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۲۹.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۹/۳/٦.

خواسته‌های جناحی و حزبی و شخصی به جای مصالح ملی بنشیند.»(۱)

۲/۱۵- شایسته‌گزینی و ارزش‌گرایی در گفتار و رفتار

«شایسته‌گزینی و ارزش‌گرایی و شجاعت، معیار درست برای قول و فعل نمایندگان است.»(۲)

۲/۱۶- با ایمان و خدمتگزار و عدالتخواه و امین بودن

«مردم همیشه طرفدار نمایندگانی با ایمان، خدمتگزار، عدالتخواه، امین، و تلاشگر در راه عزّت و استقلال کشورند، و در هر دوره کسانی را که دارای این ویژگیها دانسته‌اند، به نمایندگی برگزیده‌اند. به اعتماد مردم ارج نهید و از این ویژگیها در مجلس، پاسداری کنید.»(۳)

۲/۱۷- ساده زیستی و پرهیز از اسراف و هزینه کردن بیت‌المال در امور شخصی

«پیوند حقیقی با مردم، مستلزم حضور در میان آنان و دور نشدن از سطح متوسط زندگی آنان است. ساده زیستی و پرهیز از اسراف و پرهیز از هزینه کردن بیت‌المال در امور شخصی و غیر ضروری، شرط لازم برای حفظ این پیوند است. ترویج فرهنگ اشرافیگری و تجمّل و سفرهای پرهزینه و بیهودهٔ خارجی از کیسهٔ مردم، دور از شأن نمایندگی و عامل گسیخته شدن پیوند نماینده با مردم است.»(٤)

۲/۱۸- پرهیز از اسراف در هزینه‌ها و سفرها

«یکی هم مسالهٔ اسراف و اینهاست؛ اسراف در هزینه‌ها، اسراف در سفرها؛ اینها هم چیزهایی است که گاهی بعضی از نمایندگان محترم به من می‌نویسند یا می‌گویند. خود شما باید به این نکته توجه کنید، نگذارید جوری بشود که مجلس شورای اسلامی آن حالت پارسایی و زهد را از دست بدهد؛ خیلی

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۹/۳/٦.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/٦.

۳ - همان.

۴ - همان.

بایستی به این مسأله توجه شود.»(۱)

۲/۱۹- استفاده کردن از همهٔ ظرفیتِ کاریِ مجلس

«نکته‌یی که بسیار مهم است، این است که از همهٔ ظرفیتِ کاری مجلس استفاده کنید. اگر قرار باشد یک روز دستگاهی بخواهد موفق‌ترین مجلس ایران را در دورهٔ بعد از انقلاب ارزیابی کند، بلاشک موفق‌ترین مجلس، مجلسی است که توانسته از همهٔ ظرفیتِ کاری خود استفاده کند. ظرفیت قانون‌گذاری، یکی از ظرفیتهای بسیار مهم است. ابزارهای نظارت در دست شما قرار دارد. دیوان محاسبات را دست کم نگیرید. من در مجالس قبلی مکرّر به مسؤولان و دست‌اندرکاران می‌گفتم دیوان محاسبات را خیلی جدّی بگیرید؛ این ابزار بسیار مهمی است. به شما هم این نکته را عرض می‌کنم. البته بعضی گوش کردند، بعضی هم گوش نکردند؛ اما شما گوش کنید. دیوان محاسبات خیلی مهم است. بودجهٔ عظیم این ملت، تنها درآمد عمدهٔ عمومی ملت است که در اختیار دستگاهها قرار می‌گیرد؛ باید مشخص باشد که این بودجه چگونه خرج شد. مسالهٔ تفریغ بودجه و تشخیص صحت و سقم کاری که انجام گرفته، یکی از مهمترین ابزارهای نظارتی شماست؛ از این غفلت نکنید. اگر بخواهید از ابزارهای نظارتی استفاده کنید، همهٔ تلاش خود را بر این قرار دهید که ارتباط با دستگاههای اجرایی و تحت نظارتتان، قانونی باشد. بعضی از ارتباطهای مخدوش، مطلقاً به ضرر شماست. نمی‌خواهیم به کسی یا چیزی یا جمعی اشاره کنیم؛ اما در فرضهای ذهنی می‌گنجد که بین بخشی از نمایندگان و بخشی از دستگاههای تحت نظارت، ارتباطاتِ مخدوش و غیرصحیحی به‌وجود بیاید. این، قطعاً نظارت را مخدوش خواهد کرد و قدرت نظارت را خواهد گرفت و توانایی عظیمی که قانون به مجلس داده است، از مجلس سلب خواهد کرد؛ آن‌گاه مجلس دیگر اثرگذار نخواهد بود.»(۲)

---

۱ - بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/٤/۳

۲ - بیانات در دیدار با نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۲۷

۲/۲۰- تلاش برای رشد مجلس در جهتِ صحیح و به سمت اهداف

«ما باید سازوکاری پیدا و دنبال کنیم که مجلس روزبه‌روز در همین جهتِ صحیح و به سمت اهداف رشد کند و پیش برود؛ کارایی و تأثیرش در کشور زیاد شود تا بتواند به‌طور واقعی اثرگذاری کند و حرکت کلّی کشور را با ایجاد قوانین و با نظارتهای بجا و با موضع‌گیریهای درست، روزبه‌روز پیشرفته‌تر و متعالی‌تر کند؛ بخصوص که دشمنان نظام اسلامی همواره یک مجلس بی‌نقش را خواسته‌اند؛ مجلسی که تأثیری نداشته باشد، یا تأثیر منفی داشته باشد. نخیر، مجلس باید اثرگذار، پُررنگ، فعال و دارای نقش باشد؛ همهٔ تلاش باید دنبال این باشد.»(۱)

۲/۲۱- بشدّت مراقب خویش بودن و دورهٔ مسؤولیت را حسنه‌یی ماندگار ساختن

«نمایندهٔ ملت از جنس ملت است. شما نه از قصرهای رفیع و خاندانهای اشرافی، که از متن مردم، از مدرسه و حوزه و دانشگاه، و از میدانهای کار به مجلس گسیل شده‌اید. این رابطه و این منش را پاس بدارید و برای خود نگاه دارید. خوی اشرافی و گرایش به اسراف و طعمه انگاشتن این مسؤولیت، بلای بزرگی است که گاه مردمِ سابقاً نجیب و پارسا هم ممکن است نتوانند خود را از آن برحذر بدارند. همه باید بشدّت مراقب خویش باشیم و دورهٔ مسؤولیت خود را، حسنه‌یی ماندگار، و نه سیئه‌یی دامنگیر، بسازیم. در این کار دشوار کمک خواستن متضرعانه از خداوند رحیم و قدیر، و مراقبت از خود، بزرگترین کمک‌کار تواند بود.»(۲)

۲/۲۲- تلاش در جهتِ تطبیقِ هر چه بیشتر خود با سوگندنامه

«عزیزان من! دوران نمایندگی کوتاه، و مسؤولیت شما سنگین، و هر فعل و ترک و گفت و سکوت شما در دیوان الهی ثبت و ماندگار است. سوگندنامه را که باید با نیّت و جِدّ خوانده شود، همواره در یاد نگهدارید و خود را با آن

---

۱ - همان.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۷/۳/۷

تطبیق کنید، بدین ترتیب حسنهٔ ماندگاری از خود بر صحیفهٔ الهی باقی خواهید گذارد.»(۱)

۲/۲۳- قرار دادنِ همهٔ توان و ظرفیت خود در خدمت مجلس

«شکر نعمت نمایندگی در آن است که قدر آن دانسته شود و نماینده در همهٔ این دوران، همهٔ توان و ظرفیت خود را در خدمت آن قرار دهد. سرگرم شدن به هر کاری که در این وظیفه خلل وارد آورد، ناروا و ناسپاسی است. حضور کامل در همهٔ جلسات عام و خاص مجلس، لازمهٔ حتمی این وظیفه‌گزاری است.»(۲)

۲/۲٤- وقت گذاشتن روی قانون و روی نظارت

«آنچه که به نظرم می‌آید که خیلی مهم است، این است که روی قانون و روی نظارت - که این دو موضوع اساسی وظایف مجلس هست - دوستان خیلی بایستی وقت بگذارند.»(۳)

۲/۲۵- ترویجِ فرهنگ قانونمداری در کشور از طریقِ احترام به قانون در مجلس

«مسالهٔ دیگر هم - که حالا دارد صحبت ما طولانی می‌شود - مسالهٔ فرهنگ قانونمداری در کشور است. ما واقعاً احتیاج داریم به این‌که قانون در تمام امور کشور، یک شاخص، یک محور، یک فصل‌الخطاب محسوب شود. اگر ما قانونمدار باشیم، واقعاً این، زندگی مردم را روان خواهد کرد؛ درست مثل چراغهای سبز و قرمز سر تقاطعها. ببینید رعایت نکردن این مسأله چقدر مشکل ایجاد می‌کند. خوب، شما با اتومبیلتان رسیدید سر چهارراه. فرض کنید یک دقیقه، دو دقیقه چراغ سبز بود و داشتند می‌رفتند؛ تا شما رسیدید، قرمز شد. سخت است دیگر؛ باید حالا مدتی این‌جا بایستید. ورود شما در این منطقهٔ ممنوعه، برای خاطر آسایش خودتان و دل خودتان، موجب می‌شود که چند ده

---

۱ - همان.

۲ - همان.

۳ - بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۷/۳/۲۱

برابر شما گاهی آدم و اتومبیل در دو طرف مسیر کارشان دچار اختلال بشود؛ آن کسی هم که به عنوان پلیس راهنمایی آن وسط ایستاده که باید کار را تنظیم کند، دچار مشکل بشود. خوب، قانون را رعایت کنید تا این همه مشکل به وجود نیاید. ببینید، این یک مثال واضحی است که به طور روزمره با آن مواجه‌ایم و لذا غالباً هم رعایت می‌کنند. همهٔ جاها قانون همین است. اگر رعایت قانون شد، کارها روان می‌شود؛ اگر بی‌قانونی آمد وسط میدان - که هر کسی هم برای بی‌قانونیِ خودش بالاخره یک توجیهی دارد؛ یکی می‌گوید آقا این قانون حق من را ضایع کرد، این قانون نمی‌دانم چنین بود، این قانون چنان بود؛ اما این توجیه‌ها قابل قبول نیست - کارها مختل می‌شود.

اگر بی‌قانونی رائج شد، کارها گره خواهد خورد؛ ترافیک سنگین خواهد شد، گره‌های ترافیکی به وجود می‌آید، کار مردم از بین می‌رود، مصالح مردم پامال می‌شود. همه بایستی به قانون احترام بگذارند. و من به شما عرض بکنم؛ این مورد هم مثل موارد دیگر از چیزهایی است که فرهنگ آن بایستی از نخبگان سرریز بشود به بدنهٔ جامعه. اگر شما که جزو نخبگان هستید، قانون را رعایت نکردید، انتظار نداشته باشید که بدنهٔ جامعه قانون را رعایت کند. ادعای نخبگی بکنیم- نخبگی سیاسی، نخبگی علمی - اما در همان مورد کارِ خودمان به قانون بی‌اعتنایی کنیم.»(۱)

۲/۲۶- برگزاریِ جلسات اخلاقی و معرفتی و معنوی در مجلس

«شما که می‌خواهید رعایتَ اخلاق اسلامی را در قوانینتان مورد توجه قرار بدهید، خوب است که عملاً هم جلسات اخلاقی و معرفتی داشته باشید. انسان خالی می‌شود. در بحبوحهٔ کار، انسان تهی می‌شود. یک مقداری باید در وسط این گرماگرمِ کارهای اجرایی، آسمانی شد، خدایی شد، بالا رفت، سبک شد و دوباره برگشت. بنده یک وقتی مثال می‌زدم به این آبی که از آسمان می‌آید پاکیزه و طاهر و طیب، بعد توی این استخرها و توی این دریاها و دریاچه‌ها آلوده می‌شود؛ بعد از آلوده شدن، باز تبخیر می‌شود، می‌رود بالا؛ دوباره پاکیزه می‌شود، برمی‌گردد. برویم بالا و پاکیزه شویم و برگردیم. من و شما خیلی

---

۱ - بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/٤/۳

احتیاج داریم.

ما از دورانی که در قم بودیم، یک رفیقی داشتیم که از لحاظ معنوی خیلی من به او دلبستگی داشتم؛ از جلسات ایشان - جلسات دوستانهٔ دو نفری، سه نفری که می‌نشستیم با هم گعده‌های طلبگی می‌کردیم - من خیلی بهره می‌بردم؛ از معنویات او، از خلقیات او، از گفتارها و رفتارهای معرفتی او. ایشان را سالها ندیده بودیم؛ چون رفته بود نجف و ما هم که این‌جاها مشغول بودیم، سرگرم بودیم. بعد از آن‌که من رئیس جمهور شده بودم، ایشان به ایران آمده بود. یک وقت تصادفاً ایشان را دیدم، گفتم رفیق! من الان به تو احتیاجم بیشتر از آن وقت است. من حالا رئیس جمهورم؛ آن وقت یک طلبهٔ معمولی بودم. قرار گذاشتیم که هر هفته‌ای، دو هفته‌ای یک بار بیاید پیش ما؛ و همین جور هم بود تا از دنیا رفت؛ رحمةاللّه علیه. ما نیاز داریم. هر کدام مسؤولیتمان بیشتر است، نیازمان بیشتر است. «آنان که غنی‌ترند، محتاج‌ترند» به این جلسات اخلاقی، به این جلسات معنوی.»(۱)

۲/۲۷- اُنس با قرآن و دل دادن به قرآن

«دلمان را بدهیم به قرآن. هر کلمه‌ای از این کلمات قرآن می‌تواند یک انقلابی در دلهای ما به وجود بیاورد؛ البته برای کسی که مأنوس با قرآن باشد. به حسب تجربه، آدمی که مأنوس با قرآن نباشد، بهرهٔ زیادی هم از قرآن نمی‌برد. «اَیُّکُمْ زادَتْهُ هذِهِ ایماناً.»(۲) آیه‌ای که می‌آمد، منافقین می‌گفتند ها چی شد؟ ایمانتان زیاد شد؟ چیزی از قرآن نمی‌فهمیدند. اگر انس با قرآن باشد و دل دادن به قرآن باشد، انسان آن وقت می‌بیند از هر کلمهٔ قرآن یک قطرهٔ مصفا و پاکیزه‌ای نوش جان می‌کند؛ نوری به دل انسان می‌تابد. به این قرآن و به این تلاوت توجه بشود؛ بخصوص که حالا برای کسانی که احتیاج به ترجمه دارند، با ترجمه هم همراه است.»(۳)

---

۱ - همان.

۲ - سورهٔ توبه: آیهٔ ۱۲٤.

۳ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۸/٤/۳

۲/۲۸- جدّی گرفتنِ کار بررسی در کمیسیونها

«کمیسیونها در مجلس خیلی وظیفه و نقش بر عهده دارند. کمسیونها خیلی باید کار کنند. صحن علنی مجلس البته جای تصمیم‌گیری است، اما کار بنیانی در کمیسیونها انجام می‌گیرد؛ بلکه حتّی ما در طول این سالهای متمادّی در مجلس کسانی را سراغ داشتیم که قبل از این‌که بیایند توی کمیسیون اظهارنظر کنند، خودشان پیش‌مطالعه می‌کردند، می‌رفتند نگاه می‌کردند، مطالعه می‌کردند، جوانب قضیه را می‌سنجیدند. این‌جور کاری خیلی خوب است. آن وقت شما هنگامی که وارد مجلس شدید، وارد صحن شدید، قانون که مطرح شد، موافق و مخالف که صحبت می‌کنند، هر نکته‌ای از سخنان آنها مورد توجه قرار می‌گیرد. این که نباشد، آدم خالی‌الذهن باشد، حرف موافق و مخالف مثل این است که یک چیزی دارند توی فضا و هوا می‌گویند؛ تصمیم‌گیری انسان هم تصمیم‌گیری متکی به حجّت نخواهد بود؛ چه دربارهٔ قانون، چه دربارهٔ بعضی از مصوبات دیگر؛ تعیین اشخاص، وزیر، غیر وزیر. وقتی قبلاً مطالعه شده باشد، انسان با حجّت وارد می‌شود. گاهی می‌شود که ده نفر مخالفت می‌کنند، فضا فضای مخالف است؛ اما شما که موافقید، استدلال دارید، فکر دارید و بر طبق آن اجتهاد و فهمی که از مسأله دارید، عمل می‌کنید؛ این درست است. یعنی می‌خواهم خدمت آقایان و خانمها عرض کنم که کار بررسی در کمیسیون، بلکه قبل از کمیسیون را باید جدّی گرفت. لذا حضور در کمیسیونها خیلی مهم است، و حضور سر ساعت و حضور مستمر خیلی اهمیت دارد.»(۱)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۹/۳/۱۸

گفتار دوازدهم

مردم‌سالاری و خدمت به محرومان

اشاره:

مجلس مظهر مردم‌سالاری دینی است و نمایندگی در مجلس، حضور در عرصهٔ خدمتگزاری به مردم می‌باشد.

مجلس مظهر اعتماد مردم و محصول رأی و ارادهٔ آنها و وسیلهٔ حضور تعیین کنندهٔ آنها در گزینش گردانندگان امور و نیز در تقنین قوانین حاکم بر حرکت عمومی کشور است.

مجلس، مظهر حضور و ارادهٔ مردم در صحنه‌های گوناگون سیاسی و اقتصادی است. اگر مردم چیزی را در زمینه‌های اقتصادی یا سیاسی بخواهند که محقق شود یا نشود و اموری را طلب کنند که به سرنوشت کشور ارتباط پیدا می‌کند، باید ارادهٔ خویش را از زبان نمایندهٔ خود مطرح کنند و به صورت قانون درآورند و این قانون در سطح کشور عمل بشود. این، تأثیر مردم در قانون‌گذاری است.

مجلس شورای اسلامی، به معنای حقیقی کلمه، مظهر اراده و حاکمیت مردم است و همان‌طور که تشکیل آن با ارادهٔ ملت است، تصمیم‌گیریها و جهت‌گیریهای آن نیز باید طبق ارادهٔ مردم و منطبق با نیازهای آنان باشد. نمایندگان محترم برای این‌که بتوانند این مقصود را برآورده کنند، باید با توده‌های مردم و انتخاب‌کنندگان خود، در تماس و ارتباط باشند و

نیازهای راستین و خواسته‌های بحق آنان را بدرستی و از نزدیک شناخته و آن را در مصوبات مجلس رعایت نمایند.

نخستین هدف برای نمایندگان باید این باشد که در قلمرو قانون‌گذاری، به گشودن گره‌ها و از میان برداشتن مشکلات زندگی مردم همت گماشته و هیچ انگیزه‌ای را بر آن مقدّم ندارند. نمایندگان باید مردمی باشند و درد و محرومیت را چشیده باشند و مردمی بمانند.

بدون شک یکی از بارزترین جلوه‌های مردم‌سالاری و رسیدگی به حال مردم، خدمت به محرومان است. نمایندگان مجلس باید رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان و محرومان و رفع فقر و محرومیت و نجات طبقات مستضعف و محروم و پابرهنگان را در تنظیم قوانین در اوّلویت قرار دهند و طرحها و پیشنهادهایی که مربوط به عمران و رفاه حال ملت -خصوصاً محرومان و مستضعفان است- را انقلابی و با سرعت تصویب نمایند. بحمدالله مجلس تا کنون چنین بوده و در آینده نیز باید ان شاء الله چنین باشد. نمایندگان مجلس باید در آینده نیز در عرصه مردم‌سالاری و خدمت به محرومان کوشاتر بوده و همت و کارشان در این عرصه را مضاعف گردانند.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان در رأس برنامه‌ها

«امید آن است که رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان کشور که قسمت اعظم ملت مظلوم را در بر می‌گیرد در رأس برنامه‌ها قرار گیرد.»(۱)

۱/۲- تصویبِ انقلابی و سریع طرحها و پیشنهادهای مربوط به عمران و رفاه حال ملت

«طرحها و پیشنهادهایی که مربوط به عمران و رفاه حال ملت خصوصاً مستضعفین است انقلابی و با سرعت تصویب کنید، و از نکته‌سنجی‌ها و تغییر عبارات غیر لازم که موجب تعویق امر است اجتناب کنید، و از وزارتخانه‌ها و مأموران اجرا بخواهید که از کاغذبازیها و غلط‌کاریهای زمان طاغوت اجتناب کنند و رفاه ملت مظلوم و عقب افتادگیهای آنها را به طور ضربتی تحصیل و ترمیم کنند.»(۲)

۱/۳- هدایت و ارشادِ مردم

«مجلس اسلامی باید ملت و دیگران را ارشاد کند، چون مسائل به خارج منعکس می‌گردد و تأثیر روی مردم می‌گذارد. از این جهت مسؤولیت مجلس به عنوان یک مرشد و هدایت‌کننده برای مردم زیاد است.»(۳)

۱/٤- پیاده کردن عدالت اسلامی

«شما دوستان محترم، نمایندهٔ ملتی هستید که جز به اسلام بزرگ و عدالت الهی- اسلامی فکر نمی‌کنند؛ و انتخاب شما برای پیاده نمودن عدالت اسلامی که در طول سلطنت ظالمانه و غاصبانه رژیم شاهنشاهی از آن محروم بودند؛ رژیمی که ثروت سرشار کشور را به خود و هم‌پیمانان نامیمون خود اختصاص

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ٣٦٢.

۲ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ٣٦٤.

۳ - صحیفه امام، ج۱۸، صص ۲۰۲ و ۲۰۳.

داد و برای ادامهٔ سلطهٔ جبارانهٔ خود به جیب ابرقدرتها ریخت و ملت مظلوم را در سطح بسیار وسیعی از اوّلین احتیاجات محروم و به خاک سیاه نشاند، و کشور را در تمام زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی وابسته به اجانب و خصوصاً امریکا کرد.(۱)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- به کرسی نشاندنِ رأی و ارادهٔ ملت مسلمان و انقلابی

«مجلس شورای اسلامی، نقطهٔ امید نظام و مظهر اقتدار و اختیار ملت است. جایگاه مقدّسی است که همیشه و در همهٔ احوال، می‌تواند و می‌باید رأی و ارادهٔ ملت مسلمان و انقلابی را به کرسی بنشاند و مصلحت مردم را در شکل مقررات لازم‌الاتباع در بافت و رفتار نظام و حکومت، تضمین کند. خانهٔ مردم و ملجأ دولت مردمی و مظهر ارزشهای اسلام ناب محمّدی(صلّی‌اللّه‌علیه‌واله) و به تعبیر امام حکیم و فقیدمان، عصارهٔ فضایل ملت است.»(۲)

۲/۲- انعکاس نظرات و ارادهٔ ملت در قوانین و مقررات

«جایگاه مجلس، جایگاهی است بسیار عالی؛ انعکاس نظرات و ارادهٔ ملت در قوانین و مقررات کشور و رگه‌های اجرایی کشور است؛ این چیز کمی نیست. مجلس بحمدالله در نظام جمهوری اسلامی، تا حدود زیادی معنای واقعی خودش را پیدا کرد. مجلس، جای افرادی از بطن توده‌های انقلابی مردم است؛ آدمهایی علاقه‌مند و دلسوز- البته به طور اکثر- افرادی که می‌خواهند برای ملت کاری انجام بگیرد، و تلاش می‌کنند که در این کار خوبی که مورد علاقهٔ آنهاست، به نحوی سهیم باشند.»(۳)

۲/۳- تماس و ارتباط با توده‌های مردم

«مجلس شورای اسلامی، به معنای حقیقی کلمه، مظهر اراده و حاکمیت

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳٦۱.

۲ - پیام به نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مردم ایران، به تاریخ ٦۸/۱۰/۱۸.

۳ - بیانات در دیدار با وزیر و مسؤولان وزارت کشور و استانداران، به تاریخ ۷۰/۹/۲۷.

مردم است و همان‌طور که تشکیل آن با ارادهٔ ملت است، تصمیم‌گیریها و جهت‌گیری کلّی آن نیز باید طبق ارادهٔ مردم و منطبق با نیازهای آنان باشد. نمایندگان محترم، برای این‌که بتوانند این مقصود را برآورده کنند، باید با توده‌های مردم و انتخاب کنندگان خود، در تماس و ارتباط باشند و نیازهای راستین و خواسته‌های بحقِ آنان را به درستی و از نزدیک بشناسند و آن را در مصوبات مجلس رعایت کنند.»(۱)

۲/٤- کمک به محرومان سرلوحهٔ مسؤولیتهای نمایندگی

«در تنظیم برنامه‌های کشور، اصلی‌ترین مسأله عبارت است از رفع فقر و محرومیت و نجات طبقات مستضعف و محروم و پابرهنگان؛ که از تبعات دوران ستمشاهی و آثار سلطهٔ بیگانگان است. همهٔ برنامه‌های اقتصادی و تولیدی و سازندگی و رونق اقتصادی، باید به این هدف متوجه باشد و تنها در این صورت است که این برنامه‌ها، درست و قابل قبول است. نمایندگان محترم باید در قوانین مصوّب و نیز در مواجهات خود با مسؤولین اجرایی کشور، این را اصل بدانند و وظیفهٔ کمک به محرومان را سرلوحهٔ مسؤولیتهای نمایندگی خود قرار دهند.»(۲)

۲/۵- وارد کردنِ رأی و خواست مردم در مسیر جهت‌گیری و منشِ عمومیِ نظام

«در نظام ما، مجلس حقاً جایگاه ممتازی دارد. این حقیقتی است که در محیط اسلامی، رأی و خواست مردم، در مسیر، جهت‌گیری و منش عمومی نظام، تأثیر بنیانی و تعیین‌کننده‌ای دارد و باید داشته باشد. پس، این جایگاه بسیار والایی است. یعنی در حقیقت یکی از بزرگترین، مهمترین و حساس‌ترین معابری است که نظم اسلامی، از آن به سمت هدفهای خود عبور می‌کند. مجلس شورای اسلامی، چنین شأن و جایگاهی دارد.»(۳)

---

۱ – پیام به مناسبت افتتاح چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۷.

۲ – همان.

۳ – بیانات در دیدار با نمایندگان دوره چهارم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷٤/۳/۸.

۲/۶- مستحکم کردنِ رابطهٔ خود با توده‌های مردم بخصوص قشرهای محروم

«توصیهٔ این‌جانب به نمایندگان محترم آن است که رابطهٔ خود را با توده‌های مردم بخصوص قشرهای محروم برقرار و مستحکم سازند. این کار، هم نیازهای حقیقی مردم را به آنان نشان خواهد داد، هم اوّلویتها را مشخص خواهد کرد و هم اهمیت رعایت بیت‌المال و حذف هزینه‌های غیر لازم را آشکار خواهد نمود و نمایندگان محترم را در ارائهٔ طریق به مسؤولان دولتی و نیز در عمل شخصی، از معرفت لازم برخوردار خواهد ساخت.»

۲/۷- غفلت نکردن از خواسته‌های حقیقی مردم

«مسالهٔ اشتغال، مسالهٔ ارزش پول ملی، مسالهٔ امنیّت، مسالهٔ گرانی و مسائل چند دیگری هست که برای پرداختن به آن از همهٔ فرصتها باید بهره جست و زمان نمایندگی را که بسی زودگذر است، برای گشودن این گره‌ها باید مغتنم شمرد. خطای بزرگ آن است که این خواسته‌های حقیقی مردم به دست غفلت سپرده شود و خواسته‌های جناحی و حزبی و شخصی به جای مصالح ملی بنشیند.»(۱)

۲/۸- همت گماشتن به گشودن گره‌ها و از میان برداشتن مشکلات زندگی مردم

«نخستین هدف برای نمایندگان باید این باشد که در قلمرو قانون‌گذاری، به گشودن گره‌ها و از میان برداشتن مشکلات زندگی مردم همت گمارند و هیچ انگیزه‌یی را بر آن مقدّم ندارند.

بی‌شک نباید متوقع بود که همهٔ مشکلات در زمانی کوتاه از میان برود. لیکن آنچه مردم را خرسند و خشنود می‌سازد مشاهدهٔ اهتمام و جدّیت نمایندگان و لمس کردن آثار محسوس آن است و اگر این انتظار برآورده نشود، اعتماد آنان به برگزیده‌ی خود نیز دیری نخواهید پایید.»(۲)

---

۱ - پیام به مناسبت افتتاح پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۱۱.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۹/۳/٦.

۲/۹- انعکاس خواستهای حقیقی و فوریِ محرومان درمجلس

«نمایندگان محترم غالباً وابسته به قشرهای متوسط و برخاسته از متن توده‌های میلیونی مردم‌اند، توقع می‌رود که میان آنان و توده‌های مردم بویژه مستضعفان و محرومان، رابطه‌یی مداوم برقرار باشد و رنجها و محرومیتها و خواستهای حقیقی و فوری این قشرها، در مجلس که خانهٔ ملت و محل امید آن است، انعکاسی شایسته بیابد. نماینده‌ی از همّت و نظر بلند برخوردار است که از صف صدرنشینان و برخورداران عبور کرده خود را به دورافتادگان و کوته‌دستان برساند و با آنان و برای آنان باشد.»(۱)

۲/۱۰- پیوند حقیقی با مردم از طریقِ حضور در میان آنان

«پیوند حقیقی با مردم، مستلزم حضور در میان آنان و دور نشدن از سطح متوسط زندگی آنان است. ساده زیستی و پرهیز از اسراف و پرهیز از هزینه کردنِ بیت‌المال در امور شخصی و غیر ضروری، شرط لازم برای حفظ این پیوند است. ترویج فرهنگ اشرافیگری و تجمّل و سفرهای پرهزینه و بیهودهٔ خارجی از کیسهٔ مردم، دور از شأن نمایندگی و عامل گسیخته شدن پیوند نماینده با مردم است.»(۲)

۲/۱۱- ارج نهادن به اعتماد مردم

«مردم همیشه طرفدار نمایندگانی با ایمان، خدمتگزار، عدالتخواه، امین، و تلاشگر در راه عزّت و استقلال کشورند، و در هر دوره کسانی را که دارای این ویژگیها دانسته‌اند، به نمایندگی برگزیده‌اند. به اعتماد مردم ارج نهید و از این ویژگیها در مجلس، پاسداری کنید.»(۳)

۲/۱۲- مجلس را حقیقتاً خانهٔ مردم دانستن

«نمایندگی در مجلس، حضور در عرصهٔ خدمتگزاری به مردم است. این توفیق بزرگ را عطیه‌یی الهی بدانید و خداوند را بر آن شکر گزارید و به شرط

---

۱ - همان.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۶

۳ - همان.

الزامی آن‌که غفلت نورزیدن از وظیفهٔ خدمتگزاری است، پایبند بمانید. مجلس را حقیقتاً - و نه تنها در زبان - خانهٔ مردم بدانید.»(۱)

۲/۱۳- مجلس مظهر مردم‌سالاری دینی

«مهمترین چیزی که در باب مجلس شورای اسلامی وجود دارد، این است که این مجلس مظهر مردم‌سالاری دینی است. الگویی که نظام اسلامی در خصوص مردم‌سالاری دینی به دنیا ارائه داد و در عرصهٔ سیاست جهانی مطرح کرد، بدون شک تجربهٔ موفقی از آب درآمد. آنچه در آن، هم رأی و اراده و شخصیت و خواست مردم در آینده‌سازی جامعه تأثیر دارد، و هم چارچوب این حرکت، ارزشهای معنوی و الهی است، همان چیزی است که امروز بشریت نیازمند آن است و از نبود آن دارد رنج می‌برد. این جنگها، استکبارها، ظلمها، شکافهای طبقاتی، غارت ثروت ملتها و فقر عجیبی که بر بخش عظیمی از مردم دنیا حاکم است، همه بر اثر نبود معنویت است. این فسادها و احساس پوچی‌ها و هرزه‌درایی‌ها و هرزه‌گرایی‌هایی که در بین نسلهای گوناگون انسان در سطح دنیا دارد مشاهده می‌شود، همه بر اثر کمبود معنویت است. صد سال پیش، دویست سال پیش، سیصد سال پیش کار را شروع کردند؛ امروز نتایج تلخ آن دارد خودش را نشان می‌دهد. مانند همهٔ حوادث تاریخی که بلافاصله اثر آن معلوم نمی‌شود، با گذشت زمان - مثل بیماریهای دیربروز و دیرعلاج یا بی‌علاج - خودش را در دنیا نشان می‌دهد. علی‌رغم ثروت انبوه و هنگفتی که امروز خیلی از کشورهای به اصطلاح پیشرفتهٔ دنیا دارند - این همه پول، این همه ثروت، این همه علم، این همه فناوری، این همه ریزه‌کاریهای گوناگون علمی در زندگی بشر - بشر احساس خوشبختی و عدالت و سعادت نمی‌کند و فقر ریشه‌کن نمی‌شود؛ این بر اثر کمبود معنویت است. ما ملت ایران آمده‌ایم معنویت را به شکل جوهری، اصولی و ریشه‌یی - نه به شکل سرِ بار و تعارفی - در الگوی جدیدِ خود گنجانده‌ایم. مردم‌سالاری دینی، این است. مظهر این مردم‌سالاری، مجلس شورای اسلامی است؛ هم «شورا» است، هم «اسلامی»

---

۱ - همان.

است؛ هم انتخاب مردم است، هم جهت‌گیری اسلامی است، که در اصول متعدد قانون اساسی و در سوگند نمایندگی آشکار است. این الگو، بی‌نظیر است. البته طبیعی است که علیه آن تبلیغات کنند - به تعبیر بازاریها - توی سر جنس بزنند و سعی کنند آن را از چشمها بیندازند و بی‌ارزش وانمود کنند؛ این یک ترفندِ شناخته شده است. در دنیا عالی‌ترین دستاوردها و میراثهای فرهنگی یک ملت را گاهی کوچک می‌کنند و آن ملت را از آن دستاوردها بیزار می‌کنند؛ در دنیا این کارِ شناخته شدهٔ است؛ اما حقیقت قضیه همین چیزی است که ما آن را حس می‌کنیم. مجلس، مهمترین مظهر مردم‌سالاری دینی است؛ بنابراین از جایگاه خودتان غفلت نکنید. توجه داشته باشید این‌جا کجاست و مجلس شورای اسلامی یعنی چه. اهمیت تصمیم و موضع‌گیری را در این مجلس مورد غفلت قرار ندهید. این‌جا مرکز و قلّه و به تعبیری ویترین مجموعهٔ نظام اسلامی است که جلوی چشم قرار دارد.»(۱)

۲/۱٤- در اوّلویت قرار دادنِ خدمت به اقشار فقیر و محروم

«نمایندهٔ مردم باید نمایندهٔ تودهٔ مردم باشد؛ بخصوص نمایندهٔ کسانی باشد که به حضور نماینده‌شان در سطوح تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی کشور بیشتر نیاز دارند؛ آنهایی که دستشان به جایی نمی‌رسد و محرومیت بیشتری را دارند. پس در درجهٔ اوّل، نمایندگی از مردم محروم را برای خودتان تعریف کنید. درست است که هر یک از شما نمایندهٔ همهٔ ملت ایرانید؛ نمایندهٔ جمع خاصی، نمایندهٔ آن منطقه و نمایندهٔ فقط رأی‌دهندگان نیستند - مجلس، نمایندهٔ همهٔ ملت ایران است - اما درعین‌حال برخی از اقشار ملت ایران به حضور نمایندهٔ خود در مناطق تصمیم‌گیری نیاز دارند؛ چون محرومند، چون مشکلات دارند، چون از فقر و کمبود امکانات و تبعیضها رنج می‌برند و از فسادهایی که دیگران به راه می‌اندازند، آنها صدمه می‌بینند. بنابراین خودتان را در درجهٔ اوّل، نمایندهٔ اینها بدانید.»(۲)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۲۷

۲ - همان.

۲/۱۵- سعی برای مردمی ماندن

«آقایان و خانمهای نماینده سعی کنند مردمی بمانند.»(۱)

۲/۱۶- خدمتگزاری به ملت ایران با درکِ عظمت و جایگاهِ بی نظیرِ این ملت

«خوشبختانه مردم کشور برخلاف انتظاری که مخالفین نظام و دشمنان نظام داشتند، حقاً و انصافاً خوب حالتی از خودشان نشان دادند. مردم نشان دادند به امام علاقه‌مندند. طبق همین آمارهایی که همیشه و در همهٔ سالها به ما می‌دهند، امسال آمار حضور مردم از سال قبل و سال قبل‌تر بیشتر است. خوب، این معنایش چیست؟ این همه جمعیت از تهران و از شهرستانها جمع بشوند بیایند توی هوای گرمِ آن روز، چند ساعت در زیر آفتاب بمانند - حالا آن‌جایی که ما بودیم، باز یک نیمه‌سقفی، سایه‌بانی، نیمه‌سایه‌بانی بود - در این صحنهای وسیع، توی این مسیر، توی این خیابانها، این جمعیت متراکم در بهشت‌زهرا، زنها، مردها، کودکان؛ شنیدم بعضیها هفت ساعت، هشت ساعت زیر آفتاب آن‌جا تحمل کردند، که واقعاً جای تقدیر و تشکر از مردم دارد. من همین‌جا لازم می‌دانم از ملت عزیزمان و از حضار این اجتماع عظیم، به خاطر این همه وفاداری، صمیمانه تشکر کنم و از ته دل قدردانی کنم.

اینها خیلی مهم است. با گذشت بیست و یک سال از رحلت امام، مردم این‌جور به امام دلبسته‌اند. خوب، امام مظهر انقلاب است، مظهر دین است، مظهر آن آرمانهایی است که او به آنها دعوت می‌کرد و اول‌بار چشم ما را به روی این آرمانها باز کرد و ما را به سمت این آرمانها هدایت کرد؛ کسی که منادی توانایی این ملت برای پیمودن مدارج اعتلاء و کمال بود. وقتی مردم به انسانی با این خصوصیات احترام می‌گذارند، معنایش این است که به این آرمانها احترام می‌گذارند. این آرمانها هم همان چیزهایی است که سعادت یک ملت را تأمین می‌کند. ملتی که بانشاط باشد، ملتی که با ایمان باشد، ملتی که اسلام را از بن دندان قبول داشته باشد، ملتی که خود را باور داشته باشد، به

---

۱ - به تاریخ ۸۷/۳/۲۱

خدای خود اعتماد داشته باشد، هیچ مانعی نمی‌تواند از پیمودن راه کمال در برابر او جلوگیری کند. خوب، اینها خیلی اهمیت دارد. شما نمایندهٔ یک چنین ملتی هستید. این در عرصهٔ حضور عاطفی و عقلانی و احساساتی و پیوند معنوی با امام، آن هم حضور در انتخابات چهل میلیونیِ سال گذشته؛ اینها خیلی ارزش دارد، اینها خیلی معنا دارد. من و شما در واقع خدمتگزار یک چنین ملتی هستیم. یک وقت یک ملتِ بی‌تفاوتی است، یک ملتِ بی‌عار و کم‌کاری است؛ خوب، یک اقتضائاتی دارد؛ یک وقت یک ملتی این‌جور متحرک، علاقه‌مند، حماسی، پرشور، عاطفی و فهیم است؛ این اقتضائات دیگری دارد.

ما خیلی مسؤولیم؛ هم من، هم شما، هم دولت، هم مسؤولین گوناگون؛ همه‌مان. همان طور که آن روز هم در مرقد امام عرض کردم، محاسبات معنوی را هم بایست داخل کرد. فقط این نیست که از لحاظ عقلانی آدم بگوید که خوب، باید کار کنیم؛ نه، خدای متعال هم از ما سؤال می‌کند. به قدر امکانی که داده شده، به قدر نعمتی که داده شده، سؤال و مؤاخذه وجود دارد.

اگر ان‌شاءاللّه بتوانیم کاری کنیم که پیش خدای متعال روسفید باشیم، آن وقت همین آیاتی که این قاری محترم با صدای خوش تلاوت کردند- «لایَحْزُنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَکْبَرُ وَ تَتَلَقّیهُمُ الْمَلائِکَة»(۱) - شامل حال ما خواهد شد. فزع اکبر؛ خدای باعظمت، یک چیزی را کبیر، بلکه اکبر بداند؛ خیلی خیلی چهرهٔ مهیبی در مقابل اوست. اما خوب، کسانی که کار می‌کنند، تلاش می‌کنند، به وظائف عمل می‌کنند، آن‌جا دیگر خیال‌شان راحت است. اینها را باید باور کنیم.»(۲)

---

۱ - سورهٔ انبیاء: آیهٔ ۱۰۳.

۲ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۹/۳/۱۸

گفتار سیزدهم

ایستادگی در برابر دشمن و استکبارستیزی

اشاره:

مجلس شورای اسلامی برای ملت سنگر است؛ سنگری در مقابل دشمنان انقلاب و مستکبران عالم.

نمایندگان مجلس باید از هر گفتار و کرداری که دشمن را به نفوذ در صفوف ملت و مسؤولان امیدوار کند اجتناب کنند.

مجلسیان باید در خلاف جهت منافع دشمنان قسم خوردهٔ انقلاب گام برداشته و با استفاده از تریبون مجلس به روشن کردنِ حقایق و رفع شبه آفرینی‌ها و شایعه پراکنی‌های دشمنان علیه نظام جمهوری اسلامی بپردازند.

مجلس باید مجلسی باشد که بتواند در مقابل زورگوییها و زیاده خواهی‌ها و رعب آفرینی‌های قدرتمندان جهانی بایستد و مصالح کشور و ملت را محاسبه و دنبال کند.

ایستادگی در مقابل قدرتهای شیطانی با کمال قدرت و با رعایتِ مصالح کشور، تحت تأثیرِ مکاتبِ مادّیِ دنیا قرار نگرفتن و نصب العین قرار دادنِ اسلام و قرآن و احادیث اسلامی، مقابله با سیاست بازیهای غرب و جناح سرمایه داری آن، حرکت در مسیر اجرای سیاست «نه شرقی و نه غربی» و به صحنه آوردنِ احکام سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگیِ اسلام، ایستادگی در برابر توقعات نامشروعِ لیبرالیسم منحرف

غربی و پای فشردن بر راه روشن و صراط مستقیم اسلام و انقلاب اسلامی، مأیوس کردن دشمنان با موضع‌گیریهای بهنگام و صریح، داشتن جایگاه روشن در برابر سیطره جویی‌های استکبار جهانی،ایستادگی بر سر منافع ملی و مقابلهٔ با سلطه‌جویان و سیطره‌خواهان جهانی و بین‌المللی و .... همه و همه از جمله ویژگیها و خصلتهای دشمن ستیزانه و استکبارستیزانه‌ای هستند که وجود آنها در هر نمایندهٔ مجلس لازم و ضروری است.

نمایندگان مجلس باید مرز روشن و پررنگی با دشمن و دست‌نشاندگان دشمن داشته و باید همت مضاعف و کار مضاعفی در حیطه دشمن ستیزی و استکبارستیزی داشته باشند و روشنگر راه و قطب‌نمای‌شان در این عرصه نیز بدون تردید رهنمودها و شاخصهای ولایت فقیه خواهد بود.

۱- رهنمودهای امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱-ایستادگی در مقابل قدرتهای شیطانی

«شما منتخبین مجلس که از پشتیبانی جدّی ملت عزیز برخوردارید، باید با کمال قدرت در مقابل قدرتهای شیطانی که در رژیم دست نشانده سابق، حاکم بر سرنوشت ما بودند بایستید و از هیچ قدرتی غیر از قدرت خداوند قادر نهراسید، و جز به مصالح کشور به چیز دیگری فکر نکنید.»(۱)

۱/۲- حفظِ سیاستِ «نه شرقی و نه غربی» در تمام زمینه‌ها

«سیاست «نه شرقی و نه غربی» را در تمام زمینه‌های داخلی و روابط خارجی حفظ کنید و کسی را که خدای نخواسته به شرق و یا به غرب گرایش دارد هدایت کنید و اگر نپذیرفت، او را منزوی نمایید. و اگر در وزارتخانه‌ها و نهادهای دیگر کشور چنین گرایشی باشد -که مخالف مسیر اسلام و ملت است- اوّل هدایت و در صورت تخلّف، استیضاح نمایید که وجود چنین عناصر توطئه‌گر در رأس امور یا در قطبهای حساس، موجب تباهی کشور خواهد شد.»(۲)

۱/۳- تحت تأثیرِ مکاتبِ مادّیِ دنیا قرار نگرفتن

«شما کاری بکنید که تحت تأثیر هیچ‌کس، خودتان را از تمام مکاتب دنیا تبرئه کنید و نصب العین شما اسلام و قرآن و احادیث اسلامی باشد.»(۳)

۱/٤- مقابله با سیاست بازیهای غرب و جناح سرمایه داری

«چنانچه این انقلاب اسلامی یک انقلاب عادی نیست و متکی به هیچ یک از دو قطب شرق و غرب نمی‌باشد، از این جهت، ویژگیهای خاص خود را داشته و دارد. و با پیمودن صراط مستقیمِ «لا شرقیه و لا غربیه» در مقابل هر دو

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۲، ص ۳٦۲.

۲ - صحیفه امام، ج۱۲، صص ۳٦۳ و ۳٦٤.

۳ - صحیفه امام، ج۱۷، ص ۲۵۰.

قطب ایستاده است و از هیچ‌یک از قدرتهای افسانه‌ای نهراسیده است که همین موجب پیروزیهای معجزه‌آسایش گردید؛ گر چه موجب توطئه‌ها و آتش‌افروزیهای فراوان علیه خودش هم شد لکن در هیچ مرحله‌ای عقبگرد نکرد.

مجلس جوشیده از این ملت انقلابی نیز یک مجلس عادی نیست؛ که یک پدیده خاصِ به خود با ویژگیهای خاص است. امروز به جرأت می‌توان ادعا کرد که در زیر این آسمان کبود تنها مجلسی است که متکی به آرای توده میلیونی مردم است که با رأی مستقل و مستقیم مردم به دور از اعمال نفوذ خانها و سرمایه‌دارها و مالکها و سلطه‌ها و بست و بندهای به اصطلاح سیاسی و فعالیتهای انحرافی، به وجود آمده، و از قلدریهای رژیم شاهنشاهی و وابستگان به آن خالص بوده است. قهراً مسؤولیتهایی که چنین مجلسی دارد بسیار بزرگ است: مسؤولیت مقابله با سیاست بازیهای غرب و جناح سرمایه‌داری آن، و دیکتاتوری شرق و قطب کمونیستی آن. این مجلسی است که باید سیاست «نه شرقی و نه غربی» را در جهان دو قطبی اجرا کند؛ و احکام سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی اسلام را که به طاق فراموشی سپرده شده بود و قرنها منزوی بود به صحنه آورد و چنین مجلسی است که قدرت روحی ما فوق عادی و قدرت تشخیص مسائل پیچیده جهان و قدرت تصمیم‌گیریهای قاطع بی‌گرایش به دو قطب الحادی و سرمایه‌داری را لازم دارد. قدرتی که اگر همه جهان در مقابل آن به سوی باطل روند، بی‌وحشت به سوی حق رود. قدرتی که جوّسازیها و دروغ‌پردازیها را به هیچ شمارد.»(۱)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- دفاع از انقلاب در مقابل دشمنان و ضد انقلاب

«مجلس شورای اسلامی، جایی است که امید ملت ما به آن نقطه است. این مجلس برای ملت سنگر است؛ اما سنگری در مقابل دشمنان، در مقابل امریکا،

---

۱ - صحیفه امام، ج۱۸، صص ٤٦٢ و ٤٦٣.

در مقابل ضد انقلاب. آن کسی که مردم او را به این سنگر می‌فرستند، می‌فرستند تا در این سنگر، از انقلاب دفاع کند.»(۱)

۲/۲- پرهیز از طرح کردنِ حرفهای خوشحال کنندهٔ دشمنان

«نمایندگان مجلس شورای اسلامی، از تریبون مجلس- که چنین تریبونی، جزو افتخارات جمهوری اسلامی است - مستقیم حرف می‌زنند و هر هفته چندین ساعت صدای‌شان از رادیو پخش می‌شود و همهٔ مردم - خودی و غریبه - می‌توانند رادیو را باز کنند و بشنوند. وقتی دشمنان ما پای این رادیو نشستند و گوش کردند - که قطعا هم می‌نشینند و بیش از همه، منتظر حرفهای شماها در نطق پیش از دستور هستند - و دیدند که حرف غلیظ مسأله‌داری از دهان شما خارج شد، قطعاً خوشحال می‌شوند. نمی‌گویند که این فرد، جزو این جناح یا آن جناح است؛ کاری که به خیر و شر دو جناح ندارند و اصلا جناح نمی‌فهمند. آنان فقط به یک جناح قایلند؛ خودشان را هم در یک جناح دیگر می‌دانند.»(۲)

۲/۳- روشن کردنِ حقایق و رفع ابهامات

«من فراموش نمی‌کنم در اواسط سال ٦٠، وقتی که دشمنان و گروهکها و تفاله‌های ضد انقلاب و استکبار، آن جنایات و فجایع عظیم را در این کشور به وجود آورده بودند - شهادت ۷۲ تن، شهادت نخست‌وزیر و رئیس جمهور - بنده در بیمارستان بودم. خطبه‌های نماز جمعه در تهران، به اعتقاد من، در آن روز، بیشترین حمل بار انقلاب را بر دوش داشت. هر جمعه که می‌شد، از این کانون نماز جمعه، به سراسر کشور، نور منتشر می‌شد. حقایق برای مردم تشریح می‌شد و مردم می‌فهمیدند که در این کشور چه می‌گذرد و دشمن چه کار می‌کند. تریبونهای آزاد، این گونه است. مجلس، چنین شأنی باید داشته

---

۱ - بیانات در دیدار گروهی از آزادگان، خانواده، شهدا و جانبازان، مسؤولان اجرایی و نمایندگان مجلس شورای اسلامی و ائمهٔ جمعه و مردم.

۲ - بیانات در دیدار مسؤولان و کارگزاران نظام به همراه مرحوم حاج سیداحمد خمینی، به تاریخ ٦٩/٩/١٤.

باشد. در آن‌جا که برای مردم ابهامی هست، آن‌جا که دشمن سؤالاتی را مطرح می‌کند؛ بذر تردیدی می‌کارد و در جامعه می‌پاشد، آن‌جا وظیفهٔ شماست که این بذر تردید را از بیخ و بن در بیاورید و حقایق را روشن کنید. خیال می‌کنید دشمن بیکار است!؟ یک لحظه، دشمن بیکار نیست. هر وقت، هر طور بتواند، عمل می‌کند.»(۱)

۲/٤- ایستادگی در برابرتوقعات لیبرالیستی و پای فشردن بر اسلام و انقلاب اسلامی

«لیبرالیسم منحرف غربی که امروزه ملتهای اروپا و امریکا در فضای آلودهٔ آن دست و پا می‌زنند و اخلاق و فضیلت و روابط انسانی و اساس خانواده و پیوند نسل جدید را با پدران و مادران و به طور کلّی معنویت و ایمان خود را در سایهٔ شوم آن فانی شده می‌یابند، در میدان سیاست و اقتصاد، توقعات نامشروعی را از نظام اسلامی و مسؤولان بلند پایهٔ آن مطرح می‌کنند. وظیفهٔ مجلس شورای اسلامی در مرتبهٔ اوّل، ایستادگی در برابر این توقعات و پای فشردن بر راه روشن و صراط مستقیم اسلام و انقلاب اسلامی است. و این مهمترین توقع این‌جانب و ملت بزرگ و شجاع ایران از نمایندگان منتخب مردم است.»(۲)

۲/۵- دنبال کردنِ مصالح کشور و ملت در برابر قدرتمندان جهانی

«مجلس باید مجلسی باشد که بتواند در مقابل زورگوییها و زیاده خواهیها و مرعوب کردنها و تطمیع کردنهای قدرتمندان جهانی بایستد و مصالح کشور و ملت را محاسبه کند و دنبال آن برود. امام (رضوان‌الله‌علیه) بارها اسم «مدرس» را می‌آوردند. مگر خصوصیت مدرس چه بود؟ از مدرس عالمتر هم داشتیم. مدرس خصوصیت عمده‌اش این بود که هیچ عامل ارعاب و تهدید و تطمیع و فریبگری در او اثر نمی‌کرد. همان وقتی که علی‌الظاهر فضا را بر ضد او آن‌چنان متشنج کرده بودند که علیهش شعار می‌دادند، او ایستاد و حرف

---

۱ - بیانات در دیدار نمایندگان دوره چهارم مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۱/۳/۲۰.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۵/۳/۱۱.

خودش را زد.»(۱)

۲/۶- مأیوس کردن دشمنان با موضعگیریهای بهنگام و صریح

«امروز نیز موضع‌گیری بهنگام و صریح مجلس شورای اسلامی، باید دشمنان را مأیوس سازد. دفاع قاطع و آشکار نمایندگان از انقلاب و نظام اسلامی و راه روشن و ماندگار امام عظیم‌الشأن، و تبرّی از بلندگوهایی که با تکرار شعار ارتجاعی «جدایی دین از سیاست» در اندیشهٔ حذف جهاد خونین بیست‌وچند سالهٔ ملت ایران برای استقرار نظام مترقی جمهوری اسلامی‌اند، تلاش پُرهزینهٔ دشمن را بیهوده خواهد ساخت. این کمترین انتظار ملت انقلابی و مسلمان از نمایندگان مجلسی است که با خون شهیدان و مجاهدت ایثارگران پدید آمده و برقرار مانده است.»(۲)

۲/۷- اجتناب از اعمال امیدوار کنندهٔ دشمن

«هر گفتار و کرداری در مجلس که به فرسایش نظام و بر افروختن چالشهای جناحی بینجامد؛ همبستگی ملی را سست و دشمن را به نفوذ در صفوف ملت و مسؤولان امیدوار کند؛ مردم را از کارگشایی نمایندگان خود نومید و در راستگویی آنان به تردید افکند؛ بی‌گمان در سمتی مخالف با وظیفهٔ نمایندگی است. نمایندهٔ مجلس در این صورت، وکیلی بی‌موکل و نشسته بر اریکه‌یی ناسزاوار است.»(۳)

۲/۸- ایستادگی بر سر منافع ملی و مقابلهٔ با سلطه‌جویان بین‌المللی

«مسالهٔ مهم دیگر، جایگاه سیاسی مجلس است. شما، نماینده و عصاره و خلاصهٔ ملت هستید. موضع‌گیری شما در مسائل سیاسی و بین‌المللی، به یک معنا حاکی از موضع‌گیری ملت ایران است. این موضع‌گیری، دوگونه می‌تواند باشد: گاهی می‌تواند دشمن را به دخالت بیشتر امیدوار کند؛ او را نسبت به نظام اسلامی، گستاخ و طلبکار و فزون‌طلب و به زیاده‌خواهی تشویق کند؛

---

۱ - بیانات در دیدار کارگزاران حج، به تاریخ ۷۸/۱۱/۲۶.

۲ - پیام به مناسبت افتتاح ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۷۹/۳/۶.

۳ - پیام به مناسبت افتتاح هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۶.

می‌تواند هم درست بعکس باشد؛ احساس کند که در ملت ایران و نمایندگان او، صلابت، ایستادگی، آگاهی به منافع و مصالح، ایستادگی بر سر منافع ملی و مصالح ملی، و ناسازگاری با کسانی وجود دارد که همهٔ همتشان این است که منافع ملی را به بازیچه بگیرند و راهی برای سیطرهٔ بر این ملت پیدا کنند. امروز مشکل ما با دشمنانی که در دنیا با آنها دعوا داریم، این است؛ برادران و خواهران عزیز! یک نقطهٔ پُرفایده و پُرسود در یک نقطهٔ بسیار حساس از لحاظ سوق‌الجیشی - سیاسی و نظامی - در دنیا به نام ایران وجود داشته و سالهای متمادّی در قبضهٔ قدرتهای مستکبر بوده است - یک روز روسیه، یک روز انگلیس، یک روز هم امریکا - بعد این ملت آمده با اتکاء به یک اندیشه و یک فکر و یک اراده، این کشور را از چنگال اینها خلاص کرده؛ اینها می‌خواهند دوباره سیطره پیدا کنند؛ همهٔ دعوا بر سر این است. ما با کسی دعوا نداریم. ما به کسی که می‌خواهد دوباره بر ما سیطره پیدا کند، می‌گوییم نخیر، غلط می‌کنی؛ اجازه نمی‌دهیم. منازعهٔ نظام اسلامی با کسانی که در پی چالش با این نظامند، سر این قضیه است؛ مشکل دیگری نیست. همهٔ کشورهای دنیا در تعامل با هم، چالشهای قهری و طبیعی دارند - اینها که مهم نیست - آنچه مهم است، این است که ملت ایران و نظام اسلامی ایستاده است و می‌خواهد از هویت و استقلال و عزّت ملیِ خود دفاع کند. عده‌یی می‌خواهند بر این اراده و عزم دست‌اندازی کنند؛ دعوا سر این است. مجلس در این دعوای اصولی، اساسی، تعیین کننده و سرنوشت‌ساز باید جایگاه روشنی داشته باشد؛ چون شما نمایندهٔ این ملتید. این ملت را در انتخابات می‌بینید، در تظاهرات و راهپیماییها می‌بینید، در شعارها می‌بینید، در درخواستها و مطالبات می‌بینید؛ می‌بینید این ملت، کیست و چیست. مجلس باید آینهٔ تمام‌نمای اقتدار ملی و عزّت ملی و ایستادگی بر سر منافع مالی و مقابلهٔ با سلطه‌جویان و سیطره‌خواهانِ جهانی و بین‌المللی باشد. اینها ظرفیتهای مهمی است که مجلس دارد.»(۱)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۳/۳/۲۷

۲/۹- مواظبت از روحیه ندادن به دشمن

«توجه بکنید در این اظهاراتی که بر زبان می‌آورید - هم نطقِ پیش از دستور، هم بیان تذکر، هم راههای نظارت بر دولت: سؤال و تذکر و استیضاح - در طرف مقابل و جبههٔ مقابل، دشمن از روی غفلت خود یک پیام غلطی دریافت نکند. چون گاهی اوقات ما قصد بدی هم نداریم، اما طوری حرف می‌زنیم که طرف مقابل از حرف ما دچار اشتباه می‌شود؛ خیال می‌کند که یک گرایش طرفدارِ او در بین این مجموعه وجود دارد؛ آن وقت تشویق می‌شود و روحیه پیدا می‌کند. مواظب باشید دشمن روحیه پیدا نکند.»(۱)

۲/۱۰- پر رنگ و روشن بودنِ مرزبندی با دشمن و دست‌نشاندگان آنها

«نمایندهٔ صالح آن کسی است که پایبندی او به اسلام باشد، پایبندی او به عدالت باشد، پایبندی او به منافع ملی باشد، مرز او با دشمن مرز مشخصی باشد. اگر این نشد، آن نماینده، نمایندهٔ خوبی نخواهد بود؛ نمایندهٔ ملت در واقع نخواهد بود. خوشبختانه در کشور ما مجموعه‌های سیاسی‌ای که هستند، نسبت به مبانی اسلام و انقلاب تقریباً همه، بجز یک اقلیت کوچکی، متفق‌القولند؛ منتها مرزها را باید روشن کرد. بعضی، از دشمن رودربایستی دارند؛ بعضی، ملاحظهٔ دشمن را می‌کنند. ملاحظهٔ ملت را باید کرد، ملاحظهٔ خدا را باید کرد، نه ملاحظهٔ دشمن را. دشمن، دشمن است؛ هرچه ملاحظه کنی، هر چه عقب بنشینی، او جلو می‌آید. اگر خاکریز شما در مقابل دشمن خاکریز مستحکمی نباشد، او نفوذ می‌کند. دشمنان این را می‌خواهند. یکی از شاخصها همین است. مردم در هر جای کشور هستند، به این شاخص توجه کنند.

آن کسانی که مرزشان با دشمن و دست‌نشاندگان دشمن مرز کمرنگی است، اینها برای ورود به مجلس اصلح نیستند. کسانی باید باشند که مرز روشنی با دشمن داشته باشند.»(۲)

---

۱ - بیانات در دیدار با نمایندگان هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۶/۳/۸

۲ - بیانات در دیدار با اقشار مختلف مردم، به تاریخ ۸۶/۱۲/۲۲

گفتار چهاردهم

توجه به عرصهٔ بین المللی و نهراسیدن از قدرتها

اشاره:

مجلس دستگاهی است که حرکت و موضع‌گیری و سخن او در سطح جهان و در عرصهٔ سیاستهای بین‌المللی، نشان‌دهندهٔ حرکت کلّی نظام است.

نمایندگان مجلس باید از مسائل کشور و مسائل جهان در سطحی مناسب و شایسته آگاهی داشته باشند تا بتوانند تأثیرگذاری و نقش آفرینیِ شایسته‌ای در عرصهٔ تحوّلات بین المللی با درکِ شرایط حساس منطقه و جهان بنمایند.

امروز مجلس شورای اسلامی در جهان از حیثیت بالایی برخوردار است و فقط به عنوان یک دستگاه قانون‌گذاری در کشور ما شناخته نمی‌شود؛ بلکه دستگاهی است که در سیاستهای کشور و جهان سهم مؤثری دارد و این نقش بایستی به طور کامل حفظ شود و بدون شک حفظ این نقش با همّت و کار مضاعف نمایندگان در عرصه بین المللی میسر خواهد گردید.

۱- رهنمودهای حضرت امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه):

۱/۱- نهراسیدن از قدرتهای شیطانی و ایستادگی در برابر آنان

«شما منتخبین مجلس که از پشتیبانی جدّی ملت عزیز برخوردارید، باید با کمال قدرت در مقابل قدرتهای شیطانی که در رژیم دست‌نشاندهٔ سابق، حاکم بر سرنوشت ما بودند بایستید و از هیچ قدرتی غیر از قدرت خداوند قادر نهراسید، و جز به مصالح کشور به چیز دیگری فکر نکنید. متوجه باشید که در خارج از مجلس با صحنه‌سازیها و اغفال، چه بسا چپگرایان و یا راستگرایان و یا ریشه‌های فاسد رژیم سابق طمع کنند که با نفوذ در مجلس مقاصد شوم اجانب را تحمیل نمایند. باید همه با هوشیاری در طرحها و مسائل روز دقّت فرمایید و از کید دشمنان به خدای تعالی پناه ببرید.»(۱)

۱/۲- عمل به تکلیف و تحت تأثیر شرق و غرب قرار نگرفتن

«من عرض می‌کنم که وقتی بنا شد که ما به تکلیفمان عمل بکنیم، و ما آن راهی را که خدای تبارک و تعالی پیش پای ما گذاشته است آن راه را برویم، برای ما شکست هیچی نیست. برای این‌که از دو حال خارج نیست: یا این است که ما پیش می‌بریم که شکست هیچ نیست، و یا این است که نه، می‌آیند و ما را عقب می‌زنند، ما تکلیفمان را عمل کرده‌ایم، چه شکستی است؟ سیدالشهدا هم شکست خورد در کربلا، اما شکست نبود این. کشته شد و زنده کرد یک عالمی را. امیرالمؤمنین هم در جنگها، در جنگ صفین شکست خورد، لکن شکست نبود این. او به خدمت اسلام بود و برای خدا کار می‌کرد.

کسی که برای خدا کار بکند، هیچ‌وقت شکست تویش نیست. بُرد همیشه با آنهاست. شما خوف این را نداشته باشید که اگر یک چیزی برخلاف مثلاً مسلک مارکسیسم بگویید، بگویند که اینها چه عقب مانده هستند، خود آنها عقب مانده‌اند. همانهایی که ادعای- نمی‌دانم- کمونیستی و کذا می‌کنند، خود آنها از همه قلدرتر و از همه دیکتاتورترند، و ملتهای‌شان را همه به بند

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳۶۲.

کشیده‌اند. آزادی در آن ممالک نیست برای کسی. همان‌طوری که در ممالک غربی هم آزادی نیست در کار، صحبت آزادی، حرف آزادی است. اگر آزادی باشد، این سیاههای بیچاره چه کرده‌اند که این‌طور تحت فشارند؟ در هیچ جای دنیا شما خیال نکنید که این طرحهایی که می‌دهند، و این بساطی که درست می‌کنند، یک واقعیتی باشد و بخواهند روی او رفتار بکنند. این مجلسهای کذا که در دنیا درست شده است، و به دست قدرتمندها درست شده است، و لهذا حق وِتو دارند، همه‌اش آن قدرتمندها، اینها همه بازی است برای بلعیدن ماها، این یک مانور سیاسی است که با آن ماها را اغفال کنند و ماها را ببلعند. شما نباید گول از اینها بخورید و تحت تأثیر نه شرقیها واقع بشوید و نه غربیها وارد بشوید. شما آن‌طوری که اسلام مقرر فرموده است عمل بکنید. اگر هر کس هم هر چه به شما می‌گوید اعتنا به او نکنید. اسلام مدّنظر شما باشد.»(۱)

۲- رهنمودهای مقام معظّم رهبری:

۲/۱- حفظِ سهمِ مؤثرِ مجلس در سیاستهای کشور و جهان

«امروز مجلس شورای اسلامی در جهان از حیثیت بالایی برخوردار است و فقط به عنوان یک دستگاه قانون‌گذاری در کشور ما شناخته نمی‌شود؛ بلکه دستگاهی است که در سیاستهای کشور و جهان هم سهم مؤثری دارد و این نقش بایستی به طور کامل حفظ شود.»(۲)

۲/۲- توجه به وجههٔ حساس مجلس در عرصه بین الملل

«مجلس دستگاهی است که حرکت و موضع‌گیری و سخن او در سطح جهان و سیاستهای بین‌المللی، نشان‌دهندهٔ حرکت کلّی نظام است.»(۳)

۲/۳- آگاهی از مسائل کشور و مسائل جهان

«برای نماینده، آگاهی سیاسی لازم است؛ جرأت و جسارت در برخورد با

---

۱ - صحیفه امام، ج ۱۲، ص ۳۵۰.

۲ - بیانات در مراسم بیعت رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۶۸/۳/۲۴.

۳ - همان.

مسائل لازم است؛ آگاهی از مسائل کشور لازم است؛ آگاهی از مسائل جهان لازم است.»(۱)

۲/٤- تأثیرگذاری و نقش آفرینیِ شایسته در عرصهٔ تحولات بین المللی

«امروز کشور شما - و شاید درست این باشد که بگوییم تاریخ شما - نگران رفتار من و شماست. ما امروز در یک موقعیت حساس از لحاظ تاریخی داریم زندگی می‌کنیم. نقش ما، تصمیم ما، فعل ما، ترک ما، بر روی نسلهای آینده، بر روی سرنوشت کشور اثرگذار است؛ اگرچه همهٔ دوران انقلاب از همین قبیل است. این سی سال، سی سالی است که در سرنوشت تاریخی آیندهٔ ما اثرگذار خواهد بود؛ اما این‌جور به نظرم می‌رسد که این دوران، این شرائط سالهای محدودِ کنونی، خصوصیتهای ویژه و منحصربه‌فردی دارد.

وضع دنیا در حال تغییر است. شرائط سیاسی دنیا، موازنه‌های سیاسی و موازنه‌های قدرت در سطح دنیا در حال تحوّلات است و انسان شکل‌گیری جدیدی را مشاهده می‌کند. شما که دستی در سیاست دارید، خوب می‌دانید که در این شرائط، همهٔ عناصر حاضر در صحنه می‌توانند به نفع اهداف و آرمانهای خود نقش بیافرینند، یا می‌توانند عاطل و باطل بمانند. آن وقتی که جابه‌جایی‌ها دارد صورت می‌گیرد، تحوّلات جهانی دارد انجام می‌گیرد، یک عنصر بیکار، کم‌کار و غافل قطعاً در تحوّل آینده، در شکل جدیدی که بناست بر اوضاع سیاسی دنیا حاکم شود، نقش ضعیف‌تری نصیب خود خواهد کرد. عنصری که فعال است، هوشیار است، بیدار است، صحنه را رصد می‌کند، فعل و انفعالات را می‌بیند و پیش‌بینی می‌کند، او می‌تواند در شکل جدیدی که بناست به وجود بیاید، برای خود جایگاه محکم‌تری، بابرکت‌تری و نزدیکتر به اهداف و آرمانهای خود فراهم کند. شرائط امروز این است.

به همین منطقهٔ خودمان، به خاورمیانه نگاه کنید؛ حوادثی که امروز در خاورمیانه و حول و حوش مسالهٔ فلسطین دارد اتفاق می‌افتد، دیگر سابقه ندارد؛ شبیه این، هیچ وقت پیش نیامده است. این نشانهٔ این است که یک

---

۱ - مصاحبه در پایان بازدید از پنجمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، به تاریخ ۷۱/۲/۱۷.

جابه‌جایی دارد صورت می‌گیرد، یک تحوّل دارد اتفاق می‌افتد. در سطح دنیا هم که نگاه کنید - جایگاه آمریکا، جایگاه برخی کشورهای اروپایی، تأثیرات آنها در دنیا، نقش‌آفرینی‌هایشان - می‌بینید تغییرات بزرگی در حال انجام است. در دوران این سی سال، در برهه‌هایی - که من حالا یک مواردی را در ذهن دارم - شبیه این را ما دیدیم؛ اما امروز به شکل روشنی آدم این را احساس می‌کند.

اگر ما در این شرائط نقش‌آفرینی کنیم، یقیناً به نفع آیندهٔ کشور، آیندهٔ نظام و آیندهٔ تاریخ ما خواهد بود. این نقش‌آفرینی هم متوقف به این است که در داخل، انسجام لازم، اقتدار لازم، انگیزهٔ کافی، همکاریهای صمیمی و تنگاتنگ وجود داشته باشد. به مسائل کشور، به مسائل قانون‌گذاری، به رابطهٔ دولت و مجلس، به موضع‌گیریهای گوناگون در زمینهٔ مسائل داخلی و خارجی، با این دید باید نگاه کرد؛ از این منظر باید همهٔ این مسائل را دید. آن وقت خیلی از چیزهایی که حالا ممکن است به نظر ماها در نگاه اوّل اهمیت پیدا کند، کم‌قدر خواهد شد و از اهمیتش کاسته خواهد شد. لذا من اعتقادم این است که مجلس کنونی - که بحمداللّه ترکیب خوبی دارید؛ مؤمنید، انقلابی هستید، با مسائل آشنا هستید، در بین شما افراد تحصیلکرده و باسواد زیادند؛ مسائل کشور هم مسائل حساسی است- در این دو سالی که از عمرش باقی مانده است، از همهٔ فرصت استفاده کند، برای این‌که آنچه که بجاست، بحق است و شایسته است، به وسیلهٔ این مجلس انجام بگیرد.»(۱)

---

۱ - بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، به تاریخ ۸۹/۳/۱۸

نمایه نکات و شاخصها

در این کتاب سیصد و پنجاه و هفت نکته و شاخص در قالب چهارده گفتار تبیین گردیده است. شاخصها را در این قسمت به صورت مجزاً و خلاصه ذکر می‌نماییم. این سیصد و پنجاه و هفت شاخص عبات‌اند از:

۱. خدا را بر اعمال خود ناظر دانستن
۲. در نظر گرفتنِ رضای خدا
۳. ذکر خدا را موجب طمأنینهٔ خود قرار دادن
٤. رعایت احکام الهی
۵. رعایت تقوا و توکّل به خداوند
٦. صرف کردنِ زندگی در راه یک هدف مقدّس و الهی
۷. به خدا پناه بردن از دلبستگی به خوشگذرانی کردن، فرمانروایی کردن، کبر ورزیدن و ناز فروختن
۸. هدف را خدا قرار دادن
۹. کمک خواستن متضرعانه از خداوند رحیم و قدیر
۱۰. بحث و مشورت بر محور اسلام
۱۱. تلاش در جهتِ اسلامی کردن تمامیِ شؤون در مجلس
۱۲. با سلاحِ اخلاق اسلامی وارد شدن به مجلس
۱۳. تصویبِ قوانینِ صد در صد اسلامی و مردود دانستنِ قانون، پیشنهاد یا لایحه‌ای که در آن یک نکته غیر اسلامی باشد
۱٤. تحقق آرمانهای اسلام را هدفِ مجلس قرار دادن
۱۵. حراست و نگهبانی از اسلام
۱٦. تلاش در مسیر تصویبِ قوانینِ صد در صد شرعی و موافق با احکام اولّیه و ثانویه در مجلس
۱۷. مراعات آداب اسلامی در محاورات
۱۸. تلاش در جهتِ کسب اخلاق اسلامیِ بالا و والا
۱۹. نهی از منکر در برابر کسانی که از حدود شرعی، چه در نطقهای قبل از دستور و چه در مذاکرات و محاورات دیگر خارج می شوند
۲۰. الگوی اخلاقِ کریمِ انسانی و اسلامی بودن برای مردم
۲۱. تدین را رکنَ اصلیِ قرار دادن
۲۲. اعتقاد به اسلام و به اصول و پایه‌های دینی و عامل بودن به اینها
۲۳. متمرکز کردنِ سعی خود بر پیشرفت کشور در زیر پرچم پرعزّت احکام اسلامی
۲٤. گام برداشتنَ در مسیر بنای ایران اسلامیِ آباد و مقتدر و سربلند

۲۵. قرار دادنِ جهت‌گیریِ کلّی مجلس در سمت و سوی هدفها و شعارها و ارزشهای متعالیِ اسلام
۲۶. شرکت حتمی در رأی گیری و رأی دادن بر طبق صلاح کشور و در چهارچوب احکام نورانی اسلام
۲۷. پایبندی به اسلام و عدالت و منافع ملی
۲۸. تداوم راه انقلاب و امام با حرکتِ صحیح و جهت‌دار و مدبّرانه
۲۹. تداوم راه انقلاب و امام در موضع‌گیریها و تصمیمات
۳۰. منادی شعارهای اصولی انقلاب بودن
۳۱. پاسداری از راه و خطِ ترسیم شدهٔ معمار و بنیان‌گذار انقلاب، حضرت امام‌خمینی (رضوان‌الله‌علیه)
۳۲. پیش بردنِ کار انقلاب و رسیدن به هدفهای انقلاب را هدف قرار دادن
۳۳. انقلابی و مؤمن و شجاع بودن
۳٤. دفاع قاطع و آشکار از انقلاب و نظام اسلامی و راه روشن و ماندگار امام خمینی (رضوان‌الله‌علیه)
۳۵. مرور مبانی انقلاب و فراموش نکردنِ آنها
۳٦. در نظر داشتنِ دائمی راه امام
۳۷. تصویب قانونَ و انجام موضع‌گیری و حرکت بر اساس راه امام
۳۸. ادامهٔ راه امام را هدف و محورِ فعالیتها قرار دادن
۳۹. دانستنِ قدر ملت
٤۰. فروگذار نکردن از خدمتگزاری مردم خصوصاً مستضعفان و محرومان و ستمدیدگان
٤۱. مردمی بودن و مردم سالار بودن
٤۲. محکوم نمودنِ حکومتهای طاغوتی با اعمال انسانی که شایسته برای یک حکومت اسلامی است
٤۳. تعهد به اسلام و مصالح کشور
٤٤. جلوگیری از راهیابیِ حتی یک عنصرِ خرابکار وابسته، به مجلس
٤۵. رفتار توأم با کمال حُسن نیّت و برادری با همَ مجلسیان
٤٦. کوشش در جهتِ عدمِ انحرافِ قوانین از اسلام
٤۷. وفاداری به اسلام و احکام آسمانی آن
٤۸. جلوگیری از انحرافِ دستگاههای خبری و مطبوعات و مجله‌ها از اسلام و مصالح کشور
٤۹. جلوگیری از تبلیغات و مقالات و سخنرانیها و کتب و مجلات بر خلاف اسلام و عفت عمومی و مصالح کشور
۵۰. جلوگیری از آزادیهای مخرّب
۵۱. جلوگیری از آنچه در نظر شرع حرام و آنچه بر خلاف مسیر ملت و کشور اسلامی و مخالف با حیثیت جمهوری اسلامی است
۵۲. خاضع بودن در مقابل احکام خداوند متعال
۵۳. احترام به مالکیت و سرمایه‌های مشروع با حدود اسلامی و ایجاد امنیّت سرمایه‌گذاری
۵٤. توجه به کیفیت در تصویب لوایح و طرحها
۵۵. دقّت و بررسیِ لازم در تصویب لوایح و طرحها
۵٦. در نظر گرفتنِ مسائل اصلی و کلیدی کشور به جای پرداختن به مسائل غیر ضروری

۵۷. حرکت در مسیر رفع مشکلات اساسی کشور
۵۸. قرار دادن سیاستهای زیر بنایی کشور در مسیر کمک به محرومین و رفع استضعاف
۵۹. بهره‌گیریِ از آگاهیهایِ علمای دین و تجارب نمایندگان دوره‌های قبل و از همه بالاتر از نظرات شورای محترم نگهبان در مراحل تصویب لوایح و طرحها
۶۰. رعایت اوّلویت در ارائهٔ لوایح و طرحها
۶۱. مقدّم دانستنِ مسائل مهم‌تر و فوری‌تر در ارائهٔ لوایح و طرحها
۶۲. در اوّلویت قَرار دادن قوانینی که موجب گشایش اقتصادی برای طبقات کم درآمد است
۶۳. در اوّلویت قرار دادنِ قوانینی که به رشد فرهنگی و سالم‌سازیِ فضای فرهنگی و اخلاقی جامعه بینجامد
۶۴. پیدا کردن و تصویبِ بهترین قوانین با تأمل و فکر و مطالعه روی طرحها و لوایح و مشورت صحیح و واقعی
۶۵. توجه به عظمتِ جایگاهِ قانون‌گذاری
۶۶. تلاش در جهت حل مشکلات و عوارض اقتصادی یا فرهنگی یا سیاسی از طریق قانون‌گذاری
۶۷. تلاش در جهت حل مشکلاتی که بر سر راه رسیدن به اهداف و آرمانها وجود دارد، از طریق قانون‌گذاری
۶۸. نگاه ملّی به همه قوانین و برنامه‌های مصوّب مجلس
۶۹. برآورده کردنِ همهٔ تمایلاتِ منطقه‌ای و قومی و بخشی در پرتو نگاه ملی در قوانین
۷۰. تصویب نکردَن قوانینِ کم عمق، کم عمر، کم اثر یا غیر عملی در مجلس
۷۱. تصویبِ قوانینَ گره‌گشَا، پرتأثیر، جامع و سنجیده در مجلس
۷۲. پرهیز از رقابتهایِ غلط و بی برنامه و نادرست در عرصه کسب اعتبار برای حوزه های نمایندگی
۷۳. تصویبِ قوانینِ محکم و فراگیر و سودمند
۷۴. تصویبَ قوانینَ کارآمد، روان، شفاف و روزآمد در مجلس
۷۵. تصویبَ قوانینَ با نگاه بلندمدت،دارای گستره‌ای هرچه پهناورتر و قابلِ ماندگاری و یکسره معطوف بهَ نیازهایَ مردم و منافع عمومی در مجلس
۷۶. پرهیز از نگرش جزئی، بخشی، شخصی و یا خدای نخواسته با نگاه لجاجت‌آمیز در قانون‌گذاری
۷۷. ریشه‌کنیِ تناقض و تکرار در قوانین
۷۸. بهره‌گیریَ از خرد جمعی و کارشناسی در تدوین قوانین
۷۹. تصویبِ قوانینِ گره‌گشا و ناظر به مشکلات زندگی مردم
۸۰. تصویبَ قوانینِ ماندگار، قابلِ تطبیق با شرایط گوناگون، مفید، صریح، شفاف و غیر قابل تأویل
۸۱. قانون‌گذاری در چارچوبِ حدود و اختیاراتی که قانون اساسی برای مجلس شورای اسلامی معیّن کرده است
۸۲. در نظر گرفتنِ ارزشهای اساسیِ انقلاب و مشکلات کشور و نیازهای مردم در تصویب قوانین
۸۳. در نظر گرفتنِ خواستهای جامعه و نیازهای فوری و به‌روز و نیازهای بلندمدتِ جامعه در تصویب قوانین

۸٤ توجه به آثار تربیتی و اخلاقیِ قانون
۸۵ تصویبِ قوانینی که روح قانون‌پذیری را در مردم تقویت می‌کند
۸٦ توجه به تأثیر متقابل حقوق و اخلاق
۸۷ توجه به ملازمات مسائل حقوقی و مسائل اخلاقی
۸۸ نگاه به کل کشور در قانونگذاریها
۸۹ وارد کردن مصلحت منطقهٔ خود در مجموعهٔ نگاه به کل کشور
۹۰. نگاه عام به کشور در باب قانون‌گذاری
۹۱. در نظر داشتنِ دو خصوصیتِ «آرمان‌گرایی» و «واقع‌بینی» در عرصه قانون‌گذاری
۹۲. پرهیز از رعایت خواستِ شخصیِ یک مسؤول اجرایی در امر لایحه و طرح قانونی
۹۳. پافشاریِ اصولی و منطقی بر مصوبات مجلس
۹٤. توجه به این نکته که استقلال مجلس به معنای دعوا کردن با دولت و مسؤولان اجرایی و به معنای ضدّیت و مخالفت نیست
۹۵. توجه به این نکته که استقلال مجلس به معنای این است که مصلحت کشور و مصلحت مردم نباید فدای هیچ چیز شود
۹٦. دقّت و رعایتِ وجدان حقیقیِ کاری در مسیرِ ترسیم خطوط برای قوّهٔ مجریّه
۹۷. داشتنِ استقلال و شخصیتِ متین و استوار
۹۸. تحت تأثیر قرار نگرفتن در برابر هیچ تطمیع و تهدیدی
۹۹. معیار قرار دادن شجاعت در گفتار و رفتار
۱۰۰. اهمیت دادن به استقلال نمایندگی و معامله نکردن آن با چیزهای کوچک
۱۰۱. تضعیف نکردن دولت
۱۰۲. انتقاد سالم و راهنمایی دولت
۱۰۳. همکاریِ نزدیک و شانه به شانه با دولت
۱۰٤. کمک حال دولت بودن
۱۰۵. هدایتِ دولت با رعایت استقلال مجلس
۱۰٦. تنظیمِ صحیح رابطه با دولت
۱۰۷. تصویب قوانینی که دولت را موظف و قادر بر ادارهٔ صحیح امور نماید و سپس نظارت بر اجرای آن از راههای قانونی
۱۰۸. همکاری و همدلی با دولت
۱۰۹. حمایت از دولت
۱۱۰. رابطه با دولت به گونه‌ای باشد که دولت، مجلس را گره‌گشای کارهای بزرگ بشناسد و از حکمت و مصلحت‌شناسی آن در اجرای وظایف دشوار خود بهره بگیرد
۱۱۱. تلاش در جهتِ آن که مجلس زمینه‌ساز و آسان‌کنندهٔ خدمات و وظائف اجرایی دولت باشد
۱۱۲. ارتباط منطقی با قوای دیگر بر پایهٔ همکاری و همدلی
۱۱۳. اعمال نظارت قانونی و نهادینه ساختن پاسخگویی در دیگر قوا
۱۱٤. در اولویت قرار دادن تفاهم با شورای محترم نگهبان
۱۱۵. همراهی با دولت و حلِ مسالمت آمیز موارد اختلاف سلیقه
۱۱٦. نظارت و همکاری صمیمانه در تعامل با قوای دیگر
۱۱۷. توجه به این نکته که هرگز نباید نظارت مجلس به معنای رقابت با دولت و نشنیدن نیازها

و ضرورتها و تنگناهای آن شمرده شود
۱۱۸. کمک مضاعف به دولتی که بانشاط بیشتر و همت بالاتر و ارزش‌گرایی قویتر در صحنه است
۱۱۹. تعیینِ کار گروهِ مشترک بین مجلس و دولت برای گره‌گشایی در موارد اختلاف نظر
۱۲۰. بنا راَ بر مماشات و مدارا گذاشتن در عرصه همکاری با دولت
۱۲۱. جلوگیری از رسیدن کار به اصطکاک در عرصهٔ همکاری با دولت
۱۲۲. همکاری صمیمانه با دولت
۱۲۳. کمک به دولت به صورتِ صمیمانه و واقعی و با ملاحظهٔ جایگاه دولت
۱۲۴. تلاش در جهتِ تسهیلِ کار دولت
۱۲۵. صمیمانه کار کردن با دولت، بدون در نظر گرفتنِ خط و خطوط سیاسی
۱۲۶. رسیدگی به حال مستضعفین و مستمندان را در رأس برنامه‌ها قرار دادن
۱۲۷. تصویبِ طرحها و پیشنهادهایی که مربوطِ به عمران و رفاه حال ملت خصوصاً مستضعفین است به صورتِ انقلابی و با سرعت
۱۲۸. هدایت و ارشادِ مردم
۱۲۹. به کرسی نشاندنِ رأی و ارادهٔ ملت مسلمان و انقلابی
۱۳۰. تضمینِ مصلحتَ مردم
۱۳۱. انعکاسَ نظرات و ارادهٔ ملت در قوانین و مقررات و رگه‌های اجرایی کشور
۱۳۲. علاقه‌مندی به کار برای مردم و دلسوزی برای آنان
۱۳۳. قرار دادن تصمیم‌گیریها و جهت‌گیری کلّی بر طبق ارادهٔ مردم و منطبق با نیازهای آنان
۱۳۴. تماس و اَرتباط با توده‌های مردم و انتَخاب کنندگانِ نمایندگان
۱۳۵. شناخت درست نیازهای راستین و خواسته‌های بحَقِ مردم و رعایت آن در مصوبات مجلس
۱۳۶. در اولویت قرار دادن رفع فقر و محرومیت و نجات طبقات مستضعف و محروم و پابرهنگان در تنظیم برنامه‌های کشور
۱۳۷. کمک به محرومان را سرلوحهٔ مسؤولیتهای نمایندگی قرار دادن
۱۳۸. وارد کردن رأی و خواست مردم در مسیر جهت‌گیری و منشِ عمومیِ نظام
۱۳۹. مستحکم کَردن رابطهٔ خود با توده‌های مردم بخصوص قشرهاَی محروم
۱۴۰. غفلت نکردن اَز خواسته‌های حقیقی مردم
۱۴۱. همت گماشتن به گشودن گره‌ها و از میان برداشتن مشکلات زندگی مردم
۱۴۲. اهتمام و جدّیت برای حل مشکلات مردم به گونه‌ای که مردم آثار محسوس آن را لمس کنند
۱۴۳. ارتباط مداوم با توده‌های مردم بویژه مستضعفان و محرومان
۱۴۴. انعکاس شایستهٔ رنجها و محرومیتها و خواستهای حقیقی و فوریِ اقشار مستضعف و محروم در مجلس که خانهٔ ملت و محل امید آن است
۱۴۵. سرکشی و توجه به دورافتادگان و کوته‌دستان
۱۴۶. پیوند حقیقی با مردم از طریقِ حضور در میان آنان و دور نشدن از سطح متوسط زندگی آنان
۱۴۷. ارج نهادن به اعتماد مردم
۱۴۸. شکر گزاریِ توفیقِ خدمتگزاری به مردم

۱۴۹. غفلت نورزیدن از وظیفهٔ خدمتگزاری
۱۵۰. مجلس را حقیقتاً خانهٔ مردم دانستن
۱۵۱. توجه به این نکته که مجلس، مهمترین مظهر مردم‌سالاری دینی است
۱۵۲. توجه ویژه به کسانی که به حضور نماینده‌شان در سطوح تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی کشور بیشتر نیاز دارند؛ آنهایی که دستشان به جایی نمی‌رسد و محرومیت بیشتری را دارند
۱۵۳. در اولویت قرار دادن خدمت به محرومان و اقشاری که از فقر و کمبود امکانات و تبعیضها رنج می‌برند و از فسادهایی که دیگران به راه می‌اندازند، آنها صدمه می‌بینند
۱۵۴. سعی برای مردمی ماندن
۱۵۵. خدمتگزاری به ملت ایران با درکِ عظمت و جایگاهِ بی نظیرِ این ملت
۱۵۶. احساس مسؤولیت در برابر عظمتِ ملت ایران
۱۵۷. پراکنده نساختنِ دلسردی و یأس از تریبون عمومی مجلس
۱۵۸. مظهر یکپارچگیِ ملت بودن
۱۵۹. توجه به این واقعیت که مجلس شورای اسلامی، مظهر وحدت ملی و یکپارچگی و اتفاق همهٔ گروهها و قومیتها و سلائق و عقاید است
۱۶۰. قدر شناختنِ یکپارچگیِ ملت ایران
۱۶۱. کوشش و مجاهدت در راهِ تحکیم و تعمیقِ یکپارچگی ملت ایران
۱۶۲. تلاش در جهت آن که همهٔ گفته‌ها و مصوبه‌ها و نطقها در مجلس در جهت همدلی بیشتر میان ملت باشد
۱۶۳. کوشش در مسیرِ برطرف کردن نابسامانی ها و ناراحتی هایی که احیاناً در هنگام انتخابات در برخی از حوزه‌ها پدید آمده است
۱۶۴. توجه به این نکته که هر حرکت و گفتار و نطقی در مجلس که به دودستگی و اختلاف یا تشویش اذهان مردم بینجامد، کاری بر خلاف طبیعت و جهت مجلس شورای اسلامی است
۱۶۵. حفظ التیام و همدلیِ ملی
۱۶۶. توجه به این نکته که بلندگوی مجلس نباید وسیله‌ای برای پراکندن سخنان زهرآگین و خاموش کردن فروغ امید در دلهای مردم و بدبین کردن آنان به دولت یا مجلس یا دیگر مسؤولان بخشهای گوناگون کشور باشد
۱۶۷. اجتناب از جبهه‌گیریهای ناسالم و نسبتهایی که به معنای وجود چند دستگی در مراکز عالی نظام است
۱۶۸. توجه به این نکته که مجلس شورای اسلامی می‌تواند سرچشمه و مظهر وفاق ملی و آرامش و اعتماد عمومی و یا خدای نخواسته منشأ دودستگی و تشویش و اضطراب دلها و فکرها شود
۱۶۹. حاکم ساختنِ امید و نشاط و آرامش بر فضای عمومی کشور با منش و گفتار خود
۱۷۰. اجتناب از هر گفتار و کرداری در مجلس که به فرسایش نظام و بر افروختن چالشهای جناحی بینجامد
۱۷۱. پرهیز از مطرح کردنِ اغراض و مخالفتهای شخصی در مجلس
۱۷۲. دوری از انجام تسویهٔ حسابهای شخصی در مجلس
۱۷۳. توجه به رسانه ای بودن و فراگیر بودنِ جلسات مجلس
۱۷۴. توجه به نقشِ الگوییِ مجلس و تلاش در جهتِ معلم اخلاق بودن

۱۷۵. با آرامش و با احترام متقابل عمل کردن در مذاکرات و برخورد آرا
۱۷۶. احتراز از دسته‌بندیها و جهت‌گیریهای غیر اصولی در مجلس.
۱۷۷. پیشبردِ کارها با کمال تفاهم و خیرخواهی برای ملت و کشور
۱۷۸. خیرخواهی در انتقاد کردن و پاسخ دادن به انتقادات
۱۷۹. برخورد با وزرای متخلف با آرامی و طرح مسائل اخلاقی
۱۸۰. صحبت از تریبون مجلس به گونه‌ای که مردم احساس کنند که نمایندگان خیر و صلاح آنها را می‌گویند
۱۸۱. بحث و گفتگو با ملایمت و به صورت دوستانه
۱۸۲. اخلاق حسنه داشتن
۱۸۳. پایان دادن به مجادلات از طریق با رأفت و ملایمت حرف زدن
۱۸٤. انجام گفتگوها با انگیزهٔ یافتن حَق و راه حل
۱۸۵. انجام بحث در محیط دوستی و صفا
۱۸٦. انجام بحث با رویکردِ یافتنِ واقعیت و به دور از تحمیل عقیده
۱۸۷. انجام بحث با هدفِ یافتنِ طَریقِ هر چه بهتر برای خدمت به اسلام و کشور و ملت
۱۸۸. تلاش در جهتِ آن که محَیط مجَلس طوری باشد که علاوه بر یافتنِ راه صحیح برای شنوندگان، آموزنده اخلاق اسلامی و آداب انسانی باشد
۱۸۹. دوری از اعمال غرض و تحمیل عقیده و تسویه و هتاکی و رد و بدلِ الفاظ غیر مناسب در محیطِ مقدّس مجلس
۱۹۰. انجام نظارت و استیضاح، به دور از عیبجویی و انتقام‌گیری
۱۹۱. معیار قرار دادن خدا و مصالح اسلام و کشور در احضار دولت یا وزرا
۱۹۲. هدف قرار دادنِ هدایت و جلوگیری از انحراف و حفظ مصالح ملت در در احضار دولت یا وزرا
۱۹۳. پرهیز از در نظر گرفتنِ معیارهای غیر الهی در احضار دولت یا وزرا
۱۹٤. استفاده از استدلال و شَواهد متقن برای اثبات ادعاها در احضار دولت یا وزرا
۱۹۵. اجتناب از کلمات نیشدار و اهانت‌آمیز و کردار ناروا در احضار دولت یا وزرا
۱۹٦. پرهیز از جنجال آفرینی در برخورد با اشتباهات و خطاهای وزرا
۱۹۷. در برخورد با اشتباهاتِ وزرا نخست تحقیق و گفتگو با هدفِ حلِ مشکل در پیش گرفته شود، اگر نشد مشکلِ وزیرِ خطاکار در کمیسیون مربوط فیصله داده شَود و اگر باز هم نشد آن گاه وزیر به صحنِ علنیِ برای دفاع دعوت شود
۱۹۸. عرضه کردنِ مطالب علیه وزرا در صحن علنی، با استدلال و منطق و بدون کوچکترین اهانت
۱۹۹. مهلت دادن به وزرا برای دفاع از خود در محیطی آرام و بی‌تشنج
۲۰۰. انجام انتقاد به صورتِ سازنده و نصیحت وار
۲۰۱. پرهیز از انتقاد خصمانه
۲۰۲. هتاکی نکردن در نطقها و صحبتها
۲۰۳. تضعیف نکردن یکدیگر
۲۰٤. به عدالت و عطَوفت رفتار کردن با هم مجلسی‌ها
۲۰۵. دامن‌نزدن به مسائل چالش بر انگیز
۲۰٦. احترام به شخصیت و اعتبار نمایندگان در نطقها

۲۰۷. مقدّم دانستنِ حرمت مجلس و نظام و اخلاق کریمه اسلامی بر هر چیز
۲۰۸. خارج نشدن از حدود در اظهارنظرهای سلیقه‌ای
۲۰۹. نگه‌داشتنِ حدود در مخالفتهای جناحی و گروهی
۲۱۰. بحث کردن مثل مباحثهٔ طلبه‌ها
۲۱۱. محکم بودن و جدّی بودن در بحثها با رعایت دوستی و رفاقت
۲۱۲. جلوگیری از آن که اختلافات به حدی برسد که دشمن خوشحال بشود
۲۱۳. پخش نکردنِ سخنی خلاف واقع یا موجب اضطراب و تشویش اذهان عموم یا متضمن اهانت و افترا به دیگران یا همراه با افشای اسرار کشور یا مایه یأس و سرخوردگی مردم، از تریبون مجلس
۲۱٤. رعایت تقوا و اخلاق و ادب اسلامی در گفتگوها و مباحثات
۲۱۵. توجه به تأثیرگذاری و نقشِ الگویی مجلس
۲۱٦. رعایت تقوا و راستگویی و پایبندی به ارزشهای اخلاقی و حس مسؤولیت در مذاکرات مجلس
۲۱۷. در نظر گرفتنِ رضای خدا و ضرر نزدن به انقلاب در مسائل خطّی و خطوطی و نزاعی و دعوا و خط‌کشی‌ها
۲۱۸. دنبال رضای خدا بودن و دنبال نکردنِ هوی‌ها و هوسها و خواسته‌ها و خودخواهی‌ها و خود بینی‌ها
۲۱۹. تفسیر کردن دوستیها و دشمنیها بر اساس رضای خدا
۲۲۰. بحث و مجادلهٔ صحیح بر سر مسائل اساسی کشور
۲۲۱. چالش منطقی و بحث و مجادلهٔ صحیح بر سر مسائل اساسی کشور
۲۲۲. مباحثه برای دفاع از حقیقت و مباحثه به دور از کینه و انگیزه های سیاسی و شخصی
۲۲۳. دوری از جنجالهای حزبی و جنجالهای دلال‌مآبانه‌ای که چند نفر بر سر جیفهٔ دنیا یقهٔ هم را می‌گیرند
۲۲٤. بالا بردنِ روحیهٔ تحمل حرف مخالف و نپریدن وسط صحبتهای سخنرانان و نطق کنندگان
۲۲۵. اجتناب از حرف زدن بر اساس لجاجت و زورآزماییِ شخصی و جناحی در مجلس
۲۲٦. گوش دادن به حرف همه حتی کسی که جزو جریان و گروه و جبههٔ مستمع نیست
۲۲۷. استماعِ صحبتهای هم مجلسی‌ها و قبول کردنِ حرف حق از زبان هر کس که صادر بشود
۲۲۸. علمی و استدلالی و فکرشده عمل کردن
۲۲۹. گفتگو و مشورت کردن به صورتِ سالم و اخلاقی و به دور از لجاجت
۲۳۰. نوع برخوردها با یکدیگر را از نوعِ صمیمی، مهربانانه، مؤمنانه و برادرانه قرار دادن
۲۳۱. ایستادگی در مقابل قدرتهای شیطانی با کمال قدرت و با رعایتِ مصالح کشور
۲۳۲. حفظِ سیاستِ «نه شرقی و نه غربی» در تمام زمینه‌های داخلی و روابط خارجی
۲۳۳. تحت تأثیرِ مکاتبِ مادّیِ دنیا قرار نگرفتن و نصب العین قرار دادنِ اسلام و قرآن و احادیث اسلامی
۲۳٤. مقابله با سیاست بازیهای غرب و جناح سرمایه داری آن
۲۳۵. حرکت در مسیر اجرای سیاست «نه شرقی و نه غربی» و به صحنه آوردنِ احکام سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگیِ اسلام
۲۳٦. دفاع از انقلاب در مقابل دشمنان و ضد انقلاب

۲۳۷. پرهیز از طرح کردنِ حرفهای غلیظِ مسأله‌داری که در نطق پیش از دستور دشمنان را خوشحال می‌کند
۲۳۸. روشن کردنِ حقایق و رفع ابهامات دشمن با استفاده از تریبون مجلس
۲۳۹. ایستادگی درَ برابر توقعات نامشروعِ لیبرالیسم منحرف غربی و پای فشردن بر راه روشن و صراط مستقیم اسلام و انقلاب اسلامی
۲۴۰. ایستادگی در مقابل زورگوییها و زیاده‌خواهی‌ها و مرعوب کردنها و تطمیع کردنهای قدرتمندان جهانی
۲۴۱. محاسبه و دنبال کردنِ مصالح کشور و ملت در برابر قدرتمندان جهانی
۲۴۲. نترسیدن از هیچ عاملِ ارعاب و تهدید و تطمیع و فریبگری
۲۴۳. مأیوس کردن دشمنان با موضع‌گیریهای بهنگام و صریح
۲۴۴. ناکام گذاشتنِ تلاش پر هزینهٔ دشمن از طریق تبرّی از بلندگوهایی که با تکرار شعار ارتجاعی «جدایی دین از سیاست» در اندیشهٔ حذف مجاهدتهای ملت ایران برای استقرار نظام مترقّی جمهوری اسلامی‌اند
۲۴۵. اجتناب از هر گفتار و کرداری در مجلس که همبستگی ملی را سست و دشمن را به نفوذ در صفوف ملت و مسؤولان امیدوار کند
۲۴۶. موضعگیری به گونه ای که دشمن احساس کند که در ملت ایران و نمایندگان او، صلابت، ایستادگی، آگاهی به منافع و مصالح، ایستادگی بر سر منافع ملی و مصالح ملی و ناسازگاری با کسانی وجود دارد که همهٔ همتشان این است که منافع ملی را به بازیچه بگیرند و راهی برای سیطرهٔ بر ملت ایران پیدا کنند
۲۴۷. داشتنِ جایگاه روشن در برابر سیطره جویی‌های استکبار جهانی
۲۴۸. دفاع از اقتدار ملی و عزّت ملی
۲۴۹. ایستادگی بر سر منافع ملی و مقابلهٔ با سلطه‌جویان و سیطره‌خواهان جهانی و بین‌المللی
۲۵۰. مراقبت از نطق پیش از دستور، سؤال و تذکر و استیضاح به گونه‌ای که دشمن از روی غفلت خودی! یکَ پیام غلطی دریافت نکند
۲۵۱. مواظبت از این که دشمن به واسطه اشتباه و بی احتیاطیِ نمایندگان روحیه پیدا نکند
۲۵۲. مشخص کردن و روشن کردنِ مرزبندی با دشمن
۲۵۳. رودربایستی نداشتن با دشمن
۲۵۴. ملاحظهٔ ملت و خدا را کردن، نه ملاحظهٔ دشمن را
۲۵۵. پر رنگ بودن و روشن بودنِ مرزبندی با دشمن و دست‌نشاندگان دشمن
۲۵۶. حفظِ سهمِ مؤثرِ مجلس در سیاستهای کشور و جهان
۲۵۷. توجه به وجههٔ حساس مجلس در عرصه بین الملل
۲۵۸. توجه به این نکته که حرکت و موضع‌گیری و سخن مجلس در سطح جهان و سیاستهای بین‌المللی، نشان‌دهندهٔ حرکت کلّی نظام است
۲۵۹. آگاهی از مسائل کشور و مسائل جهان
۲۶۰. تأثیرگذاری و نقش آفرینیِ شایسته در عرصهٔ تحوّلات بین المللی با درکِ شرایط حساس منطقه و جهان
۲۶۱. داشتنِ انسجام لازم، اقتدار لازم، انگیزهٔ کافی، همکاریهای صمیمی و تنگاتنگ با هدفِ افزایشِ اقتدارِ جمهوری اسلامی در شرایط حساس کنونی منطقه و جهان
۲۶۲. نگاه کردنَ به مسائل قانون‌گذاری، به رابطهٔ دولَت و مجلس، به موضع‌گیریهای گوناگون

در زمینهٔ مسائل داخلی و خارجی با درکِ شرایط حساس منطقه و جهان
۲٦۳. وقت گذاشتن برای مطالعه و تفکر و مشورت با کارشناسان
۲٦٤. استفاده از وجود کارشناسان امین در کمیسیونها
۲٦۵. استفاده از نظرات پخته و سنجیده
۲٦٦. استفاده نکردن از نظر کارشناسانی که مورد اعتماد نیستند و مسؤولین را گمراه می‌کنند و واقعیتها را واژگونه و غلط معرفی می‌کنند
۲٦۷. استفاده از نظرِ کارشناسان شناخته شده و مورد اعتماد
۲٦۸. استفاده از نظرِ کارشناسیَ که به انگیزه و عشق اسلامی و انقلابی و میهنی او، اطمینان حاصل شده باشدَ و بدخواه نباشد
۲٦۹. نظر دادن و تصمیم گرفتن از روی کمال بینش و دقّت و با استفاده از نظرات کارشناسی
۲۷۰. استفاده از اطلاعات کارشناسانه در کمیسیونها و بخشهای مختلف
۲۷۱. اتکا بر تشخیص خود که با استفاده از نظر کارشناسان به دست آمده است
۲۷۲. شنیدنِ حرف کارشناس برای سهولتِ تصمیم‌گیری و تدبّر و تأمّل روی آن
۲۷۳. انجامَ مجادلات علمی و مباحثات تخصصی، بخصوص در کمیسیونها
۲۷٤. گام برداشتن در مسیر عمل به تکلیف به تبعیت از معصومین(ع)
۲۷۵. نظر دادن به دور از حُبّ و بغضها
۲۷٦. حق‌مداری در هنگام نظر دادن
۲۷۷. دوری از عصبانیّت و غیظ و غضب کردن در هنگام نظر دادن
۲۷۸. محاسبه اعمال خود به صورت روزانه و تلاش در جهتِ اصلاح اعمال بر اساس نتایج این محاسبه
۲۷۹. حق‌مداری و رعایت ضوابط در تمام فعالیتها و آرا
۲۸۰. بی‌اعتنایی به ملاحظه دوستیها و دشمنیها و جهات سیاسیِ رایج در دنیا
۲۸۱. کنار گذاشتنِ گرایشهای سیاسی در عرصهٔ خدمت
۲۸۲. مجری عدلَ الهی بودن و عادلانه رفتار کردن
۲۸۳. توجه به اهمیت و حساسیتِ حق رأیِ خود
۲۸٤. حرکت در راه حق و عمل به آنَ
۲۸۵. تفکر آزاد
۲۸٦. عادت دادن خود به ساده زیستی و پرهیز از تعلق قلب به مال و منال و جاه و مقام
۲۸۷. دادنِ نظرهایَ خیرخواهانه اسلامی در تأیید صلاحیتِ وزرا
۲۸۸. تأییدَ صلاحیت کردن وزرایی که کاردان و فعال هستند
۲۸۹. تلاش در جهتِ رفعَ گرفتاریها و محرومیتها و دگرگونی در نظام پر پیچ و خم اداری کشور
۲۹۰. حفظِ احترام و عظمتِ مجلس و پرهیز از کاری که موجب تضعیف مجلس بشود
۲۹۱. تلاش در جهتِ هر چه بیشتر سالم و قوی و کارآمد کردنِ مجلس
۲۹۲. پشتیبانیِ قانونیِ نظام به شکل صحیح
۲۹۳. آگاهی سیاسی
۲۹٤. جرأت و جسارت در برخورد با مسائل
۲۹۵. هدر ندادنِ وقت مجلس و صرف نکردنِ وقت مجلس برای کارها و مباحثات کم ارزش
۲۹٦. توجه به معَنویت و اخلاق و عبادت

۲۹۷. بی‌اعتنایی به تشریفات زاید و تجملات اسراف‌آمیز
۲۹۸. اجتناب از گروه‌گرایی و مقدّم داشتن مصالح کشور و مردم بر مصالح شخصی و گروهی
۲۹۹. انقیاد در برابر حق
۳۰۰. پرهیز از توصیه‌های خصوصی و شخصی
۳۰۱. دوری از صرف نابجای بیت‌المال
۳۰۲. دوستی و مهربانی با رقبای دوران انتخابات
۳۰۳. بر حذر بودن از وسوسهٔ شیطان و اغوای نفس اماره
۳۰۴. به عنوان یک امتیاز شخصی و عنوانی نگاه نکردن به نمایندگی مجلس
۳۰۵. به عنوان یک مسؤولیت، یک ادای وظیفه و یک صحنهٔ کارآمد برای خدمت نگاه کردن به نمایندگی مجلس
۳۰۶. توجه به گذرا بودن کرسیها و مناصب دولتی و شبه دولتی
۳۰۷. هدف را خدمت به کشور و مردم قرار دادن
۳۰۸. احساس مسؤولیت و استقلال و شجاعت و فرزانگی و به کار گرفتن فکر و علم و تخصّص
۳۰۹. حفظِ عزّت ملت ایران
۳۱۰. انجام وظیفه با توجه به شأن عظیم و بی نظیر ملت ایران
۳۱۱. سر فرود نیاوردن در مقابل کسانی که با این نظام دل همراه ندارند، یا فلان آدم طاغوتی که احیاناً در قضایای انتخابات یک خرج بیخود هم کرده است
۳۱۲. حضور در حسینیهٔ حزب‌الله و خانهٔ شهدا در مسافرت به حوزهٔ انتخابی و عدم حضور در خانهٔ آدمی که با انقلاب، نظام اسلامی و با اصل اسلام هیچ رابطه‌ای ندارد یا رابطهٔ خوبی ندارد
۳۱۳. صرف نکردن فرصت نمایندگی برای کارهای غیر نمایندگی
۳۱۴. اختصاص همهٔ اهتمام به کاری که در صحن مجلس یا در داخل کمیسیون می‌گذرد
۳۱۵. حاضر بودن در سر مأموریتها و غایب نبودن مگر در شرایط اضطراری
۳۱۶. نظر دادن و تصمیم گرفتن با مطالعه و انصاف
۳۱۷. آگاه و دانا بودن
۳۱۸. عمل کردن همچون چشمی تیزبین و مغزی مصلحت شناس و سرانگشتی گره‌گشا
۳۱۹. اهمیت دادن به وقت مجلس و کمیسیونهای آن و جلوگیری از هدر رفتن حتی یک دقیقه از آن
۳۲۰. اجتناب از غیبتهای ناموجّه
۳۲۱. دقّت و مطالعه بر روی لوایح و طرحهایی که تقدیم مجلس شده است
۳۲۲. سنجیده‌گویی در همهٔ اظهاراتی که از بلندگوی مجلس منتشر می‌شود
۳۲۳. کنارگذاشتنِ کارهای جزیی و ایراد نطق برای جلب توجّه این یا آن و برای خوشامدِ خطّهای سیاسی
۳۲۴. تلف و ضایع نکردن حتی یک دقیقه وقتِ مقرّر و موظّف مجلس
۳۲۵. خوب و درست و متقن انجام دادن کارها
۳۲۶. تنظیمِ گفتارها و نطقهای خود همچون الگویی از رفتار سیاسی سالم و سرشار از سماحت و تحمل و انصاف
۳۲۷. جستجوی مشکلات عمومی‌تر، محسوس‌تر و مرارت‌بارتر و همت گماشتن به رفع آنها

۳۲۸. بهره جستن از همهٔ فرصتها و مغتنم شمردن زمان نمایندگی برای گشودنِ گره های اصلی
۳۲۹. قرار ندادنِ خواسته‌های جناحی و حزبی و شخصی به جای مصالح ملی
۳۳۰. معیار قرار دادنِ شایسته گزینی و ارزش‌گرایی در گفتار و رفتار
۳۳۱. با ایمان و خدمتگزار و عدالتخواه و امین بودن
۳۳۲. تلاشگری در راه عزّت و استقلال کشور
۳۳۳. ساده زیستی و پرهیز از اسراف و پرهیز از هزینه کردن بیت‌المال در امور شخصی و غیر ضروری
۳۳۴. اجتناب از ترویج فرهنگ اشرافیگری و تجمّل و سفرهای پرهزینه و بیهودهٔ خارجی از کیسهٔ مردم
۳۳۵. استفاده کردن از همهٔ ظرفیتِ کاری مجلس
۳۳۶. جدّی گرفتنِ دیوان محاسبات و نظارت بر تفریغ بودجه و تشخیص صحت و سقم کاری که انجام گرفته
۳۳۷. تلاش در جهتِ قانونی بودنِ ارتباط با دستگاههای اجرایی و تحت نظارتِ مجلس
۳۳۸. دوری از ارتباطاتِ مخدوش و غیرصحیح با دستگاههای تحت نظارت
۳۳۹. تلاش برای رشد مجلس در جهتِ صحیح و به سمت اهداف
۳۴۰. تلاش در جهتِ افزایش کارایی و تأثیر مجلس در کشور
۳۴۱. تلاش در جهتِ پیشرفته‌تر و متعالی‌تر کردن حرکت کلّی کشور
۳۴۲. تلاش در جهتِ اثرگذار، پُررنگ، فعال و دارای نقش کردنِ مجلس
۳۴۳. حفظ و پاسداشتِ منشِ ساده زیستی و مردمی بودن و در میدان کار بودن
۳۴۴. بشدّت مراقب خویش بودن و دورهٔ مسؤولیت خود را حسنه‌ای ماندگار ساختن
۳۴۵. با نیّت و جدّ خواندن سوگندنامه
۳۴۶. در یاد نگه داشتنِ سوگندنامه
۳۴۷. تلاش در جهتِ تطبیقِ هر چه بیشتر خود با سوگندنامه
۳۴۸. قرار دادن همهٔ توان و ظرفیت خود در خدمت مجلس
۳۴۹. سرگرم نشدن به هر کاری که در وظیفه نمایندگی خلل وارد آورد
۳۵۰. حضور کامل در همهٔ جلسات عام و خاص مجلس
۳۵۱. وقتِ زیاد گذاشتن روی قانون و نظارت
۳۵۲. ترویج فرهنگ قانونمداری در کشور از طریقِ احترام به قانون در مجلس و نقشِ الگویی داشتن برای مردم
۳۵۳. برگزاری جلسات اخلاقی و معرفتی و معنوی در مجلس
۳۵۴. انس با قرآن و دل دادن به قرآن
۳۵۵. پرهیز از اسراف در هزینه‌ها و سفرها و جلوگیری از آن که مجلس شورای اسلامی حالت پارسایی و زهدش را از دست بدهد
۳۵۶. جدّی گرفتنِ کار بررسی در کمیسیون
۳۵۷. حضور سر ساعت و مستمر در کمیسیونها